

Partnervold - kommunernes praksis og indsats

Lev
~~uden~~
~~vold~~

juni '19

Forfattere:

Helene Oldrup
Sofia Kjær
Nathalie Weih

Følgegruppe:

Repræsentant fra KL
Repræsentant fra Socialstyrelsen
Helle Dalgaard Lauridsen, Mødrehjælpen
Mette Sophie Holm Volsing, Dialog mod Vold
Cecilia Teglbrænder og Mette Stadsbjerg, Københavns Kommune

Udarbejdet af:

Lev Uden Vold
Prinsesse Maries Alle 17, 5.
1908 Frederiksberg

Kontakt:

kontakt@levudenvold.dk
Tlf. 3151 4441
CVR: 38677519

Lev
~~uden~~
~~vold~~

Indholdsfortegnelse

Resumé	4
Anbefalinger til at styrke den kommunale indsats over for partnervold	8
Kapitel 1 Formål og baggrund	14
Kapitel 2 Lovgivning og kommunernes rolle i indsatsen over for partnervold	24
Kapitel 3 Organisering og beredskab	32
VIGNET: Isabella, Dina og Jens	40
Kapitel 4 Indledende kendskab til voldsudsatte borgere	44
Kapitel 5 Indledende kendskab til voldsudøvere	54
VIGNET: Martin og Vibeke	64
Kapitel 6 Systematisk opmærksomhed på partnervold i sagsbehandlingen	66
VIGNET: Laurits, Hanne og Peter	76
Kapitel 7 Indsats over for borgere udsat for partnervold	80
Kapitel 8 Indsats over for borgere, som udøver partnervold	94
VIGNET: Ida og Klaus	108
Kapitel 9 Tværgående opsamling	112
Anvendt litteratur	118
Metodebilag	122

Resumé

Nye undersøgelser viser, at 38.000 kvinder og 19.000 mænd årligt udsættes for fysisk partnervold, mens dobbelt så mange kvinder og mænd årligt udsættes for psykisk partnervold (Deen m.fl., 2018; Heide Ottesen m.fl., 2018). Kommunerne er en vigtig indgang til at søge hjælp for både voldsudsatte og voldsudøvere, og der har siden 2002 været et politisk fokus på at arbejde med forebyggelse, vidensudvikling og bekæmpelse af vold i nære relationer i kommunerne.

Ifølge serviceloven er kommunerne forpligtet til at yde hjælp og rådgivning til blandt andre borgere med særlige sociale problemer. Ligesom kommunerne er forpligtet til at tilbyde og delvist finansiere krisecenterophold til voldsudsatte kvinder. Der er dog begrænset viden om, hvordan kommunerne møder borgere, der er udsat for eller udøver partnervold, samt hvilken indsats voldsudsatte og voldsudøvere modtager i kommunerne ud over tilbuddet om krisecenterophold til voldsudsatte kvinder.

Ifølge serviceloven er kommunerne forpligtet til at yde hjælp og rådgivning til blandt andre borgere med særlige sociale problemer. Ligesom kommunerne er forpligtet til at tilbyde og delvist finansiere krisecenterophold til voldsudsatte kvinder.

Denne undersøgelse kortlægger fire aspekter af kommunernes arbejde med borgere berørt af partnervold:

- 1) Kommunernes organisering og beredskab i forhold til sager om partnervold,
- 2) Kommunernes indledende kendskab til voksne voldsudsatte og voldsudøvende borgere
- 3) Sagsbehandlerens opmærksomhed på partnervold i sagsbehandlingen af en borger
- 4) Hvilke indsatser kommunerne iværksætter for voldsudsatte og voldsudøvende borgere

Dette er undersøgt i to afdelinger i kommunerne – henholdsvis voksen- og socialafdelingerne samt børne- og familieafdelingerne. Derudover præsenterer undersøgelsen en række anbefalinger til det kommunale arbejde med partnervold, som er udviklet på baggrund af rapportens resultater og kvalitetssikret med praktikere og eksperter på området.

I forlængelse af denne rapport kommer desuden et inspirationskatalog med eksempler på kommunale tiltag og indsatser i forhold til arbejdet med partnervold.

Undersøgelsens resultater

Organisering og beredskab

Undersøgelsen viser, at langt størstedelen af kommunerne ikke har et tydeligt beredskab ved sager om partnervold. Hovedparten af kommunerne har ikke strategiske handlingsplaner at målrette indsatsen efter, registrerer ikke sager om partnervold og har ikke uddannet medarbejdere til at varetage sager om partnervold.

Kommunernes indledende kendskab til voldsudsatte og voldsudøvende borgere

Tæt på alle kommuner har haft sager om voldsudsatte borgere inden for det seneste år. For hovedparten af disse kommuner har sagerne udelukkende drejet sig om voldsudsatte kvinder, mens kommunerne i begrænset omfang har erfaringer med voldsudsatte mænd. Derudover har hovedvægten af børne- og familieafdelingerne haft sager om voldsudøvende borgere, mens det samme kun gælder for omkring en tredjedel af voksen- og socialafdelingerne.

Kommunerne får typisk kendskab til voldsudsatte borgere ved, at borgeren selv har taget kontakt til et krisecenter eller til kommunen for at få hjælp. Eller ved at borgeren har en eksisterende sag i kommunen vedrørende en anden problematik eller gennem en underretning i forbindelse med borgerens barn.

Kommunerne får typisk kendskab til voldsudøvende borgere ved, at borgeren eller borgerens familie har en eksisterende sag i kommunen – enten grundet volden eller en anden problematik samt gennem underretninger vedrørende borgerens barn. Kun få kommuner får kendskab til voldsudøvere ved, at borgeren selv henvender sig til kommunen for at få hjælp.

Kun enkelte kommuner har fokus på at yde opsøgende rådgivning til borgere berørt af partnervold. Undersøgelsen viser dermed,

at sager om partnervold sjældent opdages tidligt, men først når der er behov for en krisecenterindsats eller en social indsats over for børnene.

Resultaterne betyder samtidig, at voldsudsatte og voldsudøvende borgere, der er i beskæftigelse og i øvrigt ikke viser tegn på sociale problemer, ikke nødvendigvis bliver opsporet i kommunerne. Ligeledes viser resultaterne, at der er betydeligt potentiale for at opspore partnervold ved at igangsætte forskellige opsporende tiltag.

Undersøgelsen viser dermed, at sager om partnervold sjældent opdages tidligt, men først når der er behov for en krisecenterindsats eller en social indsats over for børnene.

Sagsbehandlingens opmærksomhed på partnervold i sagsbehandlingen af en borger

Størstedelen af kommunerne har en opmærksomhed på at udrede borgere for eventuel partnervold i sagsbehandlingen, men kun få kommuner har en systematisk tilgang til udredningen. I sager med en erkendt partnervoldsproblematik er halvdelen af kommunerne opmærksomme på at afdække volden yderligere og vurdere voldsudsattes sikkerhed. Dog er det kun enkelte kommuner, der angiver at have konkrete vurderingsredskaber. Cirka halvdelen af de kommuner, der vurderer voldsudsattes sikkerhed, henviser alle voldsudsatte borgere til et krisecenter uanset udfaldet af risiko- og sikkerhedsvurderingerne.

At kommunerne i mindre omfang vurderer vold, risiko og sikkerhed kan ses som en afspejling af, at dette arbejde – og dermed kompetencer og erfaringer – har ligget og ligger hos krisecentrene. Samtidig kan det betyde, at borgere, der ikke kommer på krisecenter – for eksempel fordi de ikke ønsker det – ikke udredes eller risiko- og

sikkerhedsvurderes med systematisk fokus på partnervold og de medfølgende risici.

Kommunernes indsatser over for voldsudsatte og voldsudøvende borgere

Krisecenterophold samt rådgivning og vejledning er de 2 indsatser, som flest kommuner tilbyder til de voldsudsatte borgere, de møder. Rådgivning og vejledning er den indsats, som flest kommuner tilbyder voldsudøvende borgere. Flere kommuner angiver dog at opleve udfordringer i forhold til at henvise voldsudsatte borgere til krisecentrene bl.a. grundet pladsmangel og på grund af afstand.

Herudover tilbyder kommunerne både voldsudsatte og voldsudøvende borgere støtte- og kontaktpersoner samt praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet. Behandling tilbydes i varierende og begrænset omfang. Udover krisecenterindsatsen, er disse indsatser dog sjældent specialiseret i forhold til partnervoldsproblematikker.

Indsatser af behandlingsmæssig karakter gives i varierende omfang afhængig af afdeling, og afhængig af hvorvidt borgeren er udsat eller udøver. Langt flere børne- og familieafdelinger end voksen- og socialafdelinger tilbyder indsatser af behandlingsmæssig karakter til borgere berørt af partnervold – og særligt til voldsudsatte. Der er således størst sandsynlighed for at modtage tilbud om behandling, hvis man er en voldsudsat borger, og hvis man har børn og derfor er i kontakt med børne- og familieafdelingen.

Flere sagsbehandlere i voksen- og socialafdelingerne giver udtryk for, at det er svært at placere hjælpen til de voldsudøvende borgere inden for konkrete paragraffer i serviceloven, idet voldsudøvere ikke nødvendigvis betragtes som borgere med særlige sociale problemer og dermed falder uden for de foranstaltninger, der ligger i servicelovens bestemmelser.

Sagsbehandlerne har i de kvalitative interviews forholdt sig til fire eksempler på fiktive sager, hvor de har mulighed for at opspore, forebygge eller afhjælpe partnervold. Her tegner der sig et billede af, at sagsbehandlerne lægger fokus i sager forskelligt, og at de har forskellige handlemuligheder afhængig af kommunen i forhold til at tilbyde både voldsudsatte kvinder og mænd hjælp. Eksempelvis tilbyder man i nogle børne- og familieafdelinger forældrene familiebehandling, men kun hvis forældrene er motiverede og har erkendt volden. Andre steder bliver forældrene ikke tilbudt familiebehandling. Analyserne viser, at sagsbehandlerne har forskellige måder at tolke situationer på, at de har forskellige vurderinger af alvorsgrader af partnervold, og at de har forskellige handlemuligheder i deres respektive kommuner.

Sagsbehandlerne lægger fokus i sager forskelligt, og de har forskellige handlemuligheder i forhold til at tilbyde både voldsudsatte kvinder og mænd hjælp.

Kommunernes rammer og muligheder for indsatser

De indsatser, som kommunerne tilbyder borgere berørt af partnervoldsproblematikker, afspejler i høj grad de lovgivningsmæssige forpligtelser, som kommunerne er pålagt. Ifølge serviceloven er kommunerne nemlig forpligtede til at tilbyde rådgivning og vejledning til alle borgere og tilbyde voldsudsatte kvinder et krisecenterophold. Derudover er hverken voldsudsatte og voldsudøvere nævnt som særskilt målgruppe i andre paragraffer, hvilket må formodes at have en indflydelse på, at kommunerne ikke tilbyder specialiserede indsatser, og at der ikke er et særligt beredskab eller fokus på partnervoldsproblematikker i langt de fleste kommuner. Den hjælp, som voldsudsatte og voldsudøvere modtager i kommunerne, vil i mange tilfælde derfor afhænge af den enkelte sagsbehandlers

kendskab til og fokus på partnervoldsproblematikker. Det kan betyde, at nogle borgere ikke modtager den målrettede indsats, som kunne hjælpe dem til at bryde med volden og blive rehabiliteret.

Grunden til at flere børne- og familieafdelinger end voksen- og socialafdelinger tilbyder indsats til voldsudøvere formodes at udspringe af de lovgivningsmæssige rammer, idet børne- og familieafdelingerne har lovhjemmel til og i vidt omfang også lovgivningsmæssig forpligtelse til at inddrage hele familien omkring et barn i mistriksel, for eksempel grundet vold i hjemmet. Børne- og familieafdelinger har derfor i højere grad mulighed for at iværksætte indsats for både voldsudsatte og voldsudøvere. Omvendt ligger der ikke en forpligtelse i serviceloven til at iværksætte ambulante indsats over for en voldsudsat eller voldsudøvende borger uden mindreårige børn i hjemmet. Undersøgelsens resultater peger derfor på, at et tydeligere lovgivningsmæssigt grundlag ville kunne skabe bedre rammer for at bekæmpe partnervold.

Samtidig viser undersøgelsen også, at nogle kommuner går længere end de snævre lovgivningsmæssige forpligtelser. I forhold til indsats betyder det, at kommunerne i nogle tilfælde tilbyder indsats og også specialiserede indsats til voldsudsatte borgere. Vi har også set eksempler, hvor voldsudsatte borgere tilbydes rådgivningsforløb internt i kommunen, hvor partnervolden forsigtigt udredes og erkendes. I enkelte tilfælde ses voldsudøvere som en borgergruppe med særlige sociale problematikker, der er berettiget til at modtage hjælp fra kommunen efter servicelovens bestemmelser og dermed få en specialiseret indsats. Det viser, at serviceloven også giver handlerum for, at kommunerne kan tilbyde indsats – også specialiserede – for borgere berørt af partnervold – både udsatte og udøvere.

Undersøgelsens datagrundlag

Undersøgelsen bygger på data indsamlet via en national spørgeskemaundersøgelse til voksen- og socialafdelinger og børne- og familieafdelinger i alle landets kommuner samt interviews med ledere og medarbejdere i 9 danske kommuner. Herudover er der foretaget en desk research på lignende studier på området samt udarbejdet en beskrivelse af, hvordan den danske lovgivning og kommunale praksis har udviklet sig på området. ■

Lev Uden Vold

Lev Uden Vold er en national enhed, der blev etableret i efteråret 2017. Formålet med enheden er at styrke viden om vold i nære relationer og formidle viden om området til fagprofessionelle, der møder voldsudsatte, voldsudøvere og deres pårørende. Lev Uden Vold tilbyder også socialfaglige indsats mod vold i nære relationer i form af direkte hjælp og rådgivning til voldsudsatte og voldsudøvere. Lev Uden Vold er stiftet af Mødrehjælpen, Dialog mod Vold, Fundamentet, LOKK og Danner.

Anbefalinger til at styrke den kommunale indsats over for partnervold

38.000 kvinder og 19.000 mænd udsættes årligt for fysisk vold i nære relationer, mens dobbelt så mange udsættes for psykisk vold. Hertil kommer antallet af børn, der vokser op som vidner til vold. Det siger sig selv, at den kurve må knækkes. Både af hensyn til de alt for mange mennesker, der i dag lever med vold som en del af deres nære relationer uden at få tilstrækkelig hjælp til at bryde med volden. Men også af hensyn til at sikre fundamentet for en bedre samfundsøkonomi på området ved fremover at sætte ind med hjælp, der hvor den gavner mest.

Derfor har Lev Uden Vold undersøgt kommunernes praksis og indsats over for partnervold. Undersøgelsen belyser kommunernes indledende kendskab, beredskab, sagsbehandling og indsatser i forbindelse med borgere berørt af partnervold. Undersøgelsen afgrænser sig dermed fra at belyse kommunernes praksis ift. borgere, der udsluses fra diverse indsatser, herunder koordinerende rådgivning og efterværn. På baggrund af undersøgelsen bliver der i det følgende præsenteret en række anbefalinger, som kan bidrage til at styrke den kommunale indsats for voksne borgere berørt af partnervold – både voldsudsatte og voldsudøvere.

Udover de menneskelige konsekvenser forårsaget af vold, koster partnervold ifølge Statens Institut for Folkesundhed årligt det danske samfund omkring 1 mia. kroner i blandt andet forøgede sundheds- og sociale omkostninger og tabt arbejdsfortjeneste, når kvinder og børn oplever fysisk vold i nære relationer (Helweg-Larsen m.fl. 2010). Tal fra SFI viser, at børn, der har oplevet vold i hjemmet, koster samfundet 450 mio. kroner mere, end børn der ikke oplever vold i hjemmet (Lyk-Jensen, Bøg, & Lindberg, 2017). Herudover kommer udgifterne til andre voldsformer, langsigtede omkostninger og omkostninger forbundet med mænd, der udsættes for vold. Disse tal er ikke opgjort. En bedre og tidligere indsats kan altså ikke bare forbedre forholdene for målgruppen, men bidrager også potentielt til at forbedre samfundsøkonomien. Derfor bliver der fremsat en række anbefalinger til at løfte området, så der fremover kan sikres hurtig og rettidig hjælp gennem en varieret tilbudsvifte.

Hvis anbefalingerne bliver fulgt, vurderer Lev Uden Vold, at de vil medføre samfundsgevinster både i forhold til målgruppen og i forhold til det større samfundsbillede. Hvis

man i kommunerne bliver bedre til at forebygge partnervold, ved at være opmærksom på den tidlige opsporing, kan man sikre tidligere indsatser i familier med partnervoldsproblematikker. Møder man borgeren senere i voldsforløbet, kan en mere grundig udredning, kombineret med en bredere vifte af tilbud, sikre en effektiv indsats, der stopper og forhindrer gentagen partnervold. Når flere kommunale medarbejdere opnår viden omkring partnervold, og når mulighederne for samarbejde på tværs af kommuner og sektorer styrkes, sikres også et fokus og en opmærksomhed, der muliggør tidlig opsporing og indsatser, der er mindst vidtrækkende og mest målrettede. På sigt kan det medføre en besparelse for samfundsøkonomien og et nedsat antal af borgere udsat for partnervold.

Hvis anbefalingerne bliver fulgt, vurderer Lev Uden Vold, at de vil medføre samfundsgevinster både i forhold til målgruppen og i forhold til det større samfundsbillede.

Anbefalingerne omhandler partnervold, som er vold mellem nuværende og tidligere sam-

levere, og hvor målgruppen både er voldsudsatte og voldsudøvere. Lev Uden Vold anerkender, at voldsudøvernes handlinger kan være til fare for den voldsudsatte, og at voldshandlinger er strafbare og bør håndteres i strafferetligt regi. Samtidig anser vi det for nødvendigt at sætte fokus på at give voldsudøvere støtte til at stoppe disse handlinger som led i at forhindre fremtidig vold.

Anbefalingerne er målrettet henholdsvis folketingspolitikere og ledere på kommunalt plan. Anbefalingerne skal læses i en sammenhæng, og er tænkt som forslag til at styrke området såvel som indsatsen.

Anbefalingerne er udviklet med afsæt i resultater fra undersøgelsen om praksis og indsats over for partnervold i kommunerne samt ud fra forslag og idéer fra nogle af de kommunale ledere og sagsbehandlere, vi har været i kontakt med gennem spørgeskemaundersøgelsen og de kvalitative interviews. Derudover er anbefalingerne blevet nuanceret og kvalificeret af fagfolk og aktører på området i Lev Uden Volds følgegruppe, Advisory Board og i Lev Uden Volds stiftende organisationer.

Oversigt over anbefalinger:

Nationalt niveau: Anbefalinger til folketingspolitikere

- Anbefaling 1: Overordnet national strategi
- Anbefaling 2: Tidlig opsporing og forebyggelse af partnervoldsproblematikker
- Anbefaling 3: Ambulante tilbud til voldsudsatte og voldsudøvere som en del af serviceloven
- Anbefaling 4: Styrket samarbejde med udgangspunkt i borgeren
- Anbefaling 5: Indføring af risiko- og sikkerhedsvurderingsværktøjer
- Anbefaling 6: Mere viden om målgrupper, sagsbehandling og indsatser

Kommunalt niveau: Anbefalinger til ledere og medarbejdere

- Anbefaling 7: Retningslinjer og arbejdsgangsbeskrivelser til medarbejdere
- Anbefaling 8: Øget vidensfundament og opkvalificering af medarbejdere
- Anbefaling 9: Information til borgere med partnervoldsproblematikker i kommunerne

Nationalt niveau: Anbefalinger til folketingspolitikere

Nationalt niveau:

Følgende anbefalinger er rettet mod landets folketingspolitikere, og skal bl.a. sikre en overordnet national strategi og et styrket samarbejde på området.

Anbefaling 1: Overordnet national strategi

Siden 2002, hvor den første handlingsplan mod partnervold udkom, har der været tiltag, der har bidraget til at løfte feltet og sikre ny viden, målrettede indsatser og opkvalificering af blandt andet kommunale sagsbehandlere. I den nye handlingsplan for 2019 er der fokus på støtte til ambulante tilbud uden for kommunerne, kriminalisering af psykisk vold samt på at kortlægge indsatser til voldsudsatte, der ikke kommer på krisecenter. Denne undersøgelse viser imidlertid, at der helt generelt fortsat mangler en systematisk strategi omkring partnervold i kommunerne i forhold til beredskab, opsporing og indsatser. Ligesom der mangler mål, metoder og handleplaner i forhold til det konkrete lokale arbejde med partnervold i kommunerne.

Vi anbefaler derfor, at der bliver udarbejdet en national strategi med det formål at ned sætte antallet af voldsudsatte. Der skal i strategien være fastsatte konkrete mål for nedbringelsen af antallet af voldsudsatte kvinder, mænd og børn. Den bør ligeledes indeholde konkrete operationelle mål for kommunernes arbejde med partnervold. Strategien skal være tværministeriel og udgå fra alle relevante ministerier, herunder Ligestillingsafdelingen, Børne- og Socialministeriet, Justitsministeriet samt Sund-

heds- og Ældreministeriet. Herudover skal strategien sikre, at den rådgivning, støtte eller behandling, der tilbydes til både voldsudsatte og voldsudøvere, er ensartet på tværs af kommunerne. Ligesom den skal sikre permanente indsatser, fokusere på forebyggelse og præcisere kommunernes rolle og ansvar. Herudover anbefales, at strategien forpligter kommunerne at udarbejde lokale handlingsplaner, der præciserer, hvordan den overordnede strategi bliver udmøntet gennem fastsatte mål, metoder, og handleplaner såvel som ansvarshavende nøglepersoner internt i kommunernes afdelinger. Alle initiativer, der bliver iværksat på baggrund af strategien, skal evalueres.

Anbefaling 2: Tidlig opsporing og forebyggelse af partnervoldsproblematikker

Undersøgelsen viser, at kun få kommuner i høj eller nogen grad har fået kendskab til voldsudsatte borgere gennem opsøgende indsatser. Det er altså borgeren selv, der skal tage initiativ til at få støtte til at bryde med partnervold. Voldsudsatte borgere, der ikke har en eksisterende sag i kommunen, eller selv aktivt kontakter et krisecenter eller kommunen, kommer sjældent i kontakt med kommunen og får iværksat en indsats. Langt flere børne- og familieafdelinger end voksen- og socialafdelinger tilbyder indsatser af behandlingsmæssig karakter til borgere med partnervoldsproblematikker, særligt voldsudsatte. Der er således størst sandsynlighed for at modtage tilbud om hjælp eller behandling, hvis man som voldsudsat borger har børn, og derfor er i kontakt med børne- og familieafdelingen.

I takt med udarbejdelsen af strategi, handlingsplan og retningslinjer for arbejdet med partnervold, anbefales det, at der bliver sat større fokus på redskaber til opsporing og forebyggelse af voksne mænd og kvinder med partnervoldsproblematikker samt udarbejdelse og udbredelse af information om indsatser,

der tilbydes i og uden for kommunalt regi. Der skal være fokus på at kunne opspore både voldsudsatte og voldsudøvere med og uden børn, som er berørt af partnervoldsproblematikker.

Anbefaling 3: Ambulante tilbud til voldsudsatte og voldsudøvere som en del af serviceloven

Undersøgelsen viser, at der er få specialiserede indsatser rettet mod partnervold i kommunerne, og mange borgere bliver derfor tilbudt en indsats, som ikke er tilrettelagt til særligt at håndtere partnervoldsproblematikker. Foruden servicelovens § 109 om kvindekrisecentre, er kommunerne ikke underlagt en specialiseret eller systematisk lovgivning i forhold til borgere, der er udsat for eller udøver partnervold. Samtidig viser undersøgelsen, at kun få kommuner tilbyder egentlig behandling til voldsudøvere. Det kan hænge sammen med, at flere kommuner har udfordringer med, hvordan de skal forholde sig til denne særlige målgruppe og hvilke konkrete paragraffer i serviceloven, de skal støtte sig op ad, når de skal finde hjælp til voldsudøvere. Indsatser målrettet udøvere af partnervold handler ikke isoleret om hjælp til dem. Det handler i særdeleshed også om at forebygge, at volden gentager sig og hermed om at sikre deres partnere, eller tidligere partnere, og børn en tilværelse uden vold.

Som en del af udarbejdelsen af en ny overordnet national strategi, anbefaler vi, at man prioriterer at lovfæste retten til ambulante behandlingstilbud til voldsudsatte kvinder, mænd og børn samt til familier som samlet helhed. Derudover skal der etableres ret til ambulante behandlingstilbud til voldsudøvende kvinder og mænd for at forhindre gentagen vold og for at beskytte eventuelle børn. Dette vil skabe grundlag for, at kommunerne kan vælge at iværksætte den mest målrettede og mindst vidtgående indsats til den enkelte familie berørt af partnervold. De ambulante tilbud

skal, ligesom krisecentrene, tilbydes gennem en kommunal foranstaltning og være tilgængelige alle steder i landet. Der kan også blive prioriteret midler til samarbejdsaftaler med organisationer, der har den væsentlige faglighed og viden omkring arbejdet med partnervold, og som kan tilbyde ambulante behandling.

Anbefaling 4: Styrket samarbejde med udgangspunkt i borgeren

Flere sagsbehandlere efterspørger i undersøgelsen samarbejdsfora med andre aktører på området omkring partnervold. Eksempelvis er sundhedsvæsenet, politiet mm. instanser, som også kan komme i kontakt med borgere berørt af partnervold. Undersøgelsen har vist, at kommunerne sjældent opnår kendskab til disse borgere tidligt, og at der dermed er behov for at sikre en systematisk forebyggelse gennem samarbejde på tværs af feltet.

Vi anbefaler, at der bliver skabt mulighed for et styrket samarbejde med udgangspunkt i borgere med partnervoldsproblematikker. Der skal være bedre mulighed for relationel koordinering og samarbejde, både:

- 1) Internt i kommunerne på tværs af afdelinger
- 2) På tværs af kommunerne
- 3) På tværs af sektorer i det omfang, det lader sig gøre inden for retsplejelovens rammer

Det kan fx ske ved at etablere fora for styrkelse af samarbejde mellem kommuner, politi, kriminalforsorgen, sundhedsvæsenet, ambulante tilbud og krisecentrene, så der sikres bedre muligheder for forebyggelse ved, at borgere berørt af partnervold bliver opdaget tidligt. Ligeledes vil et øget samarbejde på tværs sikre, at borgere kan blive henvist til de rigtige hjælpeforanstaltninger. Samarbejdet kan eventuelt fungere som lokalrådsmøder eller som tidligere projekter, der har givet gode resultater, såsom Interventionscentret Østjylland.

Anbefaling 5: Indføring af risiko- og sikkerhedsvurderingsværktøjer

Omkring en tredjedel af voksen- og socialafdelingerne og omkring halvdelen af børne- og familieafdelingerne angiver, at risiko- og sikkerhedsvurderinger indgår som en del af medarbejdernes samtale med voldsudsatte. Men kun enkelte kommuner angiver, at der bliver anvendt et konkret risiko- og sikkerhedsvurderingsredskab til at vurdere den voldsudsattes sikkerhed i sager om partnervold. Få kommuner anvender således konkrete risiko- og sikkerhedsvurderingsværktøjer i udredningen. Det betyder, at nogle voldsudsatte borgeres niveau af risiko ikke bliver afdækket.

I takt med udarbejdelsen af den overordnede nationale strategi og de kommunale handlingsplaner for arbejdet med partnervold, anbefales det, at der i kommunerne bliver indført lovkrav om risiko- og sikkerhedsvurdering og screening i mødet med voldsudsatte og voldsudøvere samt undervisning i anvendelsen af konkrete udvalgte værktøjer.

Anbefaling 6: Mere viden om målgrupper, sagsbehandling og indsatser

Undersøgelsen har vist, at kommunerne især har erfaringer med voldsudsatte kvinder og mindre erfaring med voldsudsatte mænd. Derudover støder kommunerne også på tilfælde af vold blandt ældre, demente og unges vold mod forældre. Den viser også, at kommunerne i mindre omfang anvender systematiske redskaber ved sagsbehandling af borgere. Ligesom der er få specialiserede indsatser rettet mod voldsudøvere og voldsudsatte i kommunalt regi. Undersøgelsen har desuden vist, at kommunerne sjældent møder voldsudsatte tidligt.

Ud fra undersøgelsen anbefaler vi, at der bliver iværksat forskningsbaserede undersøgelser, som giver os større viden om forskellige målgrupper udsat for vold, og hvad

der kendetegner dem - herunder vold mod mænd, vold blandt ældre og unges vold mod voksne. Der skal også identificeres gode redskaber, som kan blive anvendt til sagsbehandling i sager, hvor der er partnervold. Der er ligeledes brug for viden om lovende indsatser til voldsudsatte og voldsudøvere.

Kommunalt niveau: anbefalinger til ledere og medarbejdere

Kommunalt niveau:

Følgende anbefalinger er målrettet kommunale ledere og medarbejdere, og skal sikre udførelsen af den overordnede strategi på den enkelte kommunes niveau.

Anbefaling 7: Retningslinjer og arbejds- gangsbeskrivelser til medarbejdere

Undersøgelsen viser, at hverken ledere eller medarbejdere i de otte voksen- og socialafdelinger, vi har besøgt, har handlingsplaner eller arbejdsgangsbeskrivelser at arbejde ud fra i forbindelse med sager om partnervold. Gennem interviewene ser vi eksempler på en vilje til at arbejde mere formaliseret med området ud fra arbejdsgangsbeskrivelser og viden om handlemuligheder.

For at kunne arbejde systematisk og formaliseret med partnervold på baggrund af en overordnet handlingsplan og strategi anbefaler vi, at der bliver udarbejdet lokale vejledende retningslinjer og arbejdsgangsbeskrivelser, der er tilpasset den enkelte kommune og dennes praksisser, organisering og muligheder.

Anbefaling 8: Øget vidensfundament og opkvalificering af medarbejdere

Undersøgelsen viser, at kommunernes beredskab sjældent indeholder medarbejdere med specialiseret viden omkring partnervold, og at få kommuner tilbyder kurser til deres medarbejdere. I interviewene fremhæver flere medarbejdere, at de oplever faglige udfordringer ved sager om partnervold, og

at de selv opsøger intern oplæring og sparring hos kolleger og medarbejdere på kommunens krisecenter. Flere medarbejdere og ledere efterspørger muligheder for øget viden, sparring og erfaringsudveksling. Fra et kommentarfelt i spørgeskemaet siger en kommunal leder: ”Det er tilfældigt, den støtte familien får, ud fra det kendskab medarbejderne har til vold.” (Leder, børne- og familieafdeling). Både blandt kommunale ledere og medarbejdere er der altså et behov for opkvalificering på området.

Vi anbefaler, at der bliver udviklet tilbud om kurser til personale i forvaltninger og i den borgernære del af kommunerne. Det kan fx være kurser og efteruddannelse i forsknings- og praksisbaseret viden om vold i nære relationer, herunder forskellige målgrupper, risikofaktorer og voldsformer, voldsdynamikker, screening og udredning, risiko- og sikkerhedsvurderinger, konsekvenser samt indsatser og henvisningsmuligheder. Ligeledes anbefales det, at der bliver uddannet rådgivere i kommunerne til at varetage rådgivningssamtaler – eller forløb – specifikt målrettet partnervold.

Anbefaling 9: Information til borgere med partnervoldsproblematikker i kommunerne

Undersøgelsen viser, at det kun er op mod en tredjedel af kommunerne, der informerer om indsatser til voldsudsatte borgere. Enten via kommunens hjemmeside, i form af pjecer eller under rådgivnings- og vejledningssamtaler med borgeren. Endnu færre informerer om tilbud til voldsudøvere.

Derfor anbefaler vi, at der bliver udarbejdet enkle og målrettede informationsmaterialer til uddeling og ophængning i kommunernes forskellige afdelinger, så både borgere og sagsbehandlere bliver gjort opmærksomme på mulige og tilgængelige tilbud - både i og uden for kommunernes regi. ■

Kapitel 1

Formål og baggrund

Baggrund

De seneste undersøgelser af partnervold viser, at 38.000 kvinder og 19.000 mænd hvert år udsættes for fysisk partnervold, mens over dobbelt så mange kvinder og mænd årligt udsættes for psykisk partnervold (Deen et al., 2018; Heide Ottesen & Østergaard, 2018).

Lov om social service (herefter: serviceloven) forpligter kommunerne til at tilbyde og delvist finansiere krisecenterophold til voldsudsatte kvinder. Knap 1.700 kvinder indlogeres årligt på et krisecenter¹. Voldsudsatte mænd kan tage ophold på boformer til personer med særlige sociale problemer, herunder boformer særligt målrettet mænd. Der var i 2018 registreret ca. 35 mænd² med en kendt voldsproblematik på disse boformer målrettet mænd. Herudover modtager nogle få hundrede voldsudsatte og voldsudøvere specialiseret ambulans behandling på de få tilbud, der findes hos private organisationer. I forhold til det antal, der er berørt af en voldsproblematik, er der imidlertid en begrænset kapacitet i disse tilbud (Lev Uden Vold, 2019).

Kommunerne er en vigtig indgang til at søge hjælp for den enkelte borger, fordi kommunerne er forpligtede til at forebygge sociale problemer. Da kommunerne varetager den borgernære kontakt, har de desuden et stort potentiale for at opdage blandt andet partnervold og dermed yde hjælp og støtte til de berørte. Der er imidlertid ikke noget lovkrav om opsporing af vold mellem voksne i nære relationer, udover de forpligtelser kommunerne har i forhold til børn, hvor de har pligt til at være opsporende og yde en tidlig indsats. Desuden er der kun sparsom lovgivning i forhold til indsatser til voldsud-

satte voksne, og der er ingen lovkrav om, at der skal tilbydes specialiserede indsatser til voksne, der udøver partnervold.

Kommunerne er en vigtig indgang til at søge hjælp for den enkelte borger, fordi kommunerne er forpligtede til at forebygge sociale problemer.

Vi har imidlertid begrænset viden om, hvilken hjælp kommunerne tilbyder borgere, der er udsat for eller udøver partnervold – ud over den hjælp, de modtager enten via krisecentre eller de få private specialiserede tilbud.

Undersøgelsens formål

Formålet med denne undersøgelse er at belyse, hvordan kommunen møder borgere berørt af partnervold – både voldsudsatte og voldsudøvere – samt hvilke indsatser kommunerne tilbyder.

Undersøgelsen har fokus på fire aspekter:

- Hvordan kommunerne organiserer arbejdet med partnervold, samt om der er et strategisk fokus på denne problematik.
- Hvordan kommunerne får kendskab til partnervold, og hvad der gøres for at opspore den.
- Om og hvordan kommunerne har opmærksomhed på partnervold i udredningen af sociale sager, herunder om de foretager en risiko- og sikkerhedsvurdering, når de møder voldsudsatte.
- Hvilke indsatser kommunerne har til personer berørt af partnervold, både voldsudsatte og voldsudøvere.

¹ Socialstyrelsen: *Årsstatistik 2017 – kvinder og børn på krisecentre*, 2018.
Danmarks Statistik: *Kvindekrisecentre 2017, 2018*.

² Opgivet af Mandecentret og mandekrisecentrene for det seneste år. Ikke publicerede tal.

Undersøgelsen foretages i to udvalgte myndighedsafdelinger i kommunerne: Voksen- og socialafdelinger og børne- og familieafdelinger. Vi holder os derfor til specialområdet på kommunernes forvaltningsniveau og belyser ikke almenområdet nærmere, idet det er i kommunernes forvaltninger, at endelige vurderinger og iværksættelse af foranstaltninger varetages og besluttes.

Som de valgte aspekter afspejler, følger vi kommunernes arbejde med voldsudsatte og voldsudøvere fra før, de får kendskab til borgerne (dvs. deres beredskab), til hvordan de får kendskab til dem, udreder dem og eventuelt iværksætter en indsats. Vi har derimod ikke fokus på, hvordan kommunerne følger voldsudsatte og voldsudøvere ved afslutning af en indsats og efter, eksempelvis i efterværn efter krisecenter eller hos den koordinerende rådgiver.

I undersøgelsen belyser vi disse aspekter gennem en spørgeskemaundersøgelse, der kortlægger tendenser i kommunerne og dermed skaber overblik over kommunernes arbejde. Vi gør det også gennem kvalitative interviews blandt udvalgte medarbejdere og ledere i 9 kommuner, der giver indblik i, hvilke antagelser der ligger i kommunernes arbejde med området, og hvordan der handles, når kommunerne møder borgere berørt af partnervold.

Partnervold er et omfattende og alvorligt samfundsproblem

De seneste danske omfangsundersøgelser viser, at omfanget af fysisk partnervold blandt voksne årligt er 1,2 %, og omfanget af psykisk partnervold er 2,5 % (Deen et al., 2018; Heide Ottesen & Østergaard, 2018). Alle kan være udsat for partnervold, men samtidig er nogle grupper i større risiko for at være udsat for partnervold. Både mænd og kvinder

er således udsat for fysisk, psykisk og seksuel partnervold, men signifikant flere kvinder er udsat end mænd.

Herudover er der andre risikofaktorer. Personer med færre økonomiske ressourcer og lavere uddannelsesniveau er i større risiko for at være udsat for partnervold. Ligeledes er personer, hvis partner har en fysisk eller psykisk sygdom, mere udsatte (Heide Ottesen & Østergaard, 2018; Helweg-Larsen & Frederiksen, 2007). Herudover kan misbrug give større risiko for partnervold, og der kan være risiko for partnervold ved separation (Miller-Perrin, Perrin, & Renzetti, 2018). Samlet tyder det altså på, at socialt udsatte voksne er i større risiko for at opleve partnervold. Det må samtidig formodes, at nogle af disse borgere er i kontakt med kommunen med andre problemstillinger, hvorfor kommunen hermed har mulighed for at opspore partnervold. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at partnervold ikke kun finder sted blandt socialt udsatte voksne, men blandt alle grupper i samfundet.

Vold i nære relationer har mange negative sociale og sundhedsmæssige konsekvenser både for de udsatte og for mennesker i deres nærhed. Til forskel fra anden vold er den vold, der foregår i hjemmet, ofte gentagende og foregår over længere tid. Ligeledes kan volden eskalere i forhold til både frekvens og alvorsgrad (Hamby & Grych, 2013; Walby, Towers, & Francis, 2014). Endelig er der en afgørende forskel på, hvorvidt den vold, man udsættes for, begås af fremmede på åben gade eller af nære relationer i hjemmet, hvor man forventer at være tryk og omgivet af støtte og omsorg. Internationale studier har dokumenteret voldens konsekvenser for både det fysiske og mentale helbred. Disse er – ikke overraskende – omfattende.

De fysiske konsekvenser af vold i nære relationer dækker både over umiddelbare fysiske

skader i form af blå mærker, brækkede knogler, forbrændinger mv. Det er også de mere langsigtede konsekvenser i form af psykosomatiske symptomer som mave-tarm-problemer, allergi og generelt dårligt fysisk helbred (Hydén, Överlien, Ericson, Wiman, & Eskel, 2016). Der er ligeledes langsigtede konsekvenser for det mentale helbred i form af PTSD, depression, angst, selvmordstanker og almen dårlig trivsel (Hydén et al., 2016; Oldrup, Kjær, & Nielsen, 2018). Der kan også være konsekvenser for social trivsel og relationer som for eksempel social isolation, dårlig parforholdstrivsel og vanskeligheder ved at være forældre (Oldrup, Andersen, Kjær, Nielsen, & Birk von Rosen, 2018). Disse konsekvenser er veldokumenterede for kvinder, men der findes ligeledes studier om voldsudsatte mænd, der peger på samme konsekvenser (Hydén et al., 2016; Oldrup, Andersen, et al., 2018). Børn, som oplever vold i familien, risikerer at opleve fysisk og mental mistroivsel såvel som at udvikle problemer senere i livet både i forhold til egen trivsel og sociale relationer (Lyk-jensen, Bøg, & Lindberg, 2017).

Indsats og faglig opmærksomhed på partnervold

Samfundets indsats over for partnervold er forholdsvis ny og har i udstrakt grad udviklet sig uden for statsligt, regionalt og kommunalt regi. Den specialiserede indsats over for partnervold opstod med oprettelse af kvindekrisecentre i slutningen af 1970'erne, og siden da er der oprettet sådanne krisecentre i hele landet. I første omgang var indsatsen målrettet kvinder og givet som akut hjælp på krisecentrene, der skulle fungere som et sikkert sted at opholde sig.

I de senere år er der kommet øget politisk og fagligt fokus på at differentiere tilbuddene, så der sættes bredere og tidligere ind på en mindre indgribende måde. Der er eksempel-

vis opholds- og botilbud til mænd udsat for vold i nære relationer, og der er oprettet enkelte tilbud til voldsudøvere, som kan få behandling. Der er ligeledes kommet særskilt fokus på børn, og eksempelvis er der nu krav om børnemedarbejdere og ret til psykologhjælp til børn på krisecentre.

Yderligere ses en øget opmærksomhed på ambulante tilbud, dvs. tilbud der ikke indebærer bo-ophold. Nogle kvindekrisecentre har gennem mange år ydet sådanne tilbud, dels som afklarende samtale for at afdække behovet for ophold på krisecenter og dels som samtaleforløb, der indebærer egentlig behandling. Herudover udbyder enkelte organisationer uden for krisecentrene særlige tilbud om behandling til kvinder og børn i form af behandlingsforløb (Lev Uden Vold, 2019) med psykolog eller andet specialiseret personale. Ligeledes er der en national hotline for udsatte, udøvere og fagfolk, juridisk rådgivning for udsatte og fagfolk samt efterværnsgrupper for både voldsudsatte kvinder, mænd og børn.

Kommunerne møder imidlertid også voldsudsatte og voldsudøvere. Det gør de både i deres forskellige borgernære tilbud og indsatser, ligesom de finansierer krisecentre for voldsudsatte kvinder. Herudover har kommunerne pligt til for eksempel at yde rådgivning og vejledning til borgere med sociale problematikker, som eksempelvis borgere berørt af partnervold. Ligesom kommunerne kan iværksætte indsatser for denne målgruppe. I kapitel 2 præsenteres den særlige lovgivning, som kommunerne er underlagt, mere detaljeret.

I erkendelse af, at der var og er behov for en særlig indsats i forhold til partnervold og vold i nære relationer i kommunerne, har staten siden 2002 haft fokus på at styrke kommunernes arbejde med partnervold gennem forskellige handlingsplaner. Disse

handlingsplaner har blandt andet haft fokus på oplysning til fagfolk, der kommer i berøring med partnervold; værktøjskasser med råd og vejledning til sagsbehandlere; styrket opsporing og håndtering af vold i familier; (efter)uddannelse; initiativer til at forstærke kommunernes opmærksomhed på vold i familien; indsamling og udbredelse af viden og god praksis i kommunerne; styrkelse af kommunernes samarbejde med VISO³; og en e-guide (Rambøll, 2005; Regeringen, 2002, 2010, 2014; Sareen, 2014).

I handlingsplanen fra 2014 er der lagt vægt på en mere helhedsorienteret rådgivnings- og vejledningsindsats i kommunerne, og der er fokus på nye voldsformer såsom stalking og gensidig vold, samt på at også mænd og børn kan være ofre for vold i nære relationer (Regeringen, 2014b). I den helt nye handlingsplan fra 2019 er der ikke særskilt fokus på kommuner, men i stedet på blandt andet støtte til ambulante tilbud uden for kommunerne, kriminalisering af psykisk vold samt på at kortlægge indsatser til voldsudsatte, der ikke kommer på krisecenter (Udenrigsministeriet, 2019).

I den helt nye handlingsplan fra 2019 er der ikke særskilt fokus på kommuner, men i stedet på blandt andet støtte til ambulante tilbud uden for kommunerne, kriminalisering af psykisk vold samt på at kortlægge indsatser til voldsudsatte, der ikke kommer på krisecenter.

Handlingsplanen fra 2014 er ikke blevet evalueret, men evalueringer af de tidligere handlingsplaner har blandt andet vist, at der på tværs af landets kommuner ikke var en ensartet tilgang til håndteringen af sager om

partnervold, at kun en femtedel af landets kommuner havde et særligt beredskab til at håndtere partnervold, og at meget få kommuner havde udarbejdet skriftlige handlingsplaner på området (Rambøll, 2008, 2013a, 2013b; Servicestyrelsen, 2008). Evalueringen af den foregående handlingsplan viste bl.a., at der manglede klar prioritering og ejerskab for de igangsatte initiativer (Rambøll, 2013a).

Parallelt med et fokus på partnervold, har der været et fokus på at styrke det kommunale arbejde med tidlig opsporing af børn, der oplever vold i familien. I 2013 blev Overgrebspakken til beskyttelse af børn og unge mod vold og seksuelle overgreb vedtaget. Hermed trådte nye lovændringer og initiativer i kraft, som havde til formål at sikre, at færre børn udsættes for vold og seksuelle overgreb, såvel som at overgreb opdages tidligere. Dette skulle især styrke kommunernes sagsbehandling i forhold til udsatte børn ved at udmønte specifikke krav til underretninger, opsporing og forebyggelse (Stenager & Stevenson, 2013). Herudover åbnede 5 børnehuse i 2013 i Danmark, som fungerer som kommunale undersøgelsesenheder. Resultaterne af børnehuses undersøgelser indgår i kommunernes vurderinger om iværksættelse af initiativer til barnet og familien efter serviceloven (Regeringen, 2014). Evalueringen af Overgrebspakken viste, at de fleste kommuner vurderede, at Overgrebspakken i nogen eller høj grad er implementeret (Ankestyrelsen, 2015).

Gennem årene har der således været et politisk fokus på at styrke fokus blandt fagpersonerne i kommunerne i forhold til forebyggelse, opsporing og håndtering af partnervold og vold i nære relationer i

³ VISO er en national videns- og specialrådgivningsorganisation under Socialstyrelsen, som leverer rådgivning på det sociale område og på specialundervisningsområdet.

erkendelse af, at den samlede indsats havde behov for et løft. De efterfølgende evalueringer har imidlertid vist, at det har været særdeles vanskeligt at lave tiltag, der reelt styrkede kommunernes indsats over for borgere berørt af partnervold.

Afgrænsninger og fokus i undersøgelsen

Partnervold:

Istanbulkonventionen har et bredt fokus på vold i nære relationer. Begrebet vold i nære relationer dækker over vold i forskellige intime relationer. Vi har i undersøgelsen afgrænset os til at se på partnervold, dvs. vold mellem nuværende eller forhenværende samlever. Vi ser ikke særskilt på den vold, børn udsættes for af deres forældre, da det er fokus i andre undersøgelser (Institut for Menneskerettigheder, 2016). Hvor vold i andre relationer bringes op af informanterne, medtager vi det, hvis det er relevant.

I kategorien partnervold indgår de forskellige grundformer for vold – fysisk, seksuel, psykologisk og økonomisk – som defineret af Istanbulkonventionen. Herudover er partnervold et multifacetteret fænomen, der omfatter forskellige voldstyper, hyppigheder og kan forekomme i forskellige alvorsgrader. Fysisk vold indbefatter et spektrum fra en enkelt voldshændelse til kontinuerlige voldshændelser, og hændelserne kan have forskellige grader af grovhed. Psykisk vold er altid gentagen og kan indbefatte handlinger, der nedgør og ydmyger, manipulerer, truer, isolerer eller kontrollerer den udsatte. Kontrollerende handlinger kan desuden være indikatorer på risiko for særlig grov vold. Seksuel vold indebærer uønskede handlinger, der involverer blottelser, berøringer og/eller forsøg på eller gennemført samleje. Økonomisk vold indebærer at tage kontrol over udsattes økonomi. Det er disse former for

Istanbulkonventionens definition af vold:

Vold i hjemmet skal forstås som alle former for fysisk, seksuel, psykologisk eller økonomisk vold, som forekommer inden for familien eller i hjemmet eller mellem tidligere eller nuværende partnere, hvad enten gerningspersonen er offerets nuværende eller forhenværende sambo (Council of Europe, 2011).

partnervold, undersøgelsen har fokus på (Council of Europe, 2011; EIGE, 2018).

Udøver – udsat: Både mænd og kvinder kan være voldsudsatte og voldsudøvere. Personer udsat for vold fra deres partner eller tidligere partner betegnes voldsudsatte, mens partneren betegnes voldsudøver. Samtidig kan volden være gensidig, dvs. en person kan både udøve og være udsat for partnervold. Vi har dog ikke særligt fokus på gensidig partnervold. Børn kan overvære denne partnervold og/eller selv være del af den og kan derfor ses som udsatte, når de vokser op i et hjem med partnervold. I undersøgelsen har vi fokus på partnervold mellem voksne borgere.

Indsatser: Kommunerne har forpligtelse til at finansiere krisecenterophold for kvinder samt ophold for mænd i såkaldte boformer, men har herudover en generel forpligtelse over for udsatte borgere, herunder berørte af partnervold, som vi skal se i næste kapitel. Der er imidlertid en række tiltag og indsatser, som kommunerne kan gøre for at styrke deres arbejde med partnervold. Det er ikke nødvendigvis noget, kommunerne skal, men et udtryk for måder, hvorpå kommunerne kan arbejde fokuseret med partnervold. I det

følgende skitserer vi disse indsatser, og det er også disse indsatser, vi har brugt til at afgrænse fokus i undersøgelsen.

Beredskab: Kommunerne kan organisere et særligt beredskab for arbejdet med partnervold. Et beredskab henviser til en parathed til at reagere på partnervold, når kommunen støder på den. Vi er særligt optaget af, om kommunerne har et systematisk og organisatorisk fokus på partnervold, herunder hvordan de er organiseret, om de har handlingsplaner, registrerer sager om partnervold og har specialiseret viden om partnervold – forudsætninger for at kunne tage hånd om partnervold, når de møder den i det faglige arbejde.

Opsporing af partnervold: Der har generelt i det sociale arbejde med familier været fokus på tidlig opsporing. Det gælder også for partnervold, hvor det er vigtigt at opdage volden tidligt for at mindske de negative konsekvenser. I faglitteraturen om partnervold er det imidlertid velbeskrevet, at voldsudsatte har svært ved at opsøge hjælp og fortælle om, at de har været udsat for vold fra partner eller lever med vold fra en partner. At være udsat for partnervold er forbundet med skam og skyld for den udsatte, der typisk kommer til at se volden som selvforskyldt. Volden kan også være blevet normaliseret, så den er en del af hverdagen og ses som uomgængelig. Herudover kan den udsatte være bange for, at volden bliver værre, hvis hun/han fortæller om den. Hvis partnervold skal opdages, og særligt hvis den skal opdages tidligt, kræver det særlig faglig opmærksomhed (Socialstyrelsen, 2018). Vi har derfor haft fokus på, hvordan kommunerne forsøger at få kendskab til berørte af partnervold, hvordan de forsøger at informere om indsatser, og hvordan de har opmærksomhed på partnervold i udredningen af sager.

Risikovurdering: Nogle udsatte for partnervold er i risiko for alvorlig vold og drab, og der har de seneste år været stigende fokus på brug af systematiske værktøjer til vurdering af risiko i forbindelse med partnervold både i Danmark og internationalt (Messing, 2015). Eksempelvis har politiet for få år siden indført brug af SARA:SV – et risikovurderingsværktøj til at vurdere alvoren af volden. I flere lande anbefales det (som fx Sverige), at der foretages en systematisk vurdering af risiko, når myndighederne kommer i kontakt med voldsudsatte (Hugo Stranz, Maria A. Vogel, 2015). Vi har derfor fokus på, om kommunerne udfører en risiko- og sikkerhedsvurdering, når de møder en voldsudsat, og om de bruger denne ved henvisning til krisecenter.

Rådgivning og behandling: Udover den indsats, som udsatte og udøver kan få på krisecentre og i ambulans behandling, antager vi, at nogle borgere modtager en indsats i kommunerne. Når vi spørger til, hvilken indsats borgeren modtager, skelner vi mellem rådgivning og vejledning samt behandling. Disse typer indsatser er til dels defineret i serviceloven (se kapitel 2). Mere generelt henviser betegnelsen rådgivning og vejledning til indsatser af mindre omfattende karakter og består af enkelte samtaler udført af medarbejdere med mindre specialiseret viden. Behandling henviser til indsatser af mere omfattende karakter, som består af samtaleforløb udført af medarbejdere med specialviden. Inden for området partnervold vil behandling typisk have psykologisk/ terapeutisk karakter og udføres af psykologer. Det kan variere, hvordan der præcist skelnes mellem rådgivning og vejledning samt behandling. Typisk vil rådgivning og vejledning bestå af enkelte samtaler, mens behandling består af et længere forløb med flere møder og samtaler med borgeren. Samtidig kan praksis være mere flydende. Vi stødte eksempelvis på sagsbehandlere, der fortalte om at have mange rådgivnings- og vejlednings-

samtaler med udsatte for at ”modne” dem til at forlade udøver.

Generel og specialiseret indsats: I undersøgelsen søger vi at belyse karakteren af den indsats, der gives, og vi er interesseret i, om den gives som en generel indsats eller som en indsats med et specifikt fokus på partnervold. Når vi skelner mellem generel og specialiseret indsats, er det for at afklare, om der er en særlig viden eller et særligt fokus på partnervold i indsatsen. Vi har antaget, at både vejledning og rådgivning såvel som behandling kan være både generel og specialiseret. Specifikt har vi spurgt til, om den pågældende indsats er specifikt målrettet partnervold, eller om det er et generelt rådgivningstilbud målrettet udsatte borgere og familier overordnet set (fx med et højt konfliktniveau, sociale problematikker eller misbrug).

Individuel eller familieorienteret indsats:

En indsats over for de involverede i sager om partnervold kan indeholde forskellige tilgange til arbejdet med voldsproblematikken. Vi har fokuseret på, om den er henholdsvis individuel eller familieorienteret. En individuel indsats gives udelukkende til den udsatte eller til den udøvende part. En familieorienteret indsats giver mulighed for at inddrage den anden part – henholdsvis den udøvende og udsatte part samt eventuelle børn. Vi har derfor spurgt kommunerne, om indsatserne udelukkende tilbydes til voldsudsatte for sig selv eller til familien som samlet enhed (voldsudsat, voldsudøver og eventuelle børn). Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at indsatser, der involverer begge parter, fordrer stor viden og kompetencer. For eksempel vil det oftest ikke være muligt umiddelbart at sætte udsat og udøver sammen i fælles terapi grundet de voldelige parforholdsdynamikker, men de vil i stedet få en indsats, hvor de har hver deres forløb.

Metode

Undersøgelsen er udført gennem en landsdækkende kortlægning blandt alle landets kommuner og gennem kvalitative interviews med 21 medarbejdere i 9 kommuner. Begge delundersøgelser har til formål at belyse kommunernes praksis og indsats i sager om partnervold. Følgende tematikker er deraf blevet belyst i kommunens arbejde med partnervold:

- Organisering og beredskab
- Indledende kendskab til voldsudsatte borgere
- Indledende kendskab til voldsudøvende borgere
- Systematisk opmærksomhed på partnervold i sagsbehandlingen
- Indsats over for borgere udsat for partnervold
- Indsats over for borgere, som udøver partnervold

Den nationale kortlægning blev gennemført med et web-baseret spørgeskema, som bestod af op til 130 spørgsmål. Det blev sendt til to afdelinger i kommunen, henholdsvis voksen- og socialafdelingerne og børne- og familieafdelingerne. I spørgeskemaundersøgelsen deltog i alt 80 kommuner på tværs af de to afdelinger, hvilket giver en samlet svarprocent på 82 %. Svarprocenten for voksen- og socialafdelingerne var 58 %, og for børne- og familieafdelingerne var den 72 %. Den primære årsag til, at nogle kommuner ikke har besvaret spørgeskemaet, er, at hverken ledere eller medarbejdere har haft tiden til det.

Den kvalitative del af undersøgelsen er baseret på semi-strukturerede kvalitative interviews, som er gennemført som enkelt-interviews eller som gruppeinterviews. Vi har i alt interviewet 9 ledere og 12 sagsbehandlere. Til lederne har vi benyttet en spørgeguide udarbejdet i overensstemmelse

med de overordnede analysetemaer i spørgeskemaundersøgelsen. Til sagsbehandlerne har vi gjort ligeså, men suppleret med vignetter. I denne metode anvendes vignetter, der konkret beskriver en række situationer, som giver sagsbehandlerne mulighed for at forestille sig casen i eget regi og derved tage stilling til den. Vi har udviklet i alt 4 vignetter med situationer, hvor kommunen har mulighed for at opdage partnervold, og anvendt dem i interviewene med medarbejdere. Mere detaljeret information om de anvendte metoder kan fås i metodebilaget.

Læsevejledning

Rapporten består af i alt 9 kapitler samt analyse af 4 vignetter. Hertil kommer resumé og anbefalinger, som er præsenteret før kapitel 1. I dette kapitel har vi præsenteret undersøgelsens formål og baggrund. I kapitel 2 præsenterer vi lovgivning og de rammer, som kommunerne har i arbejdet med partnervold, og som sætter rammerne for vores undersøgelse.

I de efterfølgende kapitler præsenterer vi analysen. I de enkelte kapitler er resultaterne fra spørgeskemaet præsenteret og suppleret med kvalitativ analyse. Hvor resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen beskriver de overordnede tendenser i kommunernes arbejde, udfolder den kvalitative analyse det konkrete tema.

I kapitel 3 præsenterer vi kommunernes organisering og beredskab over for partnervold, mens vi i kapitel 4 og 5 beskriver, hvordan de får kendskab til voldsudsatte og volds udøvere, samt hvordan de giver information om indsatser. I kapitel 6 ser vi på kommunernes opmærksomhed på vold i udredningen af sager, og om de anvender risiko- og sikkerhedsvurderinger.

Endelig, i kapitel 7 og 8, giver vi et overblik over de indsatser, som kommunerne iværksætter i forhold til partnervoldsproblemtikker – med fokus på bl.a. rådgivning og vejledning såvel som indsatser af behandlingsmæssig karakter. I det afsluttende kapitel 9 giver vi en samlet opsummering og tværgående diskussion.

Mellem kapitlerne præsenteres 4 analyser baseret på interview med sagsbehandlerne om vignetterne. Analyserne udfolder, hvordan sagsbehandlerne forholder sig til og håndterer konkrete situationer, hvor der kan være partnervold. Hermed eksemplificerer de, hvordan arbejdet med partnervold mere konkret foregår i kommunerne. ■

Lev
~~uden~~
~~vold~~

Kapitel 2

Lovgivning og kommunernes rolle i indsatsen over for partnervold

Formålet med dette kapitel er at præsentere kommunernes rolle i indsatsen over for partnervold. Det gøres med afsæt i den lovgivning, der regulerer kommunernes indsats og dermed også denne undersøgelse.

Helt overordnet har indsatsen over for partnervold tre niveauer:

- 1) Oplysende og forebyggende
- 2) Støttende
- 3) Akutte foranstaltninger (Hagensen, 2016)

Samtidig spreder indsatsen sig ud over både kommunale og private initiativer.

I dette kapitel belyser vi først, hvordan problemstillingen og målgruppen – partnervold blandt voksne – defineres i lovgivningen. Herefter præsenteres lovgivning om det sociale arbejde i kommunerne med fokus på henholdsvis voksen- og socialafdelinger samt børne- og familieafdelinger, som er fokus i denne undersøgelse. Det er dermed også den lovgivning, vi har spurgt ind til i vores spørgeskemaundersøgelse. Ydermere præsenteres krisecentrene, som har en særlig opgave og organisering. Til slut præsenteres andre indsatser, der ligger uden for det kommunale regi og uden for krisecentrenes regi, men som også foretager rådgivning og behandling af voldsudsatte.

Partnervold i serviceloven

Kommunernes arbejde inden for det sociale område er baseret på serviceloven. Formålet med serviceloven er:

- 1) At tilbyde rådgivning og støtte for at forebygge sociale problemer
- 2) At tilbyde en række almene serviceydelser, der også kan have et forebyggende sigte
- 3) At tilgodese behov, der følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer (serviceloven § 1)

For at forstå hvordan de kommunale foranstaltninger er struktureret på området omkring partnervold, er det derfor væsentligt at belyse, hvordan partnervold tænkes ind i det kommunale arbejde. På Børne- og Socialministeriets hjemmeside defineres socialt udsatte voksne som:

”(...) mennesker over 18 år med sociale problemer eller med risiko for at få det. Det drejer sig fx om hjemløshed, misbrug, psykiske lidelser, prostitution eller **vold i nære relationer**, som giver behov for hjælp efter serviceloven. Hjælpen kan være personlig og praktisk hjælp og støtte i eget hjem, ophold på botilbud/boformer, social stofmisbrugsbehandling, en opsøgende og kontaktskabende indsats m.v. Socialt udsatte voksne er ofte kendetegnet ved at have ikke blot et enkelt problem som fx hjemløshed, men ofte at have flere forskellige problemer at slås med. Det er kommunen, der har ansvaret for den forebyggende indsats gennem fx rådgivning og for at yde støtte og hjælp, når der er behov for det” (Børne- og Socialministeriet, 2018).

Personer, der oplever partnervold, indgår altså under betegnelsen socialt udsatte. Hertil skal det dog pointeres, at serviceloven ikke indeholder særskilte bestemmelser møntet specifikt på udøvere af partnervold. Det er i stedet straffeloven, der indeholder lovgivning herom, idet man traditionelt set betragter voldsudøvere som kriminelle og dermed ikke – i første omgang – som socialt udsatte. I kapitel 1 har vi dog præsenteret en udvikling på området omkring partnervold, hvor blandt andet en øget opmærksomhed på udøvere har vundet indpas. Man kan således se, at voldsudøvere enten indtænkes som led i hjælpetilbud til voldsudsatte, idet man nogle steder forsøger at stoppe volden på kort og langt sigt ved at hjælpe den voldsudøvende part og derved skabe sikker-

hed for de(n) voldsudsatte. Eller man ser udøvere som borgere, der i sin egen ret har krav på hjælp fra kommunen (Devaney & Lazenbatt, 2016). Hvorvidt voldsudøvere tilbydes indsatser under servicelovens bestemmelser, vil altså afhænge af, hvorvidt kommunen anskuer voldsudøvere som borgere med særlige sociale problemer, som dermed er berettiget til at modtage foranstaltninger efter servicelovens bestemmelser.

Forebyggende socialt arbejde i kommunerne

Kommunerne er altså den instans i samfundet, der møder socialt udsatte, herunder udsatte for partnervold, og som har muligheden og forpligtelsen til at forebygge udsathed og iværksætte en række foranstaltninger. Kommunen kan støde på udsatte borgere både i forvaltninger og i det almene område som eksempelvis i skoler eller institutioner. Her har vi imidlertid fokus på det indledende og forebyggende arbejde, der foregår i regi af den sociale lovgivning i henholdsvis voksen- og socialafdelinger samt børne- og familieafdelinger. Kommunernes betegnelser for deres afdelinger varierer (se kapitel 3), men for overblikkets skyld anvendes i det følgende ovennævnte betegnelser.

Voksen- og socialafdelingerne er ansvarlige for at iværksætte de sociale foranstaltninger i serviceloven, som er rettet mod voksne borgere. Børne- og familieafdelingerne "(...) skal arbejde for at styrke de personlige ressourcer hos udsatte børn, unge og deres familier, så børnene og de unge kan få samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. For at det er muligt, kan de have behov for særlig støtte efter serviceloven" (Børne- og Socialministeriet, 2019). Kommunen har dermed et særligt ansvar for at opspore børn i mistrivsel såvel som til at iværksætte foranstaltninger herunder til

børn, der lever med vold i hjemmet. Disse afdelinger kan derfor være en vigtig indgang til at opdage partnervold blandt voksne og også iværksætte en indsats over for volden. Serviceloven sætter rammerne for en række indsatser til socialt udsatte voksne, familier og børn. Vi har udvalgt de indsatser, der kan være særligt relevante og aktuelle for udsatte og udøvere af partnervold samt deres børn. Det skal understreges, at foranstaltninger efter serviceloven kan inddeles i såkaldte kan- og skal-opgaver for kommunerne. Dette vil sige, at der er nogle indsatser, som kommunerne er direkte forpligtede til at udbyde, og andre, som de har mulighed for at udbyde, og som er bredere defineret. I det følgende præsenteres den lovgivning, der dækker voksen- og socialområdet og de forskellige kan- og skal-opgaver, der kan trækkes på i forbindelse med partnervold, og dernæst den lovgivning, der dækker området i børne- og familieafdelingerne.

Foranstaltninger i voksen- og socialafdelinger

Følgende paragraffer i serviceloven er relevante i forhold til at yde en særlig indsats over for voksne borgere berørt af partnervold:

- **Kommunerne skal have et tilbud om rådgivning og vejledning (§§ 10 og 12)**
Kommunerne har pligt til at sørge for, at enhver borger har mulighed for at få gratis og anonym rådgivning og vejledning med henblik på at forebygge sociale problemer og hjælpe borgere igennem akutte problemstillinger. Kravene til rådgivningen er, at den skal kunne gives gratis, anonymt og enten i forbindelse med andre hjælpeforanstaltninger eller helt for sig selv. Rådgivningen skal sikre, at kommunen får kendskab til borgerens behov for anden hjælp. I § 12 uddybes det, at kommunen skal "(...) sørge for tilbud om gratis rådgivning til personer

med nedsat fysisk eller psykisk funktions-
evne eller med særlige sociale problemer”
(serviceloven § 12).

- **Kommunerne kan have et tilbud om hjælp, omsorg eller støtte (§§ 82 a og 82 b)**

Kommunerne kan iværksætte eller bevilge tilbud om enten gruppebaseret (§ 82 a) eller individuel (§ 82 b) hjælp, omsorg eller støtte under den forudsætning, at kommunen vurderer, at indsatsen forebygger forværring af de sociale problemer. Den individuelle hjælp, støtte eller omsorg kan gives i op til 6 måneder.

- **Kommunerne skal have et tilbud om socialpædagogisk støtte, også kaldet bostøtte (§ 85)**

Kommunerne skal tilbyde hjælp, omsorg eller støtte ud fra et bredt spektrum af socialpædagogiske eller andre støtteforanstaltninger. Den socialpædagogiske støtte kan tage form af eksempelvis vejledning, rådgivning, hjælp til selvhjælp eller intensiv og omsorgsbetonet støtte.

- **Kommunerne skal have et tilbud om støtte- og kontaktpersoner (§ 99)**

Kommunen sørger for tilbud om en støtte- og kontaktperson til borgere med særlige sociale problemer, som ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig. En støtte- og kontaktperson kan være en funktion i kommunen eller blive tilknyttet borgeren gennem kommunens samarbejde med eksempelvis forsorgshjem eller frivillige organisationer på det sociale område.

- **Kommunerne kan have et tilbud om indsatser af behandlingsmæssig karakter (§ 102)**

Kommunerne kan give tilbud af behandlingsmæssig karakter til borgere med særlige sociale problemer. Dette tilbud kan gives med henblik på at forbedre

sociale funktioner, når dette ikke kan opnås gennem anden lovgivning.

- **Kommunerne skal have et tilbud om ophold på kvindekrisecenter (§ 109)**

Kommunerne skal tilbyde midlertidigt ophold til kvinder og deres børn, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Under opholdet skal de modtage omsorg og støtte. Endvidere skal kommunen tilbyde koordinerende rådgivning under opholdet, jf. § 109, stk.7.

- **Kommunerne skal have et tilbud om ophold på forsorgshjem eller lignende boformer, fx mandecentre (§ 110)**

Kommunerne skal tilbyde midlertidigt ophold til personer med særlige sociale problemer, som ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig, og som har behov for botilbud og for tilbud om aktiverende støtte, omsorg og efterfølgende hjælp. Dette kan også omhandle personer udsat for partnervold. Nogle af disse boformer er særligt målrettet mænd, og nogle har særligt fokus på partnervold. Da vi har fokus på denne foranstaltning i forhold til indsatser for voldsudsatte mænd, vil § 110 tilbud blive benævnt som boformer for mænd i undersøgelsen.

Disse paragraffer indeholder indsatser til socialt udsatte voksne. Målgrupperne for indsatserne kan i høj grad variere og gælde mange forskellige udsatte grupper som eksempelvis misbrugere, hjemløse eller psykisk syge borgere. Den eneste paragraf, der specifikt drejer sig om vold i nære relationer er § 109, som regulerer kvindekrisecentrene. Ifølge § 109 skal kommunen tilbyde kvinden ophold på krisecenter samt efterfølgende tilbud om en koordinerende rådgiver, der kan give støtte og vejledning om bolig, økonomi, arbejdsmarked, skole, daginstitutioner, sundhedsvæsen mv.

Den koordinerende rådgivning skal gives, indtil kvinden og eventuelle børn er etableret i egen bolig og kan være forankret enten på krisecentret eller kommunalt.

Den eneste paragraf, der specifikt drejer sig om vold i nære relationer er § 109, som regulerer kvindekrise-centrene.

Senest tre hverdage efter, at borgeren er indskrevet på et krisecenter, skal krisecentret orientere borgerens hjemkommune (serviceloven § 109) om indskrivningen, hvorefter der etableres et møde med borgeren, en medarbejder på krisecentret og en kommunal sagsbehandler. Under dette møde skal der udarbejdes en handleplan for borgeren efter servicelovens § 141, og det er også på dette møde, at arbejdsopgaverne omkring handleplanen fordeles mellem kommunen og krisecentret (serviceloven § 141).

Foranstaltninger i børne- og familieafdelinger

Børne- og familieafdelingerne administrerer en omfangsrig lovgivning. Blandt andet dikterer serviceloven, at "Personer, der udfører offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage 1) at et barn eller ung under 18 år kan have behov for særlig støtte (...) 4) at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb" (serviceloven § 153). Det er børne- og familieafdelingerne i alle kommuner, der modtager underretninger ved enhver viden eller mistanke om vanrøgt af børn, herunder vold i hjemmet. Når børne- og familieafdelingerne modtager en underretning, er medarbejderne forpligtet til at registrere underretningen, og de skal senest 24 timer efter modtagelsen af underretningen vurdere: "Om barnets eller den unges sundhed og udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte

akutte foranstaltninger over for barnet eller den unge" (serviceloven § 155).

Tal fra Danmarks Statistik viser, at der i 2017 blev indgivet 18.713 underretninger med "højt konfliktniveau eller vold i hjemmet mellem voksne" som årsag (Danmarks Statistik, 2019).

Tal fra Danmarks Statistik viser, at der i 2017 blev indgivet 18.713 underretninger med "højt konfliktniveau eller vold i hjemmet mellem voksne" som årsag.

I kommunerne kan man iværksætte en række indsatser til familier, som oplever vold i hjemmet – typisk i børne- og familieafdelingerne. På baggrund af følgende paragraffer belyser vi de indsatser, som rækker ud over børnene og også favner forældrene:

- **Kommunerne skal have et tilbud om familieorienteret rådgivning (§ 11)**
Kommunerne skal tilbyde målrettede indsatser, der sikrer forebyggelse over for børn og unge med behov for særlig støtte. Som led i det forebyggende arbejde, skal kommunerne sørge for, at forældre eller værger kan få gratis familieorienteret rådgivning i form af eksempelvis konsulentbistand, netværks- eller samtalegrupper eller rådgivning om familieplanlægning.
- **Kommunerne skal have et tilbud om en børnefaglig undersøgelse (§ 50)**
Kommunerne skal forholde sig undersøgende, hvis det antages, at et barn eller en ung har behov for særlig støtte. Igennem en børnefaglig undersøgelse skal man blandt andet afdække barnets forhold samt familieforhold, forældres ressourcer mv. Udfaldet af en sådan undersøgelse kan resultere i kommunens igangsættelse af foranstaltninger under § 52.

• **Ifølge § 52 skal kommunerne tilbyde foranstaltninger, som bedst kan løse problemer, der er afdækket gennem en børnefaglig undersøgelse. Dette kan fx være:**

- Familiebehandling (§ 52 stk. 3)
- Praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet (§ 52 stk. 3)
- Kontaktpersoner for forældre eller hele familien (§ 52 stk. 3)
- Anden hjælp, som har til formål at yde behandling og praktisk eller pædagogisk støtte til familien (§ 52 stk. 9).

Ud over de ovenstående paragraffer, kan børne- og familieafdelingerne også anvende de samme paragraffer som voksen- og socialafdelingerne.

Med gennemgangen af lovgivningen for både voksen- og socialafdelingerne samt børne- og familieafdelingerne har vi præsenteret rammerne for kommunernes praksis. For voksen- og socialafdelingerne gælder en række skal-opgaver, hvortil vi også har fremhævet to kan-opgaver for så bredt som muligt at kunne undersøge de foranstaltninger, som kommunerne har mulighed for at benytte. Ligeledes har vi fremhævet den del af lovgivningen for børne- og familieafdelingerne, som også dækker over indsatser til forældre. De fremhævede indsatser i børne- og familieafdelingerne er udelukkende skal-opgaver, hvilket betyder, at der er helt faste rammer for kommunernes arbejde på området i forbindelse med børn og deres familier. Dette er i mindre grad tilfældet i voksen- og socialafdelingerne, hvor der ligeledes er forskellige kan-opgaver, herunder indsatser af behandlingsmæssig karakter.

Fælles for de fremhævede paragraffer er, at de indeholder en bredere målgruppe af borgere

med særlige sociale problemer, og kun § 109 er møntet specifikt på partnervold. I de følgende kapitler ser vi på disse indsatser, og hvordan de forvaltes afhængigt af de enkelte kommuners opbygning og organisering. Og afhængigt af, hvorvidt der er tale om kan- eller skal-opgaver.

Specialiserede indsatser over for partnervold uden for kommunalt regi

Socialområdets indsatser inddeles i almene og specialiserede indsatser. De specialiserede hjælpeindsatser iværksættes ved specielle behov (behov der ligger uden for almenområdet), ved hjælp af specialiserede støtteydelse, der kræver en særlig viden eller kombination af fagligheder, samt ud fra specielle betingelser som eksempelvis en afgrænset målgruppe med sammenlignelige behov. Der er med andre ord brug for mange og forskelligartede ressourcer, når specialiserede hjælpeindsatser sættes i værk. Nogle af disse hjælpeindsatser er komplekse og bliver fordelt udover flere forskellige faggrupper, sektorer og på tværs af kommuner og regioner såvel som uden for offentligt regi (Hagensen, 2016).

De specialiserede indsatser over for partnervold giver mulighed for at arbejde målrettet med at rehabilitere en voldsudsat eller -udøver. I dette afsnit beskriver vi de specialiserede indsatser over for partnervold. Vi beskriver først krisecentre, som en særlig indsats målrettet vold i nære relationer – de kan være enten kommunalt eller privat drevet. Dernæst beskriver vi de øvrige indsatser, der ligger udover det kommunale regi.

Krisecentre – både i kommunalt og privat regi

Der findes i alt 55 krisecentre i Danmark, som er godkendt af Socialtilsynet til at varetage en indsats under servicelovens § 109. Geografisk er krisecentrene spredt rundt i

landet. Det er dog ikke alle kommuner, der huser et krisecenter. Ud af landets 98 kommuner er der 36 kommuner, hvori der ligger et eller flere krisecentre (Børne- og Socialministeriet, 2018).

6 af de 55 krisecentre er også godkendt som § 110-tilbud, hvilket vil sige midlertidige boformer til personer med særlige sociale problemer. Det er under denne paragraf, at man kan indskrive voldsudsatte mænd, dog uden at tilbuddet nødvendigvis er specialiseret til at yde støtte målrettet mod partner-vold. Herudover findes der 7 centre kun for mænd, der ligeledes har kapacitet til at indlogere mænd i krise under § 110 – herunder mænd, der har været udsat for partnervold.

Nogle kvindekrisecentre og boformer for mænd tilbyder også støttende og akut ambulante rådgivning, mens andre har længerevarende efterværnsindsatser, der sættes i værk, når en borger udskrives igen. Dette kan eksempelvis være den lovpligtige koordinerende rådgiverfunktion, som i nogle tilfælde er tilknyttet krisecentret.

Andre indsatser uden for kommunalt regi

Udover krisecentrene er der en lang række aktører i privatregi, der har specialiseret sig i håndteringen af sager med borgere, der enten har været udsat for eller har udøvet vold i nære relationer.

I tråd med den kompleksitet af udsathed, som indgår i definitionen af socialt udsatte voksne, oplever mange at have fysiske eller psykiske symptomer som resultat af partner-vold.

Der findes en række tilbud, som har specialiseret sig i både at give rådgivning og egentlig længerevarende ambulante tilbud til voldsudsatte. Disse tilbud kan målgruppen selv henvende sig til, ligesom kommunen enten kan vejlede borgere til at tage kontakt hertil, eller kommunen kan vælge at indgå et samarbejde med tilbuddet og bevilge tilskud til behandling gennem disse tilbud.

Tabel 2.1. Andre indsatser uden for kommunalt regi

INDSATS	MÅLGRUPPE
Mødrehjælpen: Ud af Voldens Skygge	Kvinder og børn, som har levet med vold i familien. Behandlingen er målrettet kvinder, som har forladt eller truffet beslutningen om at forlade den voldelige partner, men som lever med psykiske, fysiske og sociale følgevirkninger af volden.
Dialog mod Vold: Tilbud om psykologbehandling til voldsudøvere, voldsudsatte og børn	Dialog mod Vold tilbyder behandling til voldsudøvere samt den voldsudsatte part og eventuelle børn.
Center for voldsramte/Socialmedicinsk Enhed, Frederiksberg Hospital	Voksne mænd og kvinder, som bor i Region Hovedstaden, og som er eller har været udsat for vold i en nær relation.
Danner, Ringsted Krisecenter og Randers Krisecenter: Sig det til nogen	Kvinder, som er udsat for vold i nære relationer, og som ikke har behov for eller ikke ønsker ophold på et krisecenter samt kvindernes pårørende.
Lev Uden Vold	Efterværnsgrupper til tidligere voldsudsatte kvinder og mænd, som er brudt med volden, og som har haft ophold på et krisecenter eller været igennem et ambulante behandlingsforløb. Samt tilbud til børn, der har oplevet vold i familien. National hotline til voldsudsatte, voldsudøvere, pårørende og fagprofessionelle. Juridisk rådgivning til voldsudsatte, pårørende og fagprofessionelle.
Exit TABU – Tal, Accepter, Bryd Ud	Drenge og mænd udsat for psykisk vold og negativ social kontrol.
Medusa – et liv uden vold	Voldsudsatte kvinder fra lokalområdet i Holbæk og Odsherred Kommune.
Dansk Stalking Center	Personer berørt af stalking, også pårørende.
Bryd Tavsheden – om børnevold og kærestevold	Børn og unge, som oplever vold i familien eller kærestevold.
Dansk Røde Kors Q-net	Kvinder, som har været udsat for vold i en nær relation samt deres børn.
Kvindenetværket – Røde Kors Hovedstaden	Kvinder, som har været udsat for vold i en nær relation.

(Lev Uden Vold, 2019)

Det er meget forskelligt, hvordan de enkelte tilbud og indsatser drives, hvor i landet de tilbyder hjælp, samt hvilken kapacitet og hvilke målgrupper de har. Eksempelvis er der nogle tilbud, der kun er for de borgere, der

har forladt deres voldelige partner, nogle der kun henvender sig til enten mænd eller kvinder og igen nogle, der kun tilbydes i et bestemt geografisk område. ■

Kapitel 3

Organisering og beredskab

Formålet med dette kapitel er at belyse, hvordan kommunerne organiserer arbejdet med partnervold, og hvad deres beredskab er. Organiseringen af arbejdet har betydning for, hvordan opgaven er indlejret i kommunerne, og hvordan arbejdet med partnervold er integreret i det øvrige arbejde. Beredskabet specificerer, hvor systematisk der arbejdes med partnervold i kommunen.

For at kunne belyse kommunernes organisering og beredskab, har vi valgt at undersøge, hvordan arbejdet med partnervold er indlejret i kommunens organisering. Dernæst hvorvidt de registrerer sager om partnervold, og hvorvidt de arbejder ud fra handlingsplaner.

Slutteligt har vi undersøgt, hvorvidt de medarbejdere, der arbejder med partnervold, har deltaget i særlige kurser eller uddannelsesforløb om partnervold. Registrering af vold, tilstedeværelsen af handlingsplaner og deltagelse i kurser er alle indikatorer på, hvor beredte kommunerne er i forhold til at håndtere partnervold.

Organisering af kommunernes arbejde med partnervold

For at få et indblik i, hvordan sager om partnervold håndteres i kommunerne, har vi forsøgt at skabe et overblik over, hvilke afdelinger eller medarbejdere der typisk møder eller håndterer disse sager. Da den lovgivning, der koncentrerer sig om partnervold i serviceloven, er sparsom (se kapitel 2), og eftersom kommunerne er opbygget forskelligt både i forhold til størrelse, geografi, demografi og ressourcer, er det ikke ligetil at beskrive den kommunale organisering og håndtering af partnervold.

Voksen- og socialafdelingerne er en bred betegnelse, og de afdelinger, der kan møde borgersager med partnervold, har forskellige overskrifter og opgaver. Her gives nogle

Kapitlet handler om:

- Hvordan kommunernes arbejde med partnervold er organiseret
- Hvorvidt kommunerne registrerer sager om partnervold
- Om kommunerne har udarbejdet en handlingsplan og arbejdsgangsbeskrivelse vedrørende sager om partnervold
- Hvorvidt medarbejdere, der arbejder med partnervold, har deltaget i særlige kurser

eksempler på de organiseringer, vi er stødt på gennem den kvalitative del af undersøgelsen:

- Den boligsociale enhed har forskellige afdelinger under sig, der tager sig af henholdsvis offentlige ydelser, pension, flygtninge og integration, boligformidling, mentorer og socialt udsatte borgere.
- Psykiatrigruppen varetager hjemløse- og krisecenterdelen under voksen-specialenheden.
- Voksenafdelingen er en samlet afdeling for alle servicelovens paragraffer til borgere over 18 år. Så snart der er børn med, sendes sagerne videre til børne- og familieafdelingen.
- Social- og psykiatrideling er en overordnet afdeling, hvor nogle af de sager om vold, der dukker op i denne kommune, blandt andet varetages i misbrugsafdelingen.

2 af de besøgte kommuner skiller sig væsentligt ud. Den ene, fordi man her har allokeret § 109 sager om kvinder på krisecentre til børne- og familieafdelingen, hvor den koordinerende rådgiver ligeledes er ansat. Den

anden, fordi kommunen (som er stor) har flere krisecentre med én samlet visitation, hvorfra alle partnervoldssager håndteres.

Der er således flere måder at organisere det kommunale arbejde med partnervold på. Vi er dog ikke stødt på en kommunal organisering, der har et specialiseret beredskab specifikt møntet på sager om partnervold. Tendensen er snarere, at sager om partnervold (dvs. § 109) typisk varetages i voksen- og socialafdelingerne under en overordnet enhed, der favner socialt og psykisk udsatte voksne bredt set, og at varetagelsen af partnervoldssager primært handler om et samarbejde med krisecentrene.

De forskelligartede organiseringer tyder på, at der kan være forskellige samarbejdsflader for de enkelte medarbejdere, og at der kan være forskellige fagligheder og forskelligt fagligt fokus.

Registrering af sager om partnervold

Registrering af borgersager kan være en måde, hvorpå kommunerne skaber overblik over et givent område. Registrering kan for eksempel ske ved, at kommunerne fører et register, hvor hver enkelt sag inden for det

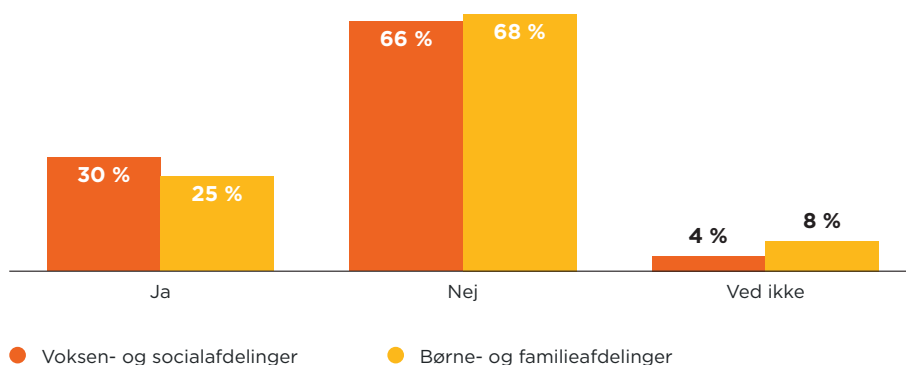
givne område indskrives. Herunder kan kommunerne blandt andet notere køn og alder på borgeren, kendetegn ved sagsbehandlingen, samt hvilken foranstaltning der er blevet iværksat. Registrering af sager kan således hjælpe kommunerne med at identificere særlige kendetegn på tværs af sagerne, eller det kan være en måde at sikre opfølgning af borgeren på. Men det skal gøres i henhold til reglerne i persondataforordningen.

I det følgende vil vi derfor se nærmere på, hvor mange af kommunerne der registrerer sager om partnervold. Med registreringer menes, om kommunerne fører et register over sager om partnervold, hvor hver enkelt sag om partnervold i kommunen indskrives, og at man dermed kan få et overblik over sager om partnervold.

Under en tredjedel af kommunerne registrerer sager om partnervold

I både voksen- og socialafdelingerne og børne- og familieafdelingerne registrerer under en tredjedel af kommunerne sager om partnervold. Kun 17 ud af 56 voksen- og socialafdelinger (30 %) og 16 ud af 65 børne- og familieafdelinger (25 %) registrerer sager om partnervold. Se figur 3.1.

Figur 3.1. Registrerer I i afdelingen sager omhandlende partnervold?

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra 56 voksen- og socialafdelinger og 65 børne- og familieafdelinger.

Til spørgsmålet om, hvorvidt man i voksen- og socialafdelingerne registrerer sager om partnervold, svarer flere ledere i interviewene, at det udelukkende er de sager om borgere på krisecenter, der registreres. Der foretages ellers ikke nogen særskilt registrering for partnervold i kommunen. Det tyder altså på, at der ikke er et særskilt fokus på at registrere partnervold i voksen- og socialafdelingerne udover ved de borgere, der indskrives under § 109.

Det tyder altså på, at der ikke er et særskilt fokus på at registrere partnervold i voksen- og socialafdelingerne udover ved de borgere, der indskrives under § 109.

I børne- og familieafdelingerne forholder det sig lidt anderledes, da der her er et underretningssystem, der også bidrager til en registrering af sager. Siden 2014 har kommunerne indberettet underretningsstatistik til Danmarks Statistik. Der er ingen formkrav til en underretning, men Danmarks Statistik har udformet nogle kategorier som eksempelvis ”Overgreb mod barnet, fx seksuelt eller voldeligt” eller ”Højt konfliktniveau eller vold i hjemmet mellem voksne” (Danmarks Statistik). To ledere i to forskellige børne- og familieafdelinger forklarer, at de registrerer underretninger i disse prædefinerede kategorier. Dog kan man ikke se på disse registreringer, om det konkret har omhandlet vold, mistanke om vold eller en helt anden problematik:

”Altså det vi kan gøre op, det er, om der har været en underretning efter Overgrebspakken – det var en skærpe, der blev lavet i 2013. Og det har vi gjort op. Så i 2016 for eksempel, der fik vi 973 underretninger i alt, og ud af dem var de 42 vold eller overgreb. I 2017 fik vi 1.141 underretninger, hvoraf de 102 var vold eller overgreb” (Leder, børne- og familieafdeling).

I langt de fleste kommuner registreres sager om partnervold altså ikke systematisk, hverken i voksen- og socialafdelingerne eller i børne- og familieafdelingerne. Når partnervold registreres i voksen- og socialafdelingerne, tyder udsagnene fra de ansatte i kommunerne på, at det ikke er en generel registrering af partnervold, men udelukkende en registrering af kvinder på krisecentre.

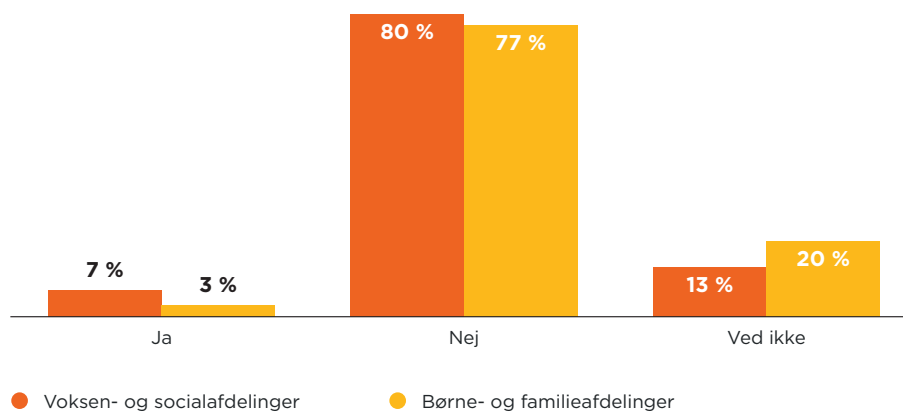
Kommunale handlingsplaner og interne arbejds gange for indsatsen på voldsområdet

I det følgende ser vi nærmere på, om der i kommunerne er udarbejdet en overordnet handlingsplan for indsatsen på partnervoldsområdet, ligesom der eksempelvis er for flere kommuner på hjemløseområdet. En handlingsplan er i spørgeskemaet defineret som en form for overordnet strategi, der beskriver målene for en indsats og de tiltag/aktiviteter, der iværksættes over en periode for at nå målene. En handlingsplan skitserer således retningen og formål for indsatsen over for medarbejdere i relevante afdelinger. I denne sammenhæng skal en handlingsplan ikke forveksles med de individuelle handleplaner (serviceloven § 141), som medarbejderne skal udarbejde med borgeren ved eksempelvis indskrivning på et krisecenter.

Under 10 % af kommunerne har udarbejdet en handlingsplan for indsatsen på området

Under 10 % af voksen- og socialafdelingerne og under 5 % af børne- og familieafdelingerne angiver, at man i kommunen har udarbejdet en handlingsplan for indsatsen på partnervoldsområdet. 4 ud af 56 voksen- og socialafdelinger (7 %) oplyser, at kommunen har udarbejdet en handlingsplan for området, mens det samme gælder 2 ud af 65 børne- og familieafdelinger (3 %), se figur 3.2. For de 6 kommuner, der har en handlingsplan for området, dækker handlingsplanen kun enkelte forvaltningsområder og dermed

Figur 3.2. Har kommunen udarbejdet en handlingsplan vedrørende partnervold?

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra 56 voksen- og socialafdelinger og 65 børne- og familieafdelinger.

ikke alle forvaltninger i den pågældende kommune (figur ikke vist).

De resterende 93 % blandt voksen- og socialafdelingerne samt 97 % af børne- og familieafdelingerne oplyser, at kommunen enten ikke har udarbejdet en handlingsplan for indsatsen på partnervoldsområdet, eller at respondenterne ikke ved, hvorvidt der i kommunen er udarbejdet en handlingsplan.

For næsten alle kommunerne findes der efter respondenternes viden således ikke en overordnet strategi for kommunens indsats på voldsområdet, som kan tydeliggøre, koordinere og ensrette indsatsens tilsigtede mål og aktiviteter for medarbejdere i relevante afdelinger. Vi kan ud fra spørgeskemaet konstatere, at kun få kommuner har en overordnet strategisk handlingsplan at målrette og fokusere arbejdet med partnervold efter.

Arbejdsgangsbeskrivelser

I interviewene har vi derudover spurgt sagsbehandlere og ledere, om der i afdelingen er lavet en arbejdsgangsbeskrivelse, som sagsbehandlerne kan støtte sig op ad, når de

modtager en sag om partnervold. En arbejdsgangsbeskrivelse er en instruktion til sagsbehandlerne om deres konkrete arbejdsopgaver.

Det kan for eksempel være en oversigt over de forskellige trin, sagsbehandlingen skal igennem, eller en liste over tilbud, handlemuligheder eller kontaktpersoner. Vi har spurgt ind til arbejdsgangsbeskrivelser for at få indblik i, hvorvidt sagsbehandlere oplever at have konkrete retningslinjer at arbejde ud fra, og om der er en specifik struktur eller et fokus på partnervold.

Interviewene viser, at hverken ledere eller medarbejdere i de 8 voksen- og socialafdelinger, vi har besøgt, har handlingsplaner eller arbejdsgangsbeskrivelser at arbejde ud fra i forbindelse med sager om partnervold. I en af kommunerne mener lederen ikke, at det er nødvendigt med sådanne beskrivelser af de konkrete arbejdsopgaver, idet medarbejderne godt ved, hvad de skal gøre, når de møder borgere med partnervoldsproblematikker. En sagsbehandler forklarer, at hun selv har været nødt til at skabe en systematik for arbejdet, da hun blev ansat:

”Det første stykke tid gik på at finde ud af, hvad har jeg (...) hvor skal vi hen, hvad skal vi gøre, og så var det rigtig meget med at få udarbejdet, hvad er det for nogle processer, og hvad er det, vi skal gøre. Hvad er det, vi gerne vil med det her og få lavet en systematik og en ramme for, hvad er det, vi tilbyder” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

I en enkelt ud af de 5 børne- og familieafdelinger, vi har besøgt, forklarer sagsbehandleren, at de har en nedskrevet arbejdsgangsbeskrivelse. Vi har fået indsigt i dokumentet, der indeholder en oversigt over de opgaver, der skal iværksættes, når en kvinde flytter ind på kommunens kvindekrisecenter, og arbejdet skal fordeles mellem kommunens koordinerende sagsbehandler og krisecentrets kontaktperson. Det er dog ikke beskrevet, hvordan medarbejdere eksempelvis skal håndtere

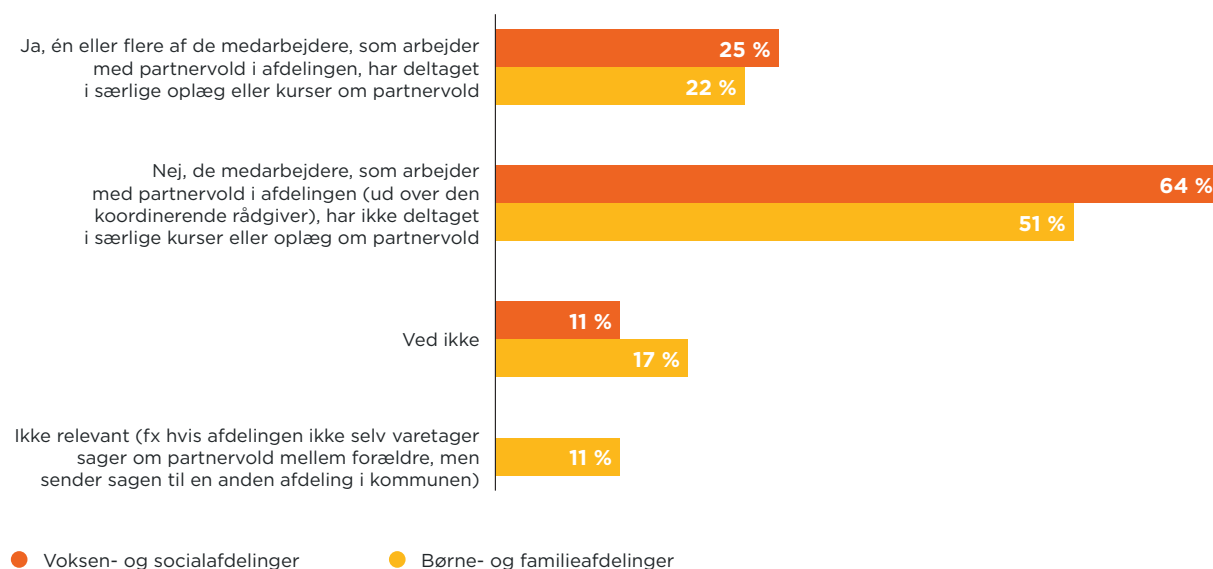
voldsudsatte borgere, der ikke er indskrevet på krisecenter.

Kurser for medarbejdere

I det følgende ser vi nærmere på, om medarbejdere, der arbejder med partnervold i kommunen, har deltaget i særlige oplæg eller kurser eller på anden vis har fået mulighed for at tilegne sig viden om partnervold. Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO) tilbyder rådgivning til fagfolk, herunder kommunale medarbejdere. Derudover tilbyder forskellige organisationer på området (se tabel 2.1., kapitel 2) faglige oplæg på forespørgsel.

Kommunerne har i spørgeskemaet skullet angive, om medarbejdere ud over den koordinerende rådgiver har modtaget kurser. Den koordinerende rådgiver har mulighed for at

Figur 3.3. Har de medarbejdere, som arbejder med partnervold i afdelingen (ud over den koordinerende rådgiver), deltaget i særlige oplæg eller kurser om partnervold (fx oplæg fra krisecentre eller NGO'er)?

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra 55 voksen- og socialafdelinger og 65 børne- og familieafdelinger. Det har for voksen- og socialafdelingerne ikke været muligt at vælge svarmuligheden 'ikke relevant'.

deltage i temadage og netværksarrangementer afholdt af Socialstyrelsen for de koordinerende rådgivere. Det er derfor relevant at afdække, hvorvidt kommunerne selv sørger for kurser og oplæg til de resterende medarbejdere, som varetager området vedrørende partnervold.

I ca. en fjerdedel af kommunerne har medarbejdere deltaget i kurser om partnervold

I både voksen- og socialafdelingerne samt børne- og familieafdelingerne har ca. en fjerdedel af de medarbejdere, som arbejder med partnervold i afdelingen, deltaget i særlige oplæg eller kurser om partnervold. I 14 ud af 55 voksen- og socialafdelinger (25 %) har en eller flere af de medarbejdere, der arbejder med partnervold, deltaget i særlige oplæg eller kurser om partnervold. I børne- og familieafdelingerne er det 14 ud af 65 kommuner (22 %), der angiver, at en eller flere af de medarbejdere, der arbejder med partnervold, har deltaget i særlige oplæg eller kurser om partnervold, se figur 3.3.

Lidt over halvdelen af både voksen- og socialafdelingerne (64 %) samt børne- og familieafdelingerne (51 %) angiver, at de medarbejdere, der arbejder med partnervold i kommunen, ikke har deltaget i særlige oplæg eller kurser om partnervold. En leder fra en børne- og familieafdeling bemærker i et kommentarfelt: ”Det er tilfældigt, den støtte familien får ud fra det kendskab, medarbejderne har til vold.”

Det samme billede tegner sig gennem interviewene, hvor flere sagsbehandlere enten selv har opsøgt viden ud fra egen faglig interesse eller har opnået tilstrækkelig viden gennem deres oprindelige uddannelse. Eftersom der ikke foregår en konkret opkvalificering af sagsbehandlere på området, angiver flere af dem, at de i høj grad bruger hinanden eller medarbejderne på krise-centret til at lære af og sparre med, og at medarbejdere med mange års erfaring ofte

bliver tilkaldt til en sag, hvis en nyere medarbejder er usikker:

”Ja, det er også erfaring. Det har jeg i hvert fald oplevet, fordi vi har en del nyuddannede socialrådgivere, som jeg har brugt rigtig meget tid på supervision og sagssparring med. (...) Jeg kan jo også mærke den nervøsitet, hvor jeg har været med til nogle af de her rigtig svære samtaler, og det kan jeg godt forstå, man er nervøs for. Men for hver gang man når over et punkt i de her svære samtaler, så lærer man jo også rent fagligt”
(Sagsbehandler, begge afdelinger).

Supervision benyttes ligeledes flittigt til at støtte medarbejderne i de sværere borger-sager, og flere ansatte på tværs af afdelingerne angiver at have god gavn af dette. ”Vi møder mange skæbner, så det er godt at bevare fagligheden og kunne snakke om sagerne med en ekstern psykolog” (Leder, voksen- og socialafdeling). Supervisionen benyttes til alle slags sager, som medarbejderne har brug for at drøfte.

Der er dog et par enkelte steder, hvor informanterne er usikre på, om den viden, de eller deres kollegaer har, er god nok:

”Vi får kurser i forhold til børn. Og der er ikke så meget usikkerhed (...) der er nogle paragraffer, der siger, at det skal vi gøre (...) hvor jeg synes, den er mere udfordrende, der hvor man sidder med kvinderne, fordi det er deres eget valg. Og der tænker jeg ikke nødvendigvis, at sagsbehandlere er rustet til det. I hvert fald ikke dem, der sidder ude og typisk har de her kvinder, sager og forløb med det. Fordi jeg tænker, at der er så specifik viden i forhold til, når man er udsat for vold, hvad det gør både psykisk og fysisk ved én, og det tænker jeg, at der er rigtig mange, der ikke ved. Og der bliver ikke sådan tilbudt, at man kan tage

på kurser” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Sagsbehandleren oplever altså større udfordringer ved at skulle rådgive voksne borgere udsat for partnervold, da det i sidste ende er den voldsudsattes eget valg enten at tage imod hjælp eller at blive sammen med voldsudøveren, hvorimod der på børneområdet er konkret viden og lovgivning at handle efter. I en anden kommune supplerer en leder, at der godt kunne blive sat fokus på mere viden på området blandt personalet: ”Vi har talt om at videreudanne specifikt om vold i familien her i børne- og familieteamet. Det ligger ikke fjernt, for det bliver ofte bragt på banen i sagsbehandlingsdrøftelserne” (Leder, begge afdelinger).

Derudover er der et specifikt fokus på uddannelse til koordinerende rådgivere. Den koordinerende rådgiver er en særlig rolle, som forvaltes forskelligt, alt efter hvordan den enkelte kommune har organiseret sig. Fælles er dog, at de 4 koordinerende rådgivere, vi har interviewet, alle har været med til temadage eller netværksmøder afholdt af Socialstyrelsen. Arrangementerne har givet dem mulighed for at lære mere om partnervold og voldsområdet generelt, ligesom de har åbnet op for erfaringsudveksling med både andre koordinerende rådgivere og med medarbejdere på krisecentrene.

Afrunding

Overordnet viser kapitlet, at der på tværs af afdelingerne ikke er en tydelig organisering og et beredskab på området. Vi har set, at over halvdelen af kommunerne ikke registrerer sager om partnervold, at næsten ingen kommuner har en handlingsplan for området, samt at en mindre del af medarbejderne har været på særlige kurser.

Der er forskel på, hvordan de besøgte kommuner har organiseret arbejdet med partnervold, hvilket tyder på, at feltet hverken er et prioriteret eller specialiseret felt. Når kommunerne ikke er forpligtet til at have et organiseret beredskab i forbindelse med partnervold, er der derfor ikke en ensartet systematik eller struktur at spore i kommunernes organisering. I stedet har kommunerne mulighed for at vurdere de enkelte sager ud fra en bred servicelov, som kan give dem lov hjemmel til at iværksætte forskellige indsatser under forudsætning af, at borgeren enten har særlige sociale problemer, eller at borgeren er forælder til et barn, der mistrives.

Når kommunerne ikke er forpligtet til at have et organiseret beredskab i forbindelse med partnervold, er der derfor ikke en ensartet systematik eller struktur at spore i kommunernes organisering.

Eksempler fra interviewene viser yderligere, at medarbejderne ikke har særlige arbejdsgangsbeskrivelser for arbejdet med partnervold. I interviewene fremhæver flere medarbejdere, at de oplever faglige udfordringer ved sager om partnervold, og at de selv særligt opsøger intern oplæring og sparring hos kolleger og medarbejdere på kommunens krisecenter. Flere medarbejdere og ledere efterspørger kurser og opkvalificering af viden på området.

Kapitlet viser således, at der i de fleste kommuner ikke er en overordnet rettesnor for kommunernes arbejde med sager om partnervold. Samtidig viser kapitlet, at der blandt de kommunale ledere og medarbejdere er en vilje til og interesse for at arbejde mere formaliseret med området og en motivation til opkvalificering. ■

Vignet: Isabella, Dina og Jens

De interviewede sagsbehandlere har forholdt sig til fire vignetter, der hver især beskriver en situation med en person, der udviser symptomer på partnervold. Alle personer og steder er fiktive. Her præsenteres den første vignet, som handler om Isabella og hendes familie.

Vignetten er udarbejdet med fokus på at undersøge sagsbehandlernes vurderinger af underretningen og mulighed for og fokus på at opspore partnervold gennem en sådan

underretning på et barn. Ligeledes er vignetten anvendt som eksempel til at belyse, hvornår underretninger betragtes som mere eller mindre akutte, samt hvilke indsatser og tilbud der kan iværksættes til familien.

Med dette eksempel kommer vi i interviewene både ind på børnefaglige undersøgelser, rådgivning og vejledning samt familiebehandling. Denne vignet er blevet belyst for i alt 6 sagsbehandlere i 4 forskellige børne- og familieafdelinger.

Vignet:

Kommunen modtager en underretning fra den lokale skole, hvor Isabella på 8 år går. I underretningen skriver de fra skolen, at Isabella tit går hjem fra skole før tid på grund af ondt i maven. Det er sjældent, at Isabella bliver hentet, og når skolen spørger ind til dette, har hun flere gange fortalt dem, at far bliver vred, hvis mor går ud af huset. Isabellas lærere har tre gange forsøgt at kontakte forældrene og har hver gang kun fået fat i Isabellas far, Jens. Jens har forklaret, at han arbejder meget, og derfor ikke kan hente Isabella, men at de har øvet gåturen til og fra skolen, og at de i øvrigt bor tæt på skolen. Når de spørger til Isabellas mor, Dina, gentager han, at Isabella godt selv kan gå hjem fra skole, og at Dina ikke har tid. Skolen er bekymret for Isabella på grund af hendes høje fravær og på baggrund af en vurdering af, at farens og Isabellas udsagn ikke stemmer overens, når det kommer til Dina, moren.

Mulighed for at opspore gennem underretninger

Adspurgt om vurderingen af denne historie, lægger sagsbehandlerne vægt på forskellige ting og svarer derfor også forskelligt på, hvordan de ville handle. Informanter i 2 forskellige kommuner vurderer begge, at sagen ikke er akut:

”Jeg tænker, at den vil måske ligge mellem grøn og gul, men omvendt så kunne den sagtens lande i grøn, fordi man kan sige, der er jo ikke noget ud af det, man kan læse, at barnet er i akut fare eller risiko. Altså det kunne jo også godt være, at Isabella havde misforstået et eller andet, og mor i virkeligheden arbejder som natsygeplejerske. (...) Og så det høje fravær, det er måske igen... Det er jo selvfølgelig måske den største bekymring, og det kan skyldes mange forskellige ting igen, altså der kan være mange forskellige kontekster. Så jeg tror, de ville vurdere den som grøn, hvis jeg skal være helt ærlig” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

I ovenstående citat har informanten i høj grad lagt vægt på det høje fravær. I en anden kommune lægges der i højere grad vægt på skolens bekymring om, at hun ofte selv går hjem fra skole:

”Vi screener og skal screene alle underretninger. Sådan en der vil ikke blive screenet høj. Jeg tænker, den vil blive screenet lav (...) Der er akut, der er høj, og der er lav. Akut, det er inden for 24 timer, og høj er inden for 48 timer, og lav er inden for 4 uger. (...) jeg er også lidt gammeldags, men jeg tænker, jeg ville ikke blive så chokeret over herude på bøhlandet, hvor vi bor, at en 8-årig pige godt kan gå alene i skole (...) Og altså hvor meget er tit?” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Sagsbehandlerne i en tredje kommunes børne- og familieafdeling fokuserer i højere grad på Isabellas beskrivelse af situationen i hjemmet:

Sagsbehandler 1: ”Jeg er ikke i tvivl om at den her, den ville jeg først bede vores skole- og socialrådgivere om at finde ud af, hvad der ligger i den (...) og det er jo Isabella, man snakker med, og forældrene man prøver at ringe til og snakke med og prøve at finde ud af, hvad det her er. Og der vil hun jo lynhurtigt finde ud af, om han vil have, at vi snakker med Dina. Kan vi overhovedet komme ind i den her familie, eller er der total lukket?”

Sagsbehandler 2: ”Men det ville også være oplagt, når han arbejder meget... at skole- og socialrådgiveren går hjem til moren en tur, snakker med hende og giver hende råd og vejledning... og vil helt sikkert også være lidt nysgerrig på, hvad er det her for noget, og at det er med deres egen frie vilje, at det er sådan her?” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Her gives en anden vurdering med fokus på forældrenes samspil i hjemmet og med et blik for, at der måske foregår en dynamik, som ikke er sund for familien.

Håndtering af underretningen og udredning af familien

Den videre sagsgang efter modtagelse af underretningen varierer også mellem de forskellige sagsbehandlere, vi har talt med. En af sagsbehandlerne nævner, at man i Isabellas tilfælde ville reagere med en mødeindkaldelse eller et hjemmebesøg, hvis forældrene ikke dukkede op til mødet. Et sådant møde ville varetages af to rådgivere, der vurderer, hvorvidt der skal iværksættes en børnefaglig undersøgelse (serviceloven § 50) eller en børnefaglig undersøgelse uden

samtykke, hvis forældrene ikke ønsker at samarbejde (serviceloven § 51). Denne undersøgelse går ud på at afdække situationen bredt omkring barnet og forældrene ud fra parametre som udvikling, sundhed, familie, skole og fritid. Adspurgt til, hvorvidt sagsbehandleren ville reagere, hvis det viste sig, at Dina var udsat for kontrol eller psykisk vold i hjemmet, lyder løsningen således:

”Der kan jo være sådan lidt strategi i det, alt efter hvor kuert hun kan være eller er, og så ville jeg indkalde hende alene. Og så ville jeg give hende, hvis det var min klare fornemmelse, at hun var superkuert eller måske var udsat for fysisk eller psykisk vold, så ville jeg vejlede hende i, hvilke muligheder hun har (...) min erfaring er, at det mange gange, er kvinder som, hvis ikke havde det før så i hvert fald får rigtig dårligt selvværd og selvtillid, og de tror ikke på, at de skal noget andet end det, eller at de kan noget andet end det. Og en indgang til det, det kan være at forklare dem børnenes perspektiv. Det her med, at hvis børn er vidne til vold, så er det ligeså ødelæggende, som hvis de selv var udsat for vold i hjemmet. (...) altså indtage børnenes perspektiv og så kigge sammen med forældrene på det. Så er der faktisk også, oplever jeg, mange, som i første hug er i stand til at træffe nogle afgørende beslutninger for så at komme videre ud af det, fordi de ikke ønsker, at deres børn skal opleve det. Ikke fordi de tænker, at de ikke selv skal være i det, men fordi de ikke tænker, at børnene skal være vidne til det” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

I en anden børne- og familieafdeling nævner sagsbehandleren ligeledes at ville tale med forældrene ved at indkalde dem til parts-høring:

”Der kan man jo sagtens forestille sig en mor, der enten ikke møder op, eller en

mor, som sidder sammen med far og siger, hvad hun nu skal sige, ikke? Hvis hun er udsat for vold. Ud af det her, ville vi ikke udlede, at der nødvendigvis ville foregå vold i hjemmet, så derfor ville vi gøre det på den måde, at begge forældre bliver indkaldt” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Adspurgt til, hvordan de kan handle, hvis der opstår mistanke om vold blandt forældrene, ville de afslutte samtalen på normal vis og efterfølgende kontakte Dina alene. Sagsbehandlerne understreger over for os, at hvis volden derimod stod mere nært beskrevet i underretningen, så ville man enten afholde børnesamtale uden forældresamtykke eller fra starten kun indkalde den voldsudsatte forælder til partshøringen. Sagsbehandlerne i en anden kommune forklarer også, at man i dette tilfælde ville afholde både partshøring med forældrene og derefter en børnesamtale for at få barnets perspektiv på situationen: ”Man kunne jo have en mor, der havde psykiske udfordringer. Det er jo ikke sikkert, det her det handler om vold. Det kunne også være et barn, der blev mobbet i skolen” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

I endnu en børne- og familieafdeling forklarer sagsbehandlerne, at en underretning fra skolen i første omgang ville lande hos deres skole- og socialrådgiver, som er placeret lokalt på skolerne. De kan også arbejde opsøgende og ville i situationen med Isabella tage hjem og tale med moren og give hende rådgivning og vejledning og ”også være lidt nysgerrig på, hvad er det her for noget, og at det er med deres egen fri vilje, at det er sådan, det er” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling). Sagen overgår fra skole- og socialrådgiveren og over til myndighedssagsbehandlerne i børne- og familieafdelingen, hvis de ikke kan komme ind, eller hvis de finder ud af, at der foregår noget dysfunktionelt i familien. I det tilfælde nævnes der ligeledes iværksættelsen

af en børnefaglig undersøgelse ”for at finde ud af, hvordan er trivslen overhovedet, hvad er det Isabella, hun skal hjem og passe på? Hvad er det, der sker derhjemme? (...) Det er altid barnet, der er vores primære fokus” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling). Alle de adspurgte sagsbehandlere er således enige om at få afklaret, hvad Isabella reagerer på. Nogle har fokus på at høre Dinas version alene, mens andre udelukkende nævner at have Isabellas interesser for øje.

Indsatser til Isabella, Dina og Jens

I en partshøring kan situationen i hjemmet afdækkes, og der kan gives rådgivning og vejledning i forhold til de handlemuligheder, som i dette tilfælde moren, Dina, har. Det kan eksempelvis være at tage på krisecenter eller at tage kontakt til eksterne organisationer eller interne indsatser i kommunen såsom børne- og familieafdelingens terapeuter og psykologer.

”Altså jeg tænker lige præcis i det her tilfælde (...), ville man måske visitere dem på baggrund af, jamen vi har en pige, der går rundt og har ondt i maven, det skal vi have undersøgt nærmere. Hvad handler det om? Og så kan det være, at barnet åbner op undervejs og ikke nødvendigvis moren. Og så kommer det an på (...) Altså, får faren noget at vide, fordi ville han give samtykke, eller vil han ikke give samtykke? Bliver de udsat i større risiko? Det er jo sådan nogle overvejelser, det også går på. (...) Der skal en bekymring til, og der skal et formål til, før man så visiterer dem til en psykolog eller en terapeut” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

En anden sagsbehandler forklarer, at man i sådan et tilfælde ville kunne igangsætte et forløb med en familiebehandler fra kommunen, hvortil der udarbejdes en handleplan med de dynamikker, der skal arbejdes med i familien,

eksempelvis ud fra servicelovens paragraf 11. ”Det er jo igen det her omkring barnet. Hvad er det, der gør, at barnet reagerer? Og barnet reagerer jo måske i den her situation på, at forældrene lever som hund og kat, eller hvad det nu måtte være” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling). Adspurgt til, hvorvidt der er noget, kommunen kan stille op i en situation, hvor Isabella ikke er i overhængende fare for at blive udsat for vold, men at forældrenes indbyrdes relation er konfliktfyldt, lyder svaret: ”Nej. Vi har jo ikke ret til at gå ind og sige til mor ”vi synes, du skal flytte”, vel? (...) Der går grænsen for at... det kan vi ikke lige tillade os at sige” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

De forskellige informanter i de 4 kommuners børne- og familieafdelinger fokuserer altså på forskellige aspekter i vignetten. Indledningsvist lægger de forskellige vurderinger til grund, og de har efterfølgende også forskellige tilgange til at håndtere volden. I de adspurgte kommuner behandles en sag, hvor der er mulighed for at opspore et hjem med partnervold således vidt forskelligt, alt efter hvilken kommune eller sagsbehandler der behandler den, og afhængig af hvilke kompetencer denne sagsbehandler har på partnervoldsområdet. ■

Kapitel 4

Indledende kendskab til voldsudsatte borgere

Formålet med dette kapitel er at belyse, hvordan kommunerne får kendskab til voldsudsatte borgere, samt om kommunerne informerer om indsatser til voldsudsatte borgere.

Den måde, hvorpå kommunerne får kendskab til voldsudsatte borgere, kan fortælle, om der er særlige kanaler, kommunerne får kendskab til voldsudsatte igennem, samt om der er andre veje, som kommunerne kan benytte til at skabe kontakt til flere voldsudsatte. Derudover kan kommunernes indledende kendskab til voldsudsatte borgere vise, hvorvidt det er en særlig gruppe af voldsudsatte, der kommer i kontakt med og får hjælp hos kommunerne, herunder om der er oversete grupper.

For at belyse kommunernes indledende kendskab til voldsudsatte borgere har vi valgt at se på, hvorvidt kommunerne overhovedet har sager om voldsudsatte borgere, samt hvilket køn disse borgere har, og dermed hvilke målgrupper kommunerne især får øje på. Herudover kigger vi nærmere på, hvordan kommunerne har opnået kendskab til de voldsudsatte borgere i de to afdelinger, og vi laver samtidig et oprids af de forskelle og fællestræk, der kan findes mellem de to afdelinger. Til slut belyser vi, hvorvidt kommunerne informerer om deres indsatser til målgruppen.

Sager om voldsudsatte borgere

I det følgende ser vi nærmere på, hvor mange kommuner der har haft sager om voldsudsatte borgere inden for det seneste år, samt hvilket køn de voldsudsatte borgere har haft. Idet ca. 2 ud af 3 kommuner ikke registrerer sager om partnervold (se kapitel 3), er indeværende kapitel baseret på respondenternes generelle vurderinger og ikke specifikke registreringer.

Hovedvægten af kommunerne har haft sager om voldsudsatte borgere

Langt de fleste kommuner har haft sager om borgere udsat for partnervold inden for det

Kapitlet handler om:

- Hvordan kommunernes arbejde med partnervold er organiseret
- Hvorvidt kommunerne registrerer sager om partnervold
- Om kommunerne har udarbejdet en handlingsplan og arbejdsgangsbeskrivelse vedrørende sager om partnervold
- Hvorvidt medarbejdere, der arbejder med partnervold, har deltaget i særlige kurser

seneste år. Med sager menes både tilfælde, hvor partnervold har været den primære problematik, samt tilfælde hvor partnervold har indgået som en del af borgerens problematikker.

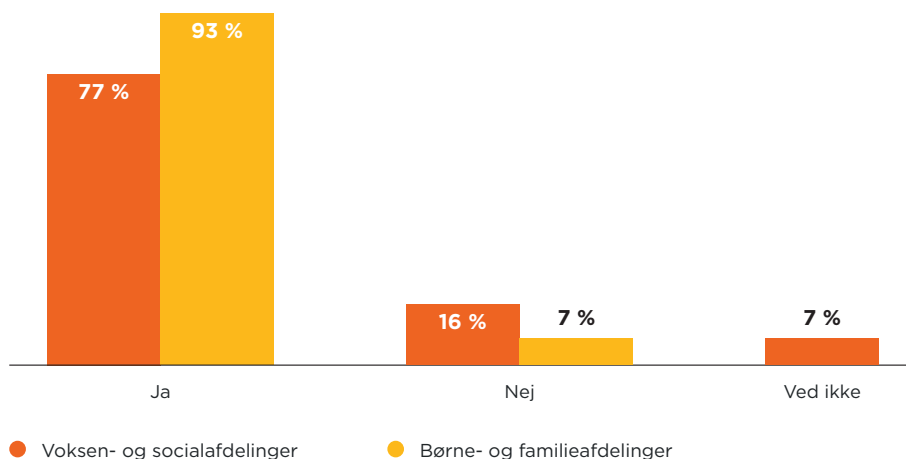
Ca. 3 ud af 4 voksen- og socialafdelinger (77 %) har haft sager om borgere udsat for partnervold inden for det seneste år, mens det samme gælder næsten alle børne- og familieafdelinger (93 %), se figur 4.1.

Hovedvægten af de voldsudsatte er kvinder

På tværs af de to afdelinger har 75 % - 79 % af de kommuner, som har haft sager om voldsudsatte borgere inden for det seneste år, udelukkende haft sager om voldsudsatte kvinder. De resterende kommuner oplyser, at de både har haft sager om voldsudsatte kvinder og voldsudsatte mænd. Ingen af kommunerne, hverken voksen- og socialafdelinger eller børne- og familieafdelinger, har udelukkende haft sager om voldsudsatte mænd, se figur 4.2.

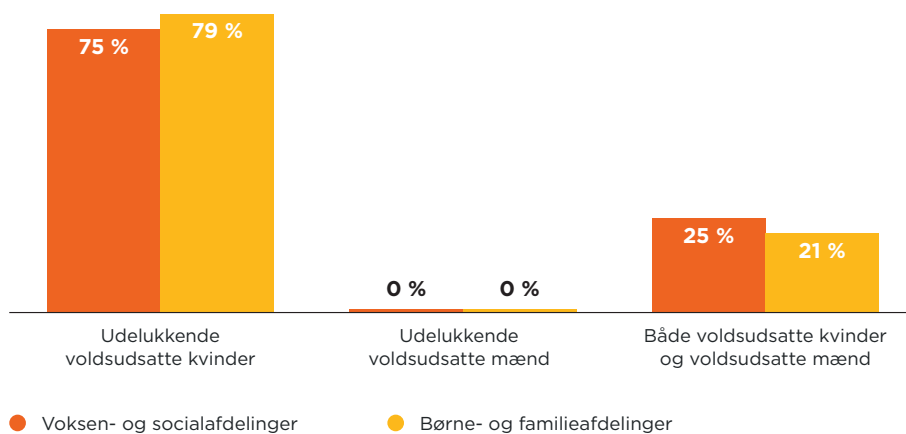
I interviewene kan der ligeledes spores en gennemgående erfaring med, at det primært er kvinder, der udsættes for denne type vold. Lederen fra en børne- og familieafdeling

Figur 4.1. Har medarbejdere i din afdeling inden for det seneste år haft sager om borgere, som har været udsat for partnervold/sager, hvor et barns forælder har været udsat for partnervold?

Note: Tallene i figuren baserer sig på besvarelser fra i alt 57 voksen- og socialafdelinger samt 71 børne- og familieafdelinger.

Figur 4.2. Hvilket køn har de voldsudsatte borgere, som medarbejdere i afdelingen har haft sager om inden for det seneste år, haft?

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra de 44 voksen- og socialafdelinger samt 66 børne- og familieafdelinger, som har haft sager om voldsudsatte borgere inden for det seneste år.

udtaler eksempelvis: ”Uden at jeg har slået det op, så er det mit indtryk, at det mest er kvinder, der er udsat for vold” (Leder, børne- og familieafdeling). En sagsbehandler i en børne- og familieafdeling i en anden kommune udtaler ligeledes: ”Det kan være nogle meget komplekse sager, vi får fingrene ned i, fordi det er... det er jo kvinder... nu siger jeg kvinder, jeg ved også godt, der er mænd, men primært kvinder” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Flere sagsbehandlere i voksen- og socialafdelingerne uddyber, at de har oplevet meget få sager, hvor den voldsudsatte var en mand. Fire af dem nævner, at de kun har haft én enkelt sag i al den tid, de har været ansat i deres respektive stilling i kommunen. Flere sagsbehandlere beskriver en forestilling om, at mænd ikke i ligeså høj grad som kvinder søger hjælp, og at der er flere voldsudsatte mænd end dem, de møder: ”Ikke ret mange [sager red.] med mænd. (...) det er ikke så tit, desværre, det er synd, for jeg tror, der er rigtig mange af dem” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling). En anden sagsbehandler udtaler:

”Jeg tror kun, jeg har én. Jeg havde ikke nogen sidste år. Jeg tror, der er rigtig mange flere, end vi ser. (...) jeg tror bare, at de tier stille med det. Der er noget kønsspecifikt over det, at der er noget flovhed, jeg skal være manden og normalt den, der skulle være superstærk og kunne tackle sådan et problem” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Begge sagsbehandlers udtalelser tyder på, at der er forestillinger om, hvorfor voldsudsatte mænd ikke søger hjælp. Dog gives der udtryk for, at de har meget få erfaringer med denne målgruppe.

Flere sagsbehandlere i voksen- og socialafdelingerne uddyber, at de har oplevet meget få sager, hvor den voldsudsatte var en mand.

I øvrigt er der eksempler på andre typer af vold i nære relationer, som sagsbehandlerne møder i deres virke, som eksempelvis gensidig vold mellem voksne, unge voksnes vold mod forældre, vold særligt begået i etniske minoritetsfamilier eller vold i ældresager med demens.

Kendskab til voldsudsatte borgere i voksen- og socialafdelingerne

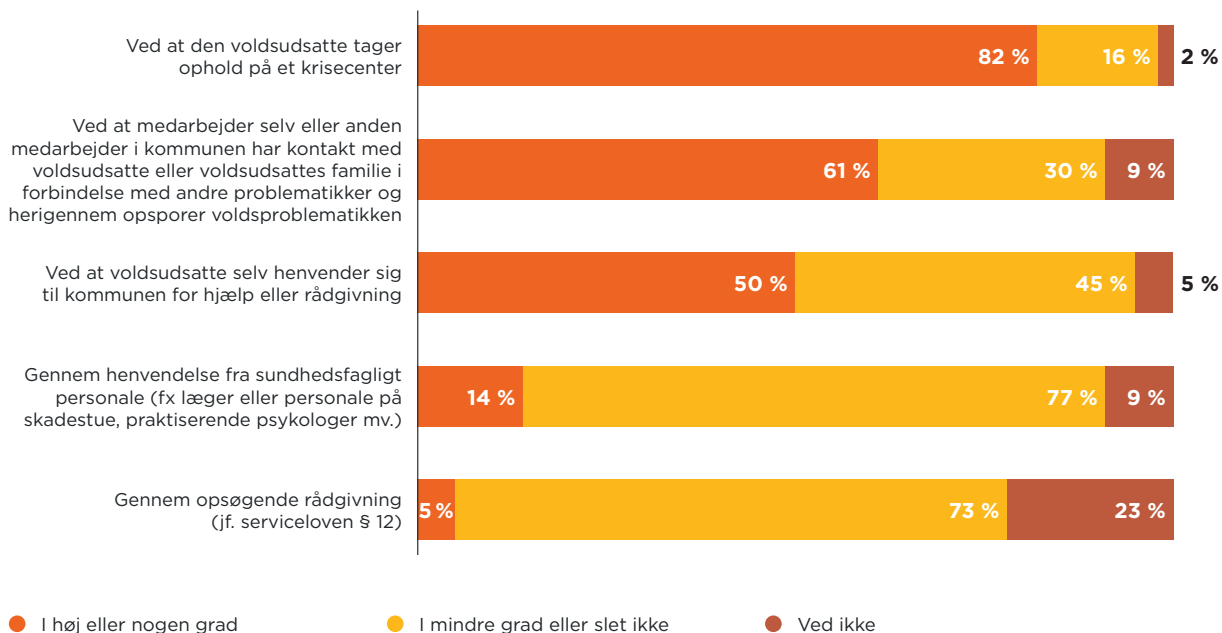
I det følgende ser vi nærmere på, hvordan de medarbejdere i voksen- og socialafdelingerne, der har haft sager om voldsudsatte borgere inden for det seneste år, har fået kendskab til disse borgere. Med kendskab menes, at medarbejdere har fået viden om en navngiven borger udsat for partnervold. Afsnittet er baseret på en overordnet vurdering fra respondenterne og ikke på en konkret registrering. Kommunerne har kunnet angive flere svarmuligheder.

Størstedelen af voksen- og socialafdelingerne har fået kendskab til voldsudsatte borgere gennem krisecentrene

I voksen- og socialafdelingerne har størstedelen af kommunerne fået kendskab til voldsudsatte borgere gennem nedenstående 3 kanaler, se figur 4.3.

- 1) **Krisecenter:** Ved at den voldsudsatte borger indskrives på et krisecenter, og kommunen orienteres.
- 2) **Eksisterende sag i kommunen:** Ved at medarbejder selv eller en anden medarbejder i kommunen har kontakt med voldsudøver eller voldsudøvers familie i forbindelse med andre problematikker og herigennem opsporer voldsproblematikken.
- 3) **Voldsudsatte henvender sig selv:** Ved at den voldsudsatte borger selv henvender sig til kommunen for hjælp eller rådgivning.

Figur 4.3. Hvordan har medarbejderne i din afdeling fået kendskab til voldsudsatte borgere? (voksen- og socialafdelinger)

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra de i alt 44 voksen- og socialafdelinger, som har angivet, at de har haft sager om voldsudsatte borgere inden for det seneste år. Det har desuden været muligt for kommunerne selv at angive andre måder end de nævnte.

4 ud af 5 voksen- og socialafdelinger (82 %) har i høj eller nogen grad fået kendskab til den voldsudsatte borger ved, at borgeren er blevet indskrevet på et krisecenter. Ud over henvendelser fra krisecentre, har 3 ud af 5 voksen- og socialafdelinger (61 %) i høj eller nogen grad fået kendskab til voldsudsatte borgere ved, at borgeren eller dennes familie allerede har en sag i kommunen i forbindelse med andre problematikker, og at volden herigennem bliver opsporet. En kommune bemærker i sin besvarelse, at: ”Det er opfattelsen, at henvendelser som hovedregel ikke i første omgang handler om partnervold, men de afledte virkninger som fx boligløshed” (Leder, voksen- og socialafdeling). Halvdelen af voksen- og socialafdelingerne (50 %) har i høj eller nogen grad fået kendskab ved, at den voldsudsatte borger selv henvender sig til kommunen for hjælp eller rådgivning.

Kun 2 ud af de 44 voksen- og socialafdelinger (5 %) har i høj eller nogen grad fået kendskab til voldsudsatte borgere gennem opsøgende rådgivning jf. servicelovens § 12.

Derudover har en række kommuner bemærket, at de har fået kendskab til voldsudsatte borgere gennem henvendelse fra politiet eller via bekymringshenvendelser vedrørende voldsudsatte borgere fra privatpersoner, såsom naboer.

I det følgende uddybes de to måder, hvorpå flest voksen- og socialafdelinger har fået kendskab til voldsudsatte borgere, henholdsvis gennem krisecentrene samt ved, at borgeren har en eksisterende sag i kommunen. Derudover uddyber vi nogle andre måder, som kommunerne har nævnt i kommentarfeltet i spørgeskemaet eller i interviewene.

Kendskab gennem krisecentrene

2 af kommunerne har i et kommentarfelt bemærket, at de i voksen- og socialafdelingen udelukkende har fået kendskab til voldsudsatte borgere ved, at borgeren er blevet indskrevet på et krisecenter. En medarbejder fra den ene af disse kommuner bemærker:

”Vi har kun kontakt med voldsramte borgere, når de indskrives på krisecenter, hvor det er krisecenteret, som hjælper dem videre i processen. Vi er på, såfremt der søges om hjælp til bolig el.lign.” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling). I den pågældende kommune er det således altid krisecenteret, som først får kendskab til voldsudsatte borgere, og det er ligeledes krisecentret, som hjælper borgeren videre i systemet.

At kommunernes hovederfaringer viser, at det er kvinder, der udsættes for vold, kan derfor hænge sammen med, at kommunerne i høj eller nogen grad har fået kendskab til sager om voldsudsatte borgere gennem krisecentrene og borgere indskrevet på § 109, idet denne paragraf gælder for kvindekrisecentre og altså kun for voldsudsatte kvinder. Eksemplerne tyder på, at den primære form for partnervold, der opspores, er den, der foregår mod kvinder.

Kendskab til vold gennem behandling af eksisterende sag i kommunen

I flere af de kommuner, vi har besøgt, er det jobcentret frem for voksen- og socialafdelingen, der har den indledende kontakt til udsatte voksne borgere, og dermed har mulighed for at opspore partnervold. En sagsbehandler forklarer, at jobcentrene i stigende grad er blevet den kommunale indgang, hvor socialt udsatte borgere har en kontinuerlig kontakt til det kommunale system: ”Det kræver rigtig meget i dag at være så dårlig, at man enten har pension eller et eller andet, som gør, at man er i social- og handicapcentret fremfor jobcentret. (...) Langt de fleste er i jobcentret” (Sagsbehandler, børne- og familieafdelingen).

Flere ledere beskriver, at hvis jobcentret opdager, at en borger er udsat for partnervold, henviser medarbejderen borgeren direkte til et krisecenter, hvilket forklarer, hvorfor voksen- og socialafdelingerne ofte først får kendskab til disse borgere, efter de indlogeres.

To sagsbehandlere nævner, at det ikke altid er optimalt, at borgernes indgang sker gennem eksempelvis jobcentret, hvor sagsbehandlerne er forpligtet til og specialiseret i at få borgeren i beskæftigelse. ”Vi ville gerne have, at de kom her i stedet for i jobcenteret, men det er der, de er” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling). En anden sagsbehandler fortæller: ”Internt kæmper vi lidt sammen, fordi vi jo sådan sidder på forskellige lovparagraffer og økonomi, og hvis opgave er hvad og i den dur” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling). Citaterne viser, at de forskellige afdelinger og deres fokusområder kan være i strid med hinanden, og at hvis en socialt udsat borger havner i jobcentret fremfor i en voksen- og socialafdeling, så er formålet med sagsbehandlingen beskæftigelse fremfor udredning og behandling af den sociale udsathed.

Nogle steder kniber det med at få den rette information frem til den relevante medarbejder, og hvis de forskellige afdelinger er placeret rundt omkring geografisk i kommunen, kan det være vanskeligt at vide, hvem man skal have fat i: ”Altså jeg tror ikke, jobcenteret ved, at det er mig, der sidder med § 109 sager” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling). I forhold til netop kommunens organisering og det interne samarbejde, om hvem der gør hvad, beskriver en anden sagsbehandler:

”Lige nu har jeg sådan et helt konkret (...) problem med, at de her indskrivninger, der kommer fra forsorghjemene eller krisecentrene, cykler lidt rundt i kommunen og sjældent ender det rigtige sted. (...) Så nu skal jeg lige finde ud af, hvem skal jeg sige

det til, så det kommer til at ske, for jeg har oplevet nogle gange, at de her indskrivninger på krisecenter har cyklet rundt og først halvanden måned efter lander hos mig (...)
Det er det, jeg så skal finde ud af lige nu. Og nu har jeg snart siddet her i 3,5 år” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Andre måder at opnå kendskab

I interviewene nævner flere sagsbehandlere fra forskellige voksen- og socialafdelinger at bruge opsøgende eller udkørende teams i arbejdet for at opspore partnervold. En af dem beskriver dog, at der skal ligge en bekymringshenvendelse forud for det opsøgende arbejde, og at ”vi er jo ikke ude at samle nogen op på gaden eller den slags. (...) Vi kan jo ikke gå ud som kommune og undersøge, hvem der har det godt og ikke har det godt” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling). I en voksen- og socialafdeling giver sagsbehandleren udtryk for, at det er vanskeligt at opspore partnervold blandt de borgere, som ikke er i kontakt med kommunen:

”Det kommer bare ikke frem i dagens lys. (...) altså mine borgere, var jeg lige ved at sige, de skal sgu nok fortælle, hvis hun havde fået et par på kassen, fordi for det første har hun givet ham et par tilbage... Altså, det er mere i den her middelklasse som... hvor det ikke... det skal vi sgu ikke snakke alt for højt om” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

To ledere af voksen- og socialafdelinger i 2 forskellige kommuner nævner et organiseret samarbejde med politiet i forbindelse med sager om partnervold. I disse 2 kommuner kan PSP- eller SSP-samarbejdet (forskellige samarbejdskonstellationer mellem sociale myndigheder, skoler, politi og psykiatri) benyttes til at opnå kendskab til blandt andet husspektakler og sager om vold i hjemmet. I en af kommunerne beskriver lederen en organisering, hvor politiet kontakter kommu-

nen i disse sager både i forhold til familier med og uden børn, hvorefter kommunen kan tage ud med et udkørende team af eksempelvis sagsbehandlere og støtte- og kontaktpersoner. I et par af kommunerne er der således etableret et velfungerende samarbejde mellem politiet og kommunen, hvor politiet er opmærksomme på partnervold og orienterer kommunen, når de møder borgere, der potentielt lever med partnervold. Det er dog ikke alle kommuner, der har etableret et sådant samarbejde med politiet, og det er derfor heller ikke alle kommuner, der orienteres, når politiet har været ude ved husspektakler.

Kendskab til voldsudsatte borgere i børne- og familieafdelingerne

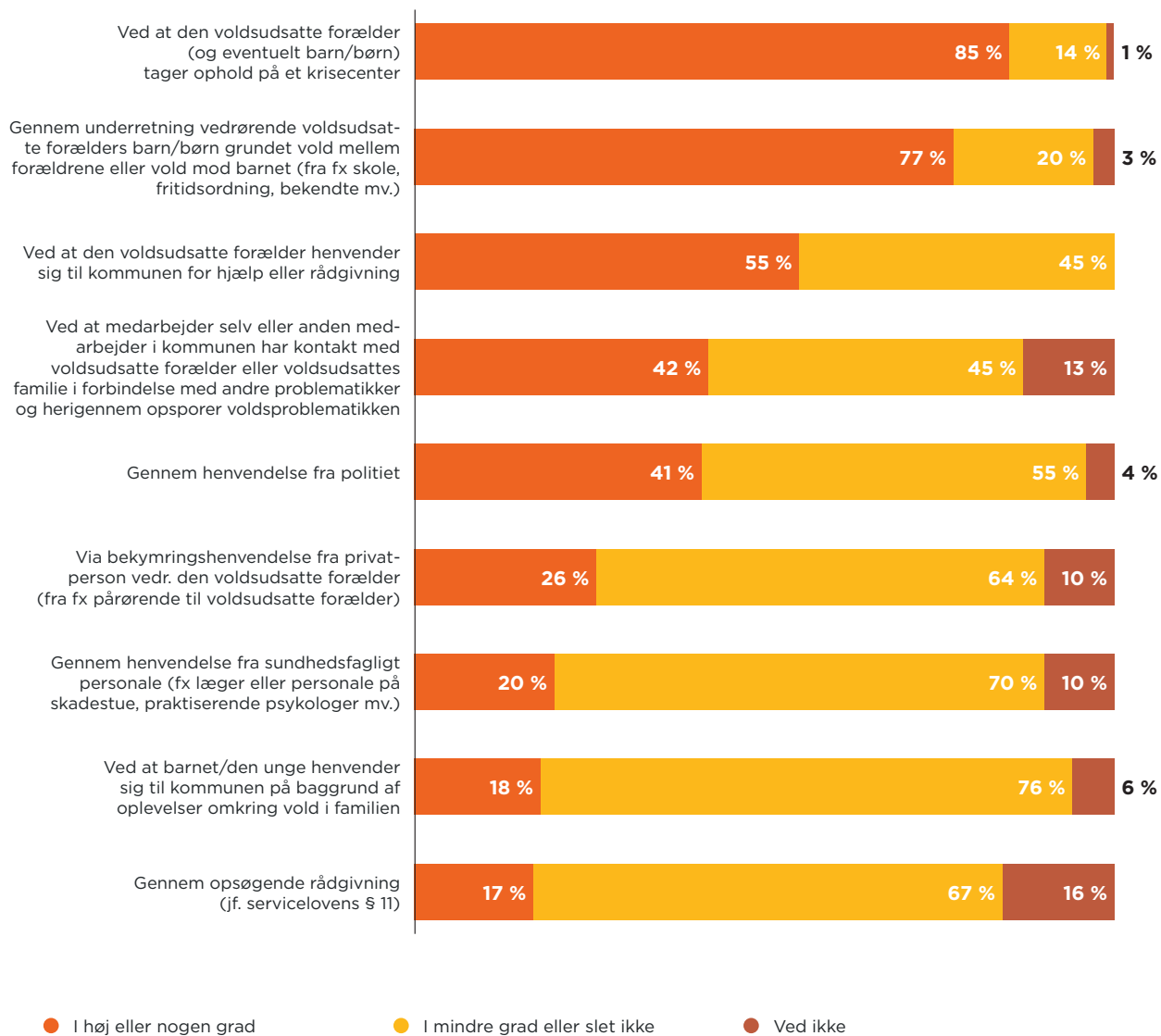
Vi har nu belyst de måder, hvorpå flest voksen- og socialafdelinger har fået kendskab til voldsudsatte borgere. I det følgende vil vi bevæge os videre til børne- og familieafdelingerne for at se, hvordan disse afdelinger har fået kendskab til voldsudsatte forældre. Det har også for børne- og familieafdelingerne været muligt at angive flere svarmuligheder.

Størstedelen af børne- og familieafdelingerne har fået kendskab til voldsudsatte borgere gennem underretninger

I børne- og familieafdelingerne har størstedelen af kommunerne fået kendskab til voldsudsatte borgere gennem nedenstående 3 kanaler, se figur 4.4.

- 1) **Krisecenter:** Ved at den voldsudsatte borger indskrives på et krisecenter, og kommunen orienteres.
- 2) **Underretning:** Ved at kommunen modtager en underretning på voldsudsattes barn/børn grundet vold mod barnet eller vold mellem forældrene.
- 3) **Voldsudsatte henvender sig selv:** Ved at den voldsudsatte borger selv henvender sig til kommunen for hjælp eller rådgivning.

Figur 4.4. Hvordan har medarbejderne i din afdeling fået kendskab til voldsudsatte forældre? (børne- og familieafdelinger)

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra de 66 børne- og familieafdelinger, som har oplyst, at de har haft sager om voldsudsatte forældre inden for det seneste år. Det har desuden været muligt for kommunerne selv at angive andre måder end de nævnte.

Blandt børne- og familieafdelingerne er det ligeledes lidt mere end 4 ud af 5 af kommuner (85 %), som i høj eller nogen grad har fået kendskab til voldsudsatte borgere ved, at borgeren er blevet indskrevet på et krisecenter. Ca. 3 ud af 4 kommuner (77 %) har

i høj eller nogen grad fået kendskab til voldsudsatte forældre gennem en underretning, mens lidt over halvdelen (55 %) i høj eller nogen grad har fået kendskab til voldsudsatte forældre ved, at borgeren selv henvender sig til kommunen for hjælp eller rådgivning.

Derudover har ca. 2 ud af 5 børne- og familieafdelinger fået kendskab ved, at borgeren har en eksisterende sag i kommunen, og voldsproblematikken her er blevet opsporet.

Børne- og familieafdelingerne får ligesom voksen- og socialafdelingerne kun i begrænset omfang kendskab til voldsudsatte forældre gennem opsøgende rådgivning. 11 ud af de 66 børne- og familieafdelinger (17 %) har fået kendskab gennem opsøgende rådgivning.

Forskelle og fællestræk mellem de to afdelingers indledende kendskab til voldsudsatte borgere

Der er store fællestræk mellem de to afdelingers erfaringer med at få kendskab til voldsudsatte borgere. Hovedparten af kommunerne har haft sager om voldsudsatte borgere inden for det seneste år, og på tværs af begge afdelinger har de voldsudsatte borgere i 3 ud af 4 kommuner udelukkende været kvinder.

Hvis vi ser bort fra underretninger i børne- og familieafdelingerne, har begge afdelinger fået kendskab til voldsudsatte borgere gennem de samme tre kanaler. Disse er:

- 1) Krisecentrene
- 2) Eksisterende sag i kommunen
- 3) Ved at den voldsudsatte borger selv henvender sig til kommunen for hjælp

På tværs af begge afdelinger har færrest kommuner angivet, at de har fået kendskab gennem opsøgende rådgivning. Det er således få kommuner, der prioriterer at arbejde opsøgende over for borgere berørt af partnervold.

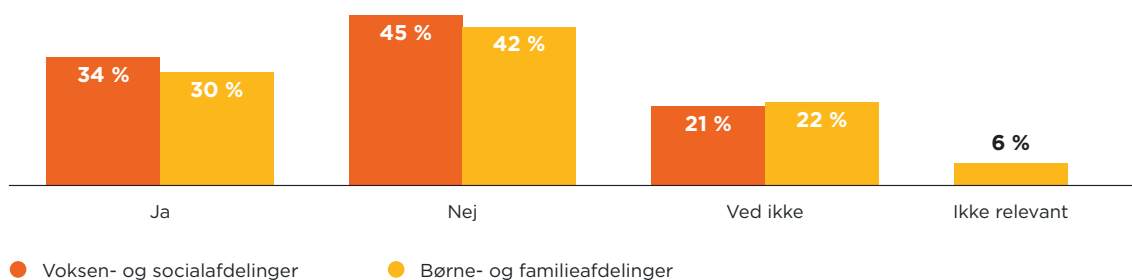
Information om indsatser til voldsudsatte

I det følgende ser vi nærmere på, hvorvidt kommunerne informerer om indsatser til voldsudsatte borgere, samt gennem hvilke medier kommunerne i så fald informerer om disse indsatser.

Ca. en tredjedel af kommunerne informerer om indsatser til voldsudsatte

Ca. en tredjedel af voksen- og socialafdelingerne (34 %) samt børne- og familieafdelingerne (30 %) informerer om indsatser til borgere, som har været udsat for partnervold. Derimod angiver mere end 2 ud af 5 kom-

Figur 4.5. Informerer I i afdelingen om indsatser til borgere/forældre, som har været udsat for partnervold (fx på kommunens hjemmeside, via pjecer hos sundhedspersonale mv.)?

Note: Tallene i tabellen er baseret på besvarelser fra i alt 56 voksen- og socialafdelinger samt 67 børne- og familieafdelinger. Det har for voksen- og socialafdelingerne ikke været muligt at angive svarmuligheden "ikke relevant".

muner, at de ikke informerer om indsatser til voldsudsatte borgere, se figur 4.5.

Af de 19 voksen- og socialafdelinger, som informerer om indsatser til voldsudsatte borgere, uddyber 14 kommuner (74 %), at de informerer om indsatser til voldsudsatte borgere via kommunens hjemmeside. 6 kommuner (32 %) informerer om indsatser til voldsudsatte i forbindelse med rådgivning og samtaler med voldsudsatte borgere og via pjecer i kommunen.

Blandt de 20 børne- og familieafdelinger, som informerer om indsatser til voldsudsatte, uddyber 8 kommuner (40 %), at de informerer om indsatser til voldsudsatte forældre på kommunens hjemmeside. Derudover uddyber 5 kommuner (25 %), at de informerer om indsatser via pjecer hos sundhedspersonale såsom praktiserende læger eller sundhedsplejersker, mens endnu 5 kommuner (25 %) informerer om indsatser til voldsudsatte borgere i forbindelse med mundtlig rådgivning og samtale med voldsudsatte borgere.

Afrunding

Kapitel 4 har vist flere fællestræk blandt voksen- og socialafdelingernes og børne- og familieafdelingernes indledende kendskab til voldsudsatte borgere. Blandt de kommuner, der har haft sager om voldsudsatte borgere inden for det seneste år, har sagerne i størstedelen af kommunerne udelukkende drejet sig om voldsudsatte kvinder.

Ser vi på tværs af begge afdelinger, har flest kommuner fået kendskab til den voldsudsatte borger ved, at borgeren selv har taget en beslutning om at tage på krisecenter eller har kontaktet kommunen for hjælp. Eller ved at borgeren har en eksisterende sag i kommunen. Børne- og familieafdelingerne har desuden fået kendskab gennem underretninger på voldsudsattes barn. Derimod er der

på tværs af begge afdelinger få kommuner, der har fået kendskab gennem opsøgende rådgivning og dermed ved selv aktivt at have opsporet borgeren.

Flest kommuner har fået kendskab til den voldsudsatte borger ved, at borgeren selv har taget en beslutning om at tage på krisecenter eller har kontaktet kommunen for hjælp. Eller ved at borgeren har en eksisterende sag i kommunen.

Der gives eksempler på, at det kan være vanskeligt for sagsbehandlerne at opspore eller opnå kendskab til voldsudsatte borgere i de respektive afdelinger, fordi det både kræver, at borgerne selv erkender volden, og at kommunen er i kontakt med dem. Især i voksen- og socialafdelingerne fremhæves eksempler på, at opsporingen kan foregå i jobcentrene, hvor sagsbehandlerne har en kontinuerlig kontakt med borgerne, men at det kan være svært at have fokus på vold i en afdeling, der har nogle faste målsætninger om beskæftigelse og ikke har fokus på at afhjælpe sociale problematikker. Kapitlet tyder på, at de voldsudsatte borgere, der hverken har en eksisterende sag i kommunen eller aktivt tager kontakt til et krisecenter eller til kommunen, i mange tilfælde ikke kommer i kontakt med kommunerne og får iværksat en indsats.

Derudover er der på tværs af begge afdelinger en stor del af kommunerne, der ikke informerer om indsatser til voldsudsatte borgere. Dette understøtter ovenstående pointe om, at de fleste kommuner ikke selv har fokus på at nå ud til voldsudsatte borgere, men at borgeren selv må tage initiativ til at søge information og hjælp. ■

Kapitel 5

Indledende kendskab til voldsudøvere

Formålet med dette kapitel er at belyse, hvordan kommunerne opnår indledende kendskab til borgere, der udøver partnervold, samt hvorvidt kommunerne informerer om indsatser til voldsudøverne. Ligesom i kapitel 4 kan denne viden bruges til at identificere, om voldsudøveren overhovedet kommer i kontakt med kommunerne, samt om kommunerne kan lægge fokus anderledes for at skabe kontakt til flere voldsudøvere.

For at undersøge dette, har vi valgt at se på, hvorvidt kommunerne har haft sager om voldsudøvere inden for det seneste år, samt hvordan kommunerne har fået kendskab til disse borgere. I øvrigt belyser vi fællestræk og forskelle på tværs af afdelingerne i forhold til, hvordan de opnår kendskabet, og slutteligt hvorvidt kommunerne informerer om deres indsatser til voldsudøvende borgere. Selvom kommunerne ud fra serviceloven ikke direkte er forpligtet til at iværksætte foranstaltninger for voldsudøvere, er det interessant at belyse, hvorvidt kommunerne overhovedet møder disse borgere, samt hvordan de eventuelt møder dem.

Sager om voldsudøvende borgere

I det følgende ser vi nærmere på, hvor mange kommuner der har haft sager om voldsudøvende borgere inden for det seneste år. Det skal bemærkes, at der i undersøgelsen ikke fremgår tal på omfanget af sager om voldsudøvere, men snarere omfanget af kommuner, der har haft sager herom. Ligesom afsnittet om voldsudsatte borgere, er dette afsnit baseret på generelle vurderinger fra respondenterne og ikke specifikke registreringer af sager.

Børne- og familieafdelingerne møder i højere grad voldsudøvende borgere

Der ses en stor forskel i andelen af kommuner, der har haft sager om voldsudøvende borgere inden for det seneste år, når man sammenligner voksen- og socialafdelingerne med børne- og familieafdelingerne. Mere end 4 ud af 5 børne-

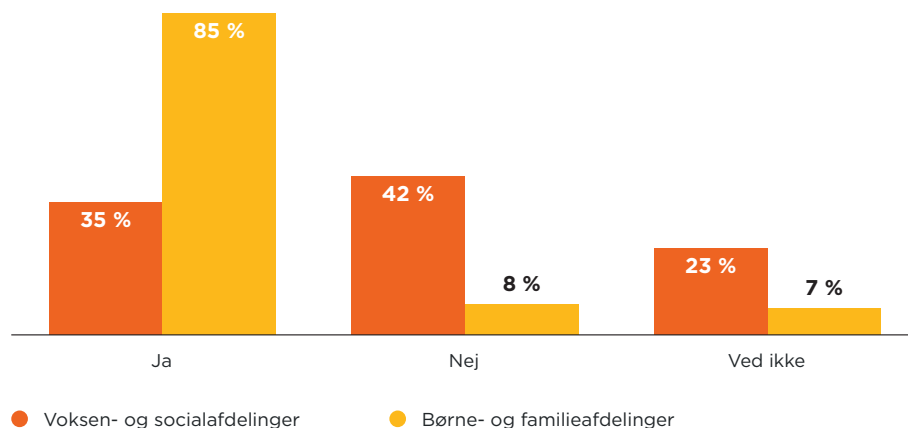
Kapitlet handler om:

- Hvorvidt kommunerne har haft sager om voldsudøvende borgere inden for det seneste år
- Hvordan kommunerne har fået kendskab til voldsudøvende borgere
- Fællestræk og forskelle i kommunernes indledende kendskab til voldsudøvende borgere
- Hvorvidt kommunerne informerer om indsatser til voldsudøvende borgere

og familieafdelinger (85 %) har haft sager om voldsudøvende borgere inden for det seneste år, mens dette kun gælder ca. en tredjedel af voksen- og socialafdelingerne (35 %), se figur 5.1. Børne- og familieafdelingerne møder således i langt højere grad de voldsudøvende borgere, end voksen- og socialafdelingerne gør. Med sager menes både sager, hvor partnervold har været den primære problematik, samt sager, hvor partnervold har indgået som en del af borgerens problematikker.

For voksen- og socialafdelingerne ses der en betydelig forskel i andelen af sager om voldsudøvere i forhold til andelen af sager om voldsudsatte (se figur 4.1., kapitel 4). Mere end 3 ud af 4 voksen- og socialafdelinger (77 %) har haft sager om voldsudsatte borgere inden for det seneste år, mens kun 1 ud af 3 (35 %) har haft sager om voldsudøvende borgere. Blandt voksen- og socialafdelingerne er der således under halvt så mange kommuner, der har haft sager om voldsudøvere i forhold til antal sager om voldsudsatte. Dette resultat tyder på, at voksen- og socialafdelingerne ikke har et særskilt fokus på at kontakte og opstarte en sag for voldsudøveren i forbindelse med sager om voldsudsatte borgere.

Figur 5.1. Har medarbejdere i din afdeling inden for det seneste år haft sager om borgere som har udøvet partnervold, eller sager hvor et barns/en ungs forælder har udøvet partnervold?

Note: Tallene i figuren baserer sig på besvarelser fra i alt 57 voksen- og socialafdelinger samt 71 børne- og familieafdelinger.

Grunden hertil kan være, at der i serviceloven ikke ligger en forpligtelse til at opsøge, hjælpe eller sanktionere voldsudøveren (se kapitel 2). Proceduren er anderledes i børne- og familieafdelingerne, hvor arbejdet er centreret omkring barnets tarv, og hvor børnene er et bindeled mellem forældrene. Her ses derfor et fokus på at afdække hele familien, og det vil derfor være mere oplagt at kontakte voldsudøveren, hvis et barn vokser op i et hjem med partnervold, hvorfor børne- og familieafdelingerne både møder voldsudsatte og voldsudøvere. En leder fra en voksen- og socialafdeling forklarer, at det er lettere for børne- og familieafdelingerne at håndtere sager med voldsudøvere:

”Det er sagsbehandlerne i børne- og familieafdelingen, der har fokus på at se på begge forældre og derfor dem, der har potentiale til også at tale med udøvere. (...) Der er det svært for os at navigere i, men der er det godt, at der er kompetencer i børne- og familieafdelingen til måske at iværksætte forældrekompetenceundersøgelser” (Leder, voksen- og socialafdeling).

Kendskab til voldsudøvende borgere i voksen- og socialafdelingerne

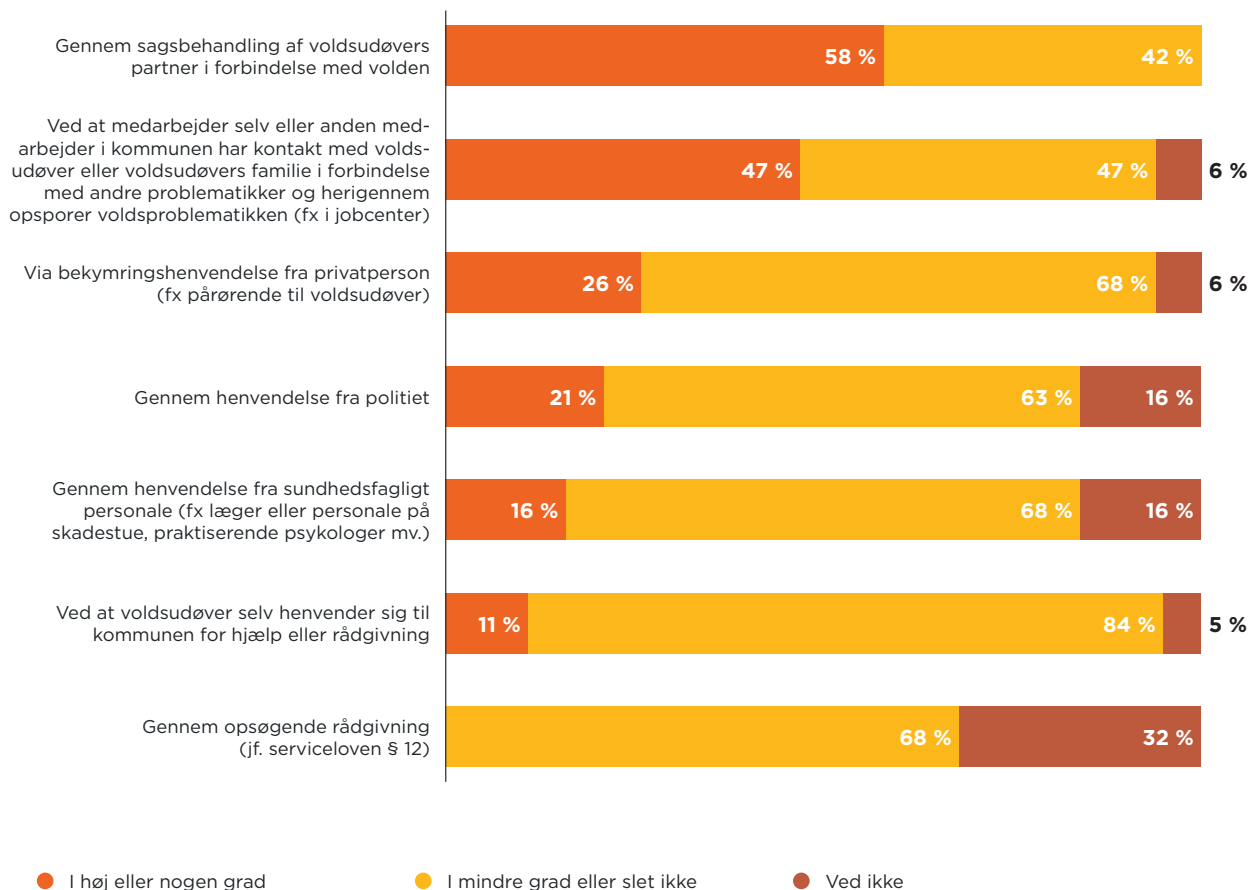
I det følgende ser vi nærmere på, hvordan de medarbejdere i voksen- og socialafdelingerne, der har haft sager om voldsudøvende borgere inden for det seneste år, har fået kendskab til disse borgere. Med kendskab menes, at medarbejdere har fået viden om en navngiven borger. Afsnittet er baseret på generelle vurderinger og ikke specifikke registreringer. Kommunerne har kunnet angive flere svarmuligheder.

Størstedelen af voksen- og socialafdelingerne har fået kendskab til voldsudøvende borgere gennem sagsbehandling af den voldsudsatte partner

I voksen- og socialafdelingerne har størstedelen af kommunerne fået kendskab til voldsudøvende borgere gennem nedestående to kanaler, se figur 5.2.

- 1) **Sagsbehandling af voldsudøvers partner:** Gennem sagsbehandling af voldsudøvers partner i forbindelse med volden.

Figur 5.2. Hvordan har medarbejderne i din afdeling fået kendskab til voldsudøvende borgere? (voksen- og socialafdelinger)

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra 19 af de 20 kommuner, som har haft sager om voldsudøvende borgere inden for det seneste år. Den sidste kommune har ikke besvaret spørgsmålet. Man skal derfor være påpasselig med at generalisere resultaterne.

2) **Eksisterende sag i kommunen:** Ved at medarbejder selv eller en anden medarbejder i kommunen har kontakt med voldsudøver eller voldsudøvers familie i forbindelse med andre problematikker og herigennem opsporer voldsproblematikken (fx i jobcenteret).

Næsten 3 ud af 5 voksen- og socialafdelinger (58 %) har i høj eller nogen grad fået kendskab til voldsudøvende borgere gennem sagsbehandling af voldsudøvers partner i forbindelse med

volden. Derudover har lidt under halvdelen (47 %) i høj eller nogen grad fået kendskab til voldsudøvere i forbindelse med, at voldsudøver eller voldsudøvers familie har haft en eksisterende sag i kommunen, og at volden herigennem er blevet opsporet. Ingen af voksen- og socialafdelingerne har angivet, at de i høj eller nogen grad har fået kendskab til voldsudøvere gennem opsøgende rådgivning, mens kun 11 % har fået kendskab ved, at voldsudøveren selv har henvendt sig til kommunen for hjælp eller rådgivning.

I interviewene beskriver flere medarbejdere og ledere ligeledes, at de blandt andet opnår kendskab til den voldsudøvende part gennem sagsbehandling af den voldsudsatte partner eller ved, at den voldsudøvende borger eller dennes familie har en eksisterende sag i kommunen. En sagsbehandler forklarer:

”Vi får dem ikke ind ”bare”, fordi de er voldsudøvere, vel. Altså vi kender dem, fordi de har en anden indsats, for eksempel (...) nu har hun forladt huset, og hun fortæller en historie om en mand, der er voldsomt alkoholiseret og har store problemer med sin økonomi og ikke kan tage vare på sig selv osv. Så vil jeg da give bekymringen videre til mine kollegaer, men ikke, fordi han er voldsudøver, men fordi det jeg hører, er bekymrende (...) Så vil jeg nok kontakte vores § 99, som er sådan et udkørende team, opsøgende team, og bede dem om ”kan I lige stikke hovedet forbi og tage en føler på...?” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Kendskab til voldsudøvende borgere i børne- og familieafdelingerne

Vi har nu belyst de måder, hvorpå flest voksen- og socialafdelinger har fået kendskab til voldsudøvende borgere. I det følgende vil vi bevæge os videre til børne- og familieafdelingerne for at se, hvordan disse afdelinger har fået kendskab til voldsudøvende forældre. Det har også for børne- og familieafdelingerne været muligt at angive flere svarmuligheder.

Størstedelen af børne- og familieafdelingerne får kendskab til voldsudøvende borgere gennem underretning vedrørende den voldsudsattes barn

I børne- og familieafdelingerne har størstedelen af kommunerne fået kendskab til voldsudøvende borgere gennem nedenstående tre kanaler, se figur 5.3.

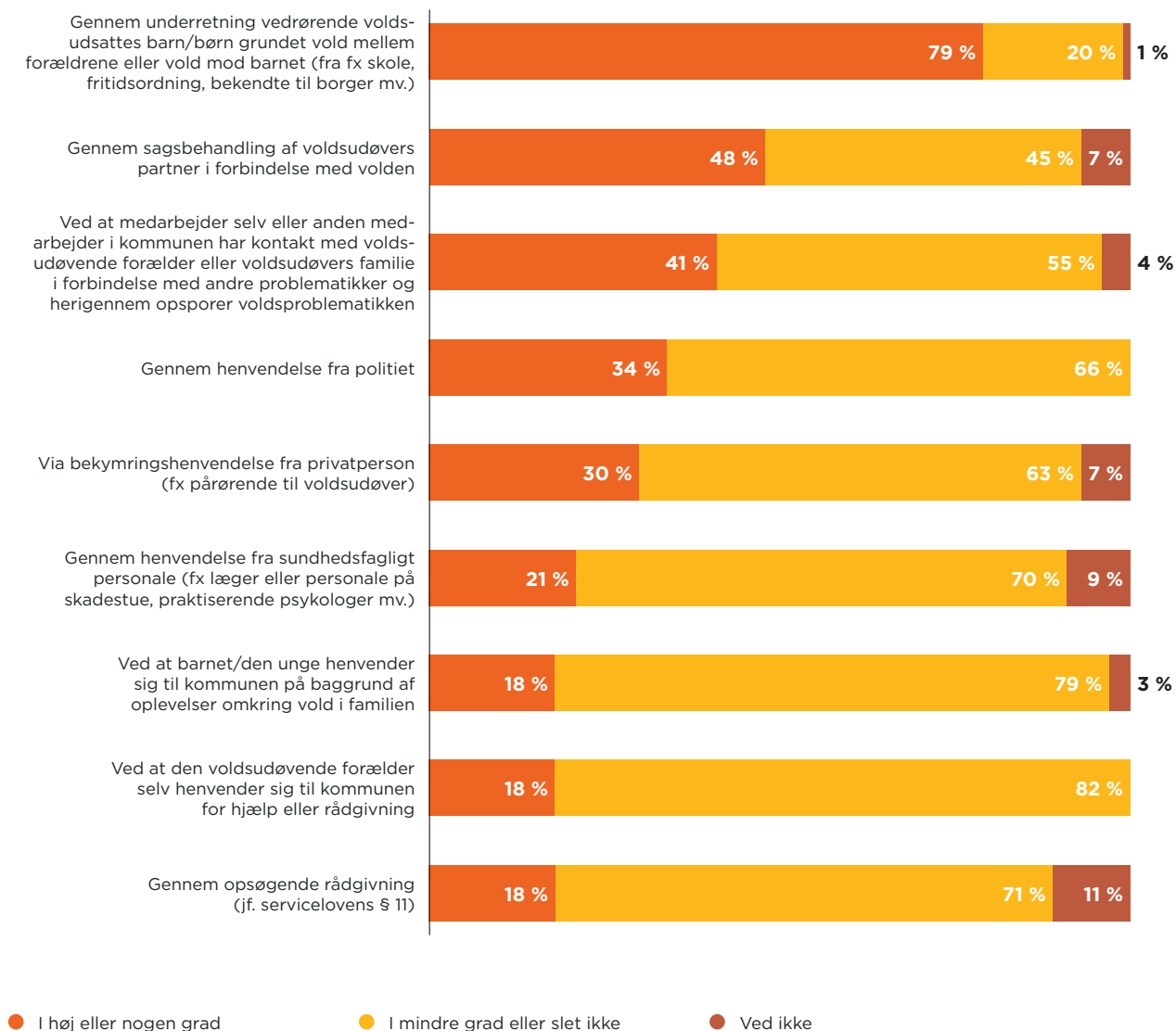
- 1) **Underretning:** Ved at kommunen modtager en underretning på voldsudsattes barn/børn grundet vold mod barnet eller vold mellem forældrene.
- 2) **Sagsbehandling af voldsudøvers partner:** Gennem sagsbehandling af voldsudøvers partner i forbindelse med volden.
- 3) **Eksisterende sag i kommunen:** Ved at medarbejder selv eller en anden medarbejder i kommunen har kontakt med voldsudøver eller voldsudøvers familie i forbindelse med andre problematikker og herigennem opsporer voldsproblematikken.

Næsten 4 ud af 5 børne- og familieafdelinger (79 %) har inden for det seneste år i høj eller nogen grad fået kendskab til voldsudøvende borgere gennem underretning vedrørende voldsudsattes barn grundet vold mellem forældrene eller mod barnet. Derudover har omtrent halvdelen af børne- og familieafdelingerne (48 %) inden for det seneste år i høj eller nogen grad fået kendskab til voldsudøvende borgere gennem sagsbehandling af voldsudøvers partner i forbindelse med volden. Endeligt har 2 ud af 5 børne- og familieafdelinger (41 %) fået kendskab ved, at medarbejdere i kommunen har haft kontakt til voldsudøver eller voldsudøvers familie grundet andre problematikker og herigennem opsporet voldsproblematikken.

Færrest børne- og familieafdelinger har fået kendskab til voldsudøveren gennem opsøgende rådgivning (18 %) eller ved, at barnet/voldsudøveren selv har henvendt sig til kommunen for hjælp eller rådgivning (18 %).

Man må formode, at grunden til, at hovedparten af børne- og familieafdelingerne har fået kendskab til udøvere gennem underretninger på børnene, er, at det i kommunerne er lovpligtigt at handle på alle underretninger inden for 24 timer for modtagelsen med henblik på at

Figur 5.3. Hvordan har medarbejderne i børne- og familieafdelingerne fået kendskab til voldsudøvende forældre? (børne- og familieafdelinger)

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra 19 af de 20 kommuner, som har haft sager om voldsudøvende borgere inden for det seneste år. Den sidste kommune har ikke besvaret spørgsmålet. Man skal derfor være påpasselig med at generalisere resultaterne.

vurdere, om der er behov for at iværksætte foranstaltninger (se kapitel 2). Derfor bliver det bemærket og behandlet i en børne- og familieafdeling, hvis det opdages, at et barn lever sammen med en voldsudøver. Desuden har vi set, at hvis et barn lever sammen med en voldsudsat, vil enten krisecentre eller voksen- og

socialafdelingen sende underretninger til børne- og familieafdelingen.

Flere sagsbehandlere beskriver et fokus på vold udøvet mod barnet eller børnene i en familie fremfor at have fokus på partnervold. En enkelt sagsbehandler nævner at have haft et forløb

med en familie, hvor faren selv kontaktede kommunen med et ønske om at kunne ændre sin adfærd, så han ikke længere udsatte familien for vold. Den konkrete sag udviklede sig til, at han og familien fik rådgivning og vejledning fra sagsbehandleren over en periode, indtil han fik plads i behandlingstilbuddet hos Dialog mod Vold.

Flere sagsbehandlere beskriver et fokus på vold udøvet mod barnet eller børnene i en familie fremfor at have fokus på partnervold.

Forskelle og fællestræk mellem de to afdelingers indledende kendskab til voldsudøvende borgere

Der ses både en række forskelle og fællestræk i forhold til henholdsvis voksen- og socialafdelingernes samt børne- og familieafdelingernes indledende kendskab til voldsudøvende borgere.

En af forskellene er, at børne- og familieafdelingerne i langt højere grad møder de voldsudøvende borgere. Hele 85 % af børne- og familieafdelingerne har haft sager om voldsudøvende borgere inden for det seneste år, mens dette kun gælder 35 % af voksen- og socialafdelingerne.

De fleste børne- og familieafdelinger har fået kendskab til voldsudøvende borgere gennem underretninger vedrørende voldsudsattes barn. Hvis vi ser bort fra underretninger, er de to primære måder, hvorpå medarbejderne i de to afdelinger har fået kendskab til voldsudøvende borgere, identiske: En stor del af kommunerne på tværs af de to afdelinger har opnået kendskab til voldsudøvende borgere gennem sagsbehandling af voldsudøvers partner i forbindelse med volden eller ved, at voldsudøver eller voldsudøvers partner har en eksisterende sag i kommunen vedrørende en anden problematik.

Færrest kommuner på tværs af begge afdelinger får kendskab til voldsudøveren gennem opsøgende rådgivning eller ved, at den voldsudøvende borger selv opsøger kommunen for hjælp eller rådgivning.

Information om indsatser til voldsudøvere

I det følgende ser vi nærmere på, hvorvidt kommunerne informerer om indsatser til voldsudøvende borgere, samt gennem hvilke medier kommunerne i så fald informerer om disse indsatser.

Under en femtedel af kommunerne informerer om indsatser til voldsudøvere

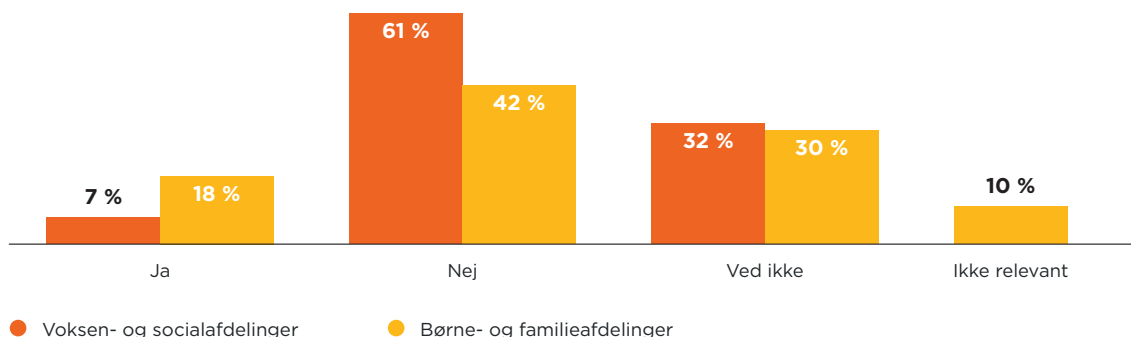
4 ud af 56 voksen- og socialafdelinger (7 %) oplyser, at de i afdelingen informerer om indsatser til borgere, som har udøvet partnervold. Blandt børne- og familieafdelinger er det 12 ud af 67 kommuner (18 %), som informerer om indsatser til voldsudøvende borgere, se figur 5.4.

Blandt de 4 voksen- og socialafdelinger, som har angivet, at de informerer om indsatser til voldsudøvende borgere, uddyber 2 af kommunerne, at dette gøres via kommunens hjemmeside, mens de 2 andre kommuner angiver, at de gør det i deres dialog med borgeren. Den ene af disse 2 kommuner indkalder voldsudøveren i sager om vold i hjemmet.

Blandt de 12 børne- og familieafdelinger, som informerer om indsatser til voldsudøvere, har 4 kommuner uddybet, at de informerer om indsatserne i forbindelse med rådgivning af borgeren, mens 2 andre gør det på kommunens hjemmeside.

Det er interessant, at kun 7-12 % af kommunerne informerer om indsatser til voldsudøvere, da vi fra figur 5.2. og 5.3 ved, at det ligeledes er få kommuner, der får kendskab til voldsudøvende borgere ved, at den voldsudøvende borger selv henvender sig til kommunen for hjælp eller

Figur 5.4. Informerer I i afdelingen om indsatser til borgere/forældre, som har udøvet partnervold (fx på kommunens hjemmeside, via pjecer hos sundhedspersonale mv.)?

Note: Tallene i figuren er baseret på besvarelser fra i alt 56 voksen- og socialafdelinger samt 67 børne- og familieafdelinger. Det har for voksen- og socialafdelingerne ikke været muligt at angive svarmuligheden "ikke relevant".

rådgivning (11-18 %). De mange voldsudøvere, der ikke selv henvender sig for hjælp eller rådgivning i kommunen, får altså kun i få tilfælde information om andre indsatser fra kommunerne.

Afrunding

Kapitel 5 har vist, at børne- og familieafdelingerne i langt højere grad end voksen- og socialafdelingerne har haft sager om voldsudøvende borgere inden for det seneste år. Ifølge service-loven har børne- og familieafdelingerne pligt til at handle på bekymringer om børn. Forskellen i antallet af sager om voldsudøvere i de to afdelinger må derfor formodes at hænge sammen med lovgivningen, idet man i sagsbehandlingen i børne- og familieafdelingerne i højere grad inddrager hele familien omkring et barn i mistrivsel.

Omvendt tyder resultaterne på, at voldsudøveren går under radaren i voksen- og socialafdelingerne. Dette kan skyldes, at der i voksen- og socialafdelingerne ikke er lovgrundlag for at inddrage og iværksætte indsatser for hele familien i en socialsag, når ikke der er børn involveret. Der er således et større potentiale

for at iværksætte indsatser over for voldsudøvere i børne- og familieafdelingerne.

Eksempler fra voksen- og socialafdelingerne viser ligeledes, at der skal ligge en social problematik, udover at have udøvet vold, til grund for overhovedet at opsøge voldsudøvere. Dette kan eksempelvis være misbrug, hvor kommunerne konkret har forpligtelser til at yde hjælp og støtte.

Ser vi bort fra underretninger, får de to afdelinger kendskab til voldsudøvende borgere gennem de samme to kanaler. Det sker gennem sagsbehandling af voldsudøvers partner i forbindelse med volden eller ved, at borgeren har en eksisterende sag i kommunen. Derimod er der – i tråd med det billede vi så i kapitel 4 – få kommuner, der har fået kendskab gennem opsøgende rådgivning og ved selv aktivt at have opsporet borgeren. Dette tyder på, at voldsudøvende borgere, der ikke allerede er kendt i kommunen gennem deres voldsudsatte partner eller ikke har andre sager i kommunen, i mange tilfælde ikke kommer i kontakt med hverken voksen- og socialafdelingerne eller børne- og familieafdelingerne og får iværksat en indsats.

■ Dette tyder på, at voldsudøvende borgere, der ikke allerede er kendt i kommunen gennem deres voldsudsatte partner eller ikke har andre sager i kommunen, i mange tilfælde ikke kommer i kontakt med kommunen og får iværksat en indsats.

Endelig er det et fåtal af kommuner på tværs af begge afdelinger, der informerer om indsatser til voldsudøvende borgere. Dette er interessant, da det ligeledes er et fåtal af kommuner, der får kendskab til voldsudøvende borgere ved, at borgeren selv opsøger kommunen for hjælp eller rådgivning. De voldsudøvende borgere opsøger således i få tilfælde selv kommunen for hjælp, kommunen opsøger ikke voldsudøveren, og kun enkelte kommuner informerer voldsudøveren om andre hjælpeinstanser.

Kapitel 5 peger således på, at der i børne- og familieafdelingerne er størst potentiale for at få kendskab til voldsudøvende borgere, men at der på tværs af begge afdelinger er få kommuner, der har fokus på aktivt at nå ud til voldsudøvende borgere, hvis sag ikke allerede er kendt af kommunen. ■

Lev
~~uden~~
~~vold~~

Vignet: Martin og Vibeke

Her belyses undersøgelsens anden vignette, som er udarbejdet med et fokus på at spore interviewene med sagsbehandlerne ind på forståelser af sager om voldsudsatte mænd, samt hvorledes en henvendelse til kommunen omkring flere forskellige problemstillinger potentielt vurderes og behandles. Ligeledes har vi i nogle af interviewene også fokuseret på vignettens voldsudøvende part for at belyse forståelserne omkring udøver.

Vignetten er belyst for i alt 5 sagsbehandlere fordelt på 3 voksen- og socialafdelinger og 1 enkelt børne- og familieafdeling.

Gennem svarene fra sagsbehandlerne tegner der sig et billede af, at den enkelte medarbejders vurdering af en sag er afgørende for, om den bliver forstået som en partnervoldssag, og hvor borgeren bliver vist hen.

En sagsbehandler fokuserer både på Martins depressionslignende symptomer og på hans forhold til Vibeke. Der gives forskellige muligheder for, hvor den givne kommune kan henvise Martin til et sted, så han kan komme væk hjemmefra. Enten ville sagsbehandleren henvise ham til et konkret tilbud i kommunens psykiatri- og handicapafdeling, hvor han

Vignet:

Kommunen modtager et opkald fra Martin på 35 år. Han er blevet bedt om at henvende sig af sin praktiserende læge, fordi han over længere tid har vist tegn på depressionslignende symptomer, og lægen har ikke kunnet hjælpe ham. Han er nu blevet henvist til kommunen for at søge om tilskud til psykologbehandling. I en bisætning fortæller Martin, at hans kæreste Vibeke nogle gange bliver vred, hysterisk, sparker ham og smider ting efter ham. I kommunens jobcenterafdeling kender de godt til Martin, der har været arbejdsløs, siden han blev færdiguddannet for 5 år siden.

ville kunne tage ophold og få ro fra Vibeke. Ellers nævnes muligheden for et herberg eller en boform for mænd:

”Men det kan også godt være, hvis han skal væk hjemmefra (...) at jeg vil råde ham til for eksempel at komme, hvis der er plads på herberget, så er det også det, han kan. Det er jo ikke altid, der er plads på mændenes... der er jo ikke så mange af de centre for mænd. Men jeg opfordrer tit til... også at forklare dem, at alle herberg ikke er så slemme. De er fine. Men også for, at der er noget personale, noget kontakt, så man ikke sidder alene” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

I en anden kommune fokuserer sagsbehandleren først og fremmest på den psykologbehandling, som Martin efterspørger, og ville henvise ham til almenområdet i kommunen. Dernæst dykkes der dog ned i de oplysninger, Martin giver omkring sit forhold til Vibeke, og muligheden for at snakke med ham om, hvordan han har det med hende, og hvorvidt han har brug for at komme væk, eksempelvis til en boform for mænd. I en tredje kommune beskriver sagsbehandleren:

”Jeg ville i hvert fald gå ind og spørge lidt mere ind til, hvad det der handler om. I hvilken udstrækning, at det handler om fysisk, psykisk vold, om han måske selv kan tilskrive nogen af hans problemer med en mistro i forholdet. Og informere ham om muligheden for at få et break på et krisecenter for mænd og for at finde ud af, hvad det her egentlig handler om” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Adspurgte til hvor ofte sagsbehandlerne oplever at håndtere lignende sager, er der bred enighed om, at voldsudsatte mænd er en sjældenhed. En sagsbehandler udtaler:

”De sager, hvor vi møder det, der er de lige gode om det. Altså der vil det både være Martin og kæresten, der var lige gode om at slå hinanden. Men jeg ville stadigvæk hjælpe ham, underordnet om det var en mand eller ej. Det ville selvfølgelig være sværere, for der er ikke ret mange steder, der tager imod mænd, men jeg ville dykke ned i det og undersøge, hvad er det, han har behov for og give ham den hjælp, han har behov for” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

I et af interviewene kommer vi også ind på Vibeke, og hvorvidt kommunen kan gøre noget for at hjælpe hende. Tilgangen til hende er dog, at man gennem Martin kan give hende rådgivning og vejledning til, at de sammen kan gå i noget behandling, hvis det er det, de begge ønsker.

”Og det kunne da godt være, at der skulle være (...) et større fokus på, at der faktisk er to i den akt. Altså, man har det jo nogle gange sådan, at man... der er jo mange årsager (...) kvinden kan jo gå rundt med nogle problemer, som gør, at det heller ikke er særlig sjovt at være gift med hende” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

I et enkelt tilfælde diskuteres vignetten også i en børne- og familieafdeling, hvor sagen øjeblikkeligt ville blive sendt videre til jobcentret, da der ikke er børn i familien.

Med henvisninger til både psykiatri, egen læge, boformer for mænd, rådgivning og vejledning i kommunen eller til behandling i fællesskab med sin partner på egen regning, tyder det på, at der er forskel på håndteringen af sager om partnervold. Især hvis det er en sag, der ikke er så meget erfaring med i kommunen. ■

Kapitel 6

Systematisk opmærksomhed på partnervold i sagsbehandlingen

Formålet med dette kapitel er at belyse, om kommunerne er opmærksomme på at opspore partnervold ved udredningen af borgeren i sociale sager, samt i hvilket omfang og hvordan kommunerne vurderer partnervolden, når de har fået kendskab til en sag om partnervold.

Det gør vi ved at belyse kommunernes opmærksomhed på partnervold i sociale sager, hvor vi har spurgt, om kommunen har en opmærksomhed på, om borgeren også oplever partnervold. Ydermere har vi undersøgt, hvorvidt kommunerne foretager risiko- og sikkerhedsvurderinger i sager, hvori der indgår partnervold, og til sidst hvorvidt beslutningen om at henvise voldsudsatte borgere til krisecentre beror på en risiko- og sikkerhedsvurdering.

Opmærksomhed på partnervold i udredningen af en borger

Opsporing af partnervold i udredningen af en borger er en væsentlig forudsætning for en tidlig og forebyggende indsats. Vejledninger og udredningsværktøjer kan bidrage til at skærpe de kommunale medarbejders opmærksomhed på tegn på partnervold og kan sætte nogle retningslinjer for, hvilke indsatser der er nødvendige at iværksætte for at hjælpe borgeren.

Socialstyrelsen har blandt andet udarbejdet en værktøjskasse, som fagfolk, der møder partnervold, kan benytte i disse sager. Værktøjskassen indeholder en liste over tegn og signaler på vold, en guide til selve samtalen med den voldsudsatte samt råd angående beskyttelse af borgeren og indsats over for den voldsudsatte borger (Socialstyrelsen 2018b).

I det følgende ser vi nærmere på kommunernes arbejde med at opspore partnervold i udredningen af en socialt udsat borger. Dette

Kapitlet handler om:

- Hvorvidt kommunerne i forbindelse med sociale sager har en opmærksomhed på, om borgeren oplever partnervold
- Hvorvidt kommunerne foretager risiko- og sikkerhedsvurderinger i sager, hvori der indgår en partnervoldsproblematik
- Hvorvidt beslutningen om at henvise voldsudsatte borgere til krisecenterophold beror på en risiko- og sikkerhedsvurdering

gøres ved at undersøge, om kommunerne har en systematisk tilgang til at opspore partnervold, såsom en konkret vejledning.

4 ud af 5 voksen- og socialafdelinger har en opmærksomhed på partnervold ifm. sociale sager

4 ud af 5 voksen- og socialafdelinger (80 %) oplyser, at medarbejderne i afdelingen har en opmærksomhed på, om udsatte borgere også oplever partnervold, men at medarbejderne ikke har en systematisk tilgang til at vurdere det. Derimod angiver blot 1 enkelt kommune (2 %), at medarbejderne har en systematisk tilgang til at vurdere, om udsatte borgere også oplever partnervold, mens 8 kommuner (14 %) oplyser, at medarbejderne ikke har en særlig opmærksomhed på, om udsatte borgere også oplever partnervold, se figur 6.1.

3 kommuner bemærker i et kommentarfelt, at kommunen benytter Voksenudredningsmetoden (VUM) til at udrede borgeren. Metoden indeholder en udførlig række spørgsmål vedrørende borgerens fysiske og psykiske funktionsnedsættelser samt sociale problemer. Iblandt dem er et enkelt spørgs-

mål om vold. Det er dog uspecificeret i forhold til, hvorvidt der menes partnervold eller andre voldelige overgreb (Socialstyrelsens hjemmeside, 2019). VUM er således et eksempel på et konkret redskab, der anvendes i kommunerne. Men VUM er ikke udviklet til og dermed egnet til at udrede, om borgere udsættes for partnervold.

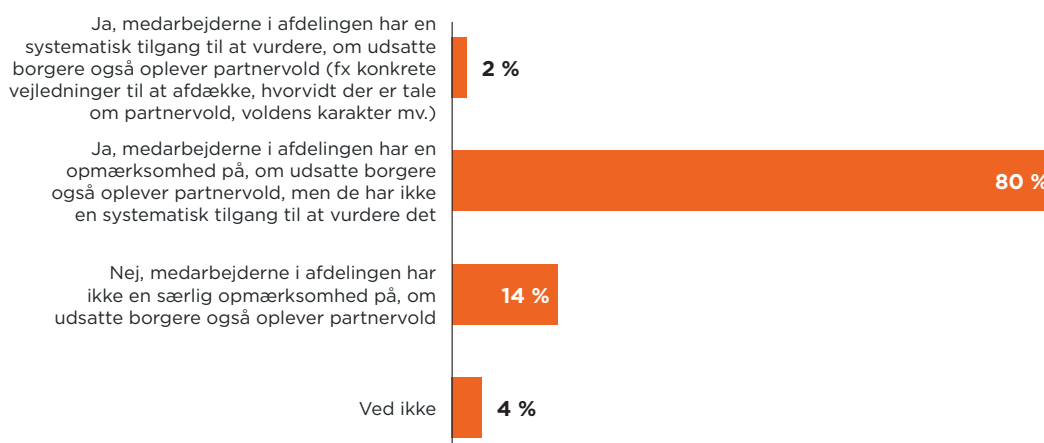
2 sagsbehandlere fortæller i interviewene ligeledes, at de ikke ville benytte VUM til at udrede for partnervold ved første møde. Flere sagsbehandlere nævner, at metoden i højere grad kan benyttes, når en borger eksempelvis er flyttet på krisecenter, og der skal udarbejdes en handleplan for vedkommende. Den ene udtaler:

”Altså vi bruger jo VUM, men jeg ville ikke VUM’e hende. Altså ikke på sådan en samtale. (...) Det er simpelthen at skyde gråspurve med kanoner. (...) Jeg ville bruge det, der sidder herinde [Peger

på tindingen, red.]. De samtaleteknikker, man nu har i at komme lidt bagom. Hvad kan årsagen være til, at han også agerer, som han gør. Rulle det lidt mere ud. Og det ved jeg ikke... det hedder vel bare samtale” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Sagsbehandleren lægger i citatet vægt på, at VUM kan være for omstændeligt et redskab og endda ikke et værktøj, der benyttes til afdækningen af vold og betydningen heraf. I stedet fremhæves rådgivnings- og vejledningssamtaler som et redskab, der kan afdække partnervold på en mindre systematisk måde, men med større mulighed for at skabe tillid til borgeren. En leder forklarer, at netop udredningen omkring partnervold kan være en længerevarende proces, hvor en borger langsomt åbner op, og hvor sagsbehandlerens opgave er at støtte borgeren i, hvordan man kan sige fra, og hvad der er almindeligt i et parforhold:

Figur: 6.1. Når medarbejdere i din afdeling møder en udsat borger (fx med sociale problematikker eller misbrug), har medarbejderne da en opmærksomhed på, om borgeren også oplever partnervold? (voksen- og socialafdelinger)

Note: Tallene i tabellen er baseret på besvarelser fra i alt 56 voksen- og socialafdelinger.

”Hvis de vurderer, at det er en alvorlig sag, kommer borgeren i et forløb med støttende samtaler. Typisk vil overskriften være noget a la ’ægteskabelige problemer’. Ofte vil borgeren komme noget tid i et forløb, før man finder ud af, at der er tale om psykisk vold for eksempel” (Leder, voksen- og socialafdeling).

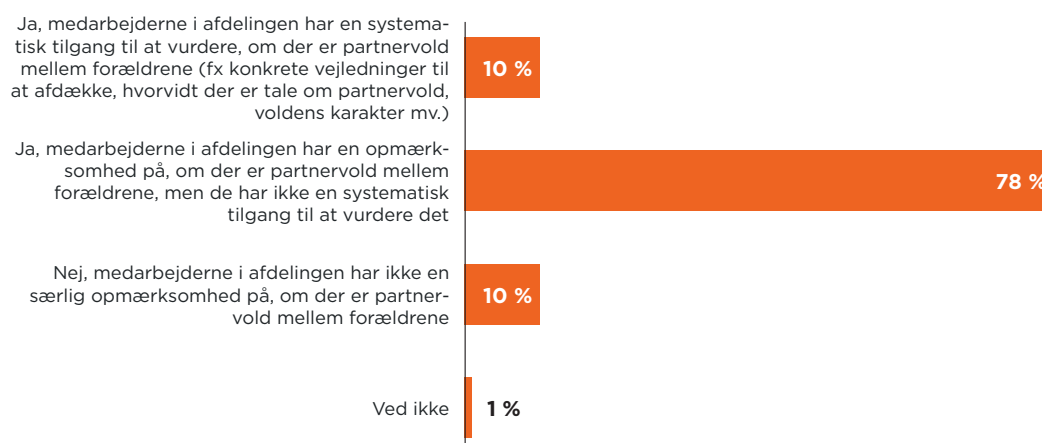
Udtalelserne fra nogle medarbejdere i kommunerne tyder på, at de i højere grad vurderer, at en tillidsopbyggende råd- og vejledningssamtale eller endda et samtaleforløb fungerer bedre til at afdække sager som partnervold. I denne forbindelse menes et forløb bestående af flere rådgivnings- og vejledningssamtaler, der benyttes til at skabe tillid, så borgeren åbner op. I næste kapitel dykker vi dybere ned i indsatsen som eksempelvis ovenstående eksempel om rådgivning og vejledning.

4 ud af 5 børne- og familieafdelinger har en opmærksomhed på partnervold ifm. sociale sager

Vender vi blikket mod børne- og familieafdelingerne tegner et lignende billede sig. Lidt under 4 ud af 5 børne- og familieafdelinger (78 %) oplyser, at medarbejderne har en opmærksomhed på, om der er partnervold mellem to forældre, når medarbejderne møder et barn i mistrivsel, men at de ikke har en systematisk tilgang til at vurdere det. Derimod angiver 7 børne- og familieafdelinger (10 %), at de har en systematisk tilgang til at vurdere, om der er partnervold mellem forældre i forbindelse med sager om børn i mistrivsel, mens ligeledes 7 børne- og familieafdelinger angiver, at de ikke har en særlig opmærksomhed på, om forældre oplever partnervold, se figur 6.2.

For langt de fleste børne- og familieafdelinger har medarbejderne således et fokus på partnervold i forbindelse med sociale sager,

Figur 6.2. Når medarbejdere i din afdeling møder et barn i mistrivsel (fx i forbindelse med en underretning eller en § 50 undersøgelse), har medarbejderne da et fokus på, om der er partnervold mellem forældrene? (børne- og familieafdelinger)

Note: Tallene i figuren er baseret på besvarelser fra 67 børne- og familieafdelinger. Med en § 50 undersøgelse menes en børnefaglig undersøgelse.

men de har ikke en systematisk tilgang til vurderingen. En leder fra en af disse afdelinger uddyber i et kommentarfelt, at: ”Spørgsmål om partnervold indgår på lige fod som andet i undersøgelsen af familiens og barnets udfordringer og ressourcer” (Leder, børne- og familieafdeling).

Ledere og sagsbehandlere i de børne- og familieafdelinger, vi har besøgt, har ikke fokuseret særligt på udredningen af situationen mellem forældrene, fordi man i disse afdelinger ofte er begrænset til kun at fokusere på barnets tarv og trivsel. En sagsbehandler giver her et eksempel på en sådan situation:

”Hvis hun nu bare fortalte om, at hun havde set far slå mor for eksempel, eller tale grimt til mor, så kunne vi indkalde, og vi kunne give noget råd og vejledning, og vi kunne sige, at vi kunne indhente nogle status, som måske var fine, hun var en pæn og nydelig pige og velstimuleret og alle de her ting, og mor kommer op og siger ”Ja, det er rigtigt, vi er oppe og slås nogle gange, og så får jeg en røvfuld, og så går der fire måneder og så sker det igen, og så er det det.” Så kan man give råd og vejledning og tilbyde, hvad man nu synes, man kan tilbyde, og komme med alle sine talenter og gode råd. Og hvis hun så siger ”Jah, jeg tror, det bliver bedre, jeg er ikke interesseret i at modtage noget” så lukker vi sagen igen. (...) Fordi man kan sige, hvis der ikke er nogen aktuel bekymring for barnet, hvis barnet ikke er i dårlig trivsel, hvis det er velstimuleret, så er der jo ikke noget... Vi ved, det er ødelæggende for barnet at se, men hvis forældrene ikke ønsker noget hjælp, for eksempel at modtage vejledning eller noget, hvis moren ikke ønsker at gå fra denne her mand... Der er jo ikke tvangsgrundlag eller anbringelsesgrundlag på et barn, som trives og udvikler sig, som det skal. Så er der ikke noget at gøre. Så må vi lukke

sagen” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Eksemplet ovenfor tyder på, at der i børne- og familieafdelingen her ikke er mulighed for at flytte fokus fra barnet og over til at udrede forældrene. Dermed er der heller ikke mulighed for at iværksætte hjælpeforanstaltninger til forældrene, idet det ensrettede fokus udelukkende på barnet kan begrænse sagsbehandlingen af familien som helhed.

Risiko- og sikkerhedsvurderinger ift. voldsudsatte borgere

Vi har nu belyst, hvorvidt de kommunale medarbejdere har fokus på at opspore partnervold i udredningen af de borgere, de møder. Hvis medarbejderne får kendskab til, at en borger er udsat for partnervold, er det væsentligt at få afdækket volden yderligere ved for eksempel at foretage en risiko- og sikkerhedsvurdering. En risiko- og sikkerhedsvurdering benyttes typisk til at afdække, i hvilken udstrækning en voldsudsat borger fortsat er i fare for at blive udsat for vold, eller hvorvidt en voldsudøvende borger er i risiko for fortsat at udøve vold mod sine nære relationer. Risiko- og sikkerhedsvurderingen kan derfor danne grundlag for at beslutte, hvilken indsats der er mest hensigtsmæssig at iværksætte for borgeren.

Risiko- og sikkerhedsvurderingen kan derfor danne grundlag for at beslutte, hvilken indsats der er mest hensigtsmæssig at iværksætte for borgeren.

Der findes en række internationalt anerkendte risiko- og sikkerhedsvurderingsredskaber. I dansk kontekst anvender for eksempel politiet en forkortet version af redskabet Spousal Assault Risk Assessment (SARA:SV). SARA er udarbejdet med henblik på at vurdere risikoen for, at en person, der har udøvet vold, fortsat er til fare for sine nære

relationer, og er således primært målrettet voldsudøveren. SARA kan dog også benyttes til at vurdere voldsudsattes sikkerhed (Volsing & Knudsen, 2018).

I det følgende vil vi belyse, hvorvidt kommunerne har fokus på at vurdere volden i sager med en erkendt partnervoldsproblematik ved at undersøge, om kommunerne anvender konkrete risiko- og sikkerhedsvurderingsredskaber, samt om beslutningen om at henvise voldsudsatte borgere til krisecenterophold beror på en risiko- og sikkerhedsvurdering. Vi har i spørgeskemaet målrettet børne- og familieafdelingerne klargjort, at respondenterne udelukkende skulle svare på, om der anvendes risiko- og sikkerhedsvurderinger i forhold til den voldsudsatte voksne, og ikke hvorvidt der anvendes risiko- og sikkerhedsvurderinger i forhold til barnet/børnene.

Omkring halvdelen af kommunerne vurderer sporadisk voldsudsattes sikkerhed i sager om partnervold

20 af de 55 voksen- og socialafdelinger (36 %) og 34 ud af 65 børne- og familieafdelinger (52 %) angiver, at risiko- og sikkerhedsvurderinger indgår som en del af medarbejdernes samtale med voldsudsatte, men at der ikke anvendes et decideret redskab i vurderingen. Kun henholdsvis 2 voksen- og socialafdelinger (4 %) samt børne- og familieafdelinger (3 %) angiver, at der anvendes et konkret risiko- og sikkerhedsvurderingsredskab til at vurdere den voldsudsattes sikkerhed i sager om partnervold, se figur 6.3. Blandt de kommuner, som vurderer voldsudsattes sikkerhed, er det altså kun en håndfuld af kommunerne, der har en systematisk måde at foretage vurderingen på.

Blandt voksen- og socialafdelingerne angiver 23 ud af 55 kommuner (42 %), at medarbejderne i afdelingen *ikke* foretager en risiko- og sikkerhedsvurdering i sager, hvori der indgår partnervold. Blandt børne- og familieafdelin-

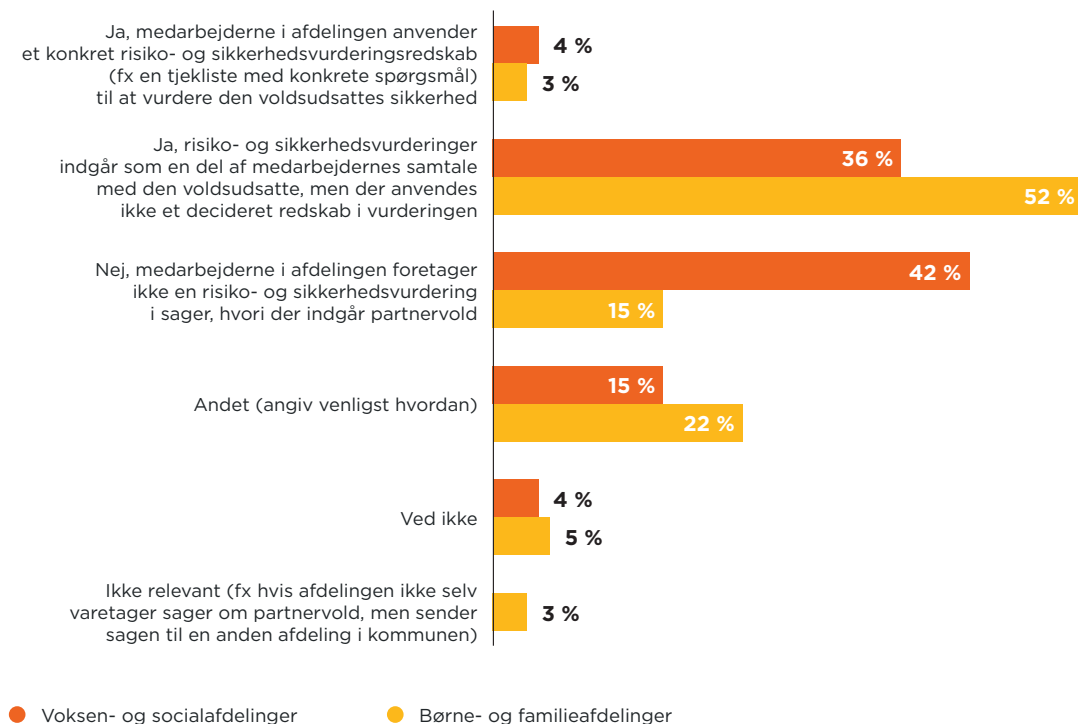
gerne angiver 10 ud af 65 kommuner (15 %), at medarbejderne *ikke* foretager en risiko- og sikkerhedsvurdering i disse sager. Der er således en større andel blandt voksen- og socialafdelingerne, der angiver, at medarbejderne *ikke* foretager risiko- og sikkerhedsvurderinger i sager om partnervold.

Blandt de 2 børne- og familieafdelinger, der har angivet, at der anvendes et konkret redskab i vurderingen, uddyber den ene kommune, at medarbejderne anvender den socialfaglige metode Integrated Children's System (ICS – en metode udviklet til socialfagligt arbejde med børn i udsatte familier) (Socialstyrelsens hjemmeside 2018). 12 ud af de 14 børne- og familieafdelinger (18 % af det samlede antal børne- og familieafdelinger), der har angivet svarmuligheden 'andet', angiver, at risiko- og sikkerhedsvurderingerne anvendes til at vurdere barnets/børnenes sikkerhed, men ikke i forhold til den voldsudsatte forælder. En af medarbejderne uddyber: "Rådgives forældre fx til at søge krisecenter, er det altid af hensyn til barnets trivsel og udvikling" (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling). Endelig angiver én af børne- og familieafdelingerne, at politiet involveres for at få udarbejdet risiko- og sikkerhedsvurderinger.

Der gives ikke nogen konkrete eksempler på risiko- og sikkerhedsvurderinger i de børne- og familieafdelinger, vi har besøgt. Dog forklarer sagsbehandlerne i en enkelt børne- og familieafdeling, at de ville forholde sig til morens sikkerhed, hvis de gennem en underretning fik mistanke om, at der foregik vold i hjemmet:

"Jeg tror, at jeg ville vurdere og afslutte samtalen på normal vis, og så kunne man efterfølgende tage kontakt kun til mor. Netop i forhold til sikkerhed og så videre, så far ikke bliver mistænksom, hvis man skulle få den mistanke, at der skulle foregå noget derhjemme. (...) Hvis det stod lidt

Figur 6.3. Foretager medarbejderne i din afdeling en risiko- og sikkerhedsvurdering i sager, hvori der indgår partnervold?

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra 55 voksen- og socialafdelinger samt 65 børne- og familieafdelinger. Det har for voksen- og socialafdelingerne ikke været muligt at vælge svarmuligheden 'ikke relevant'.

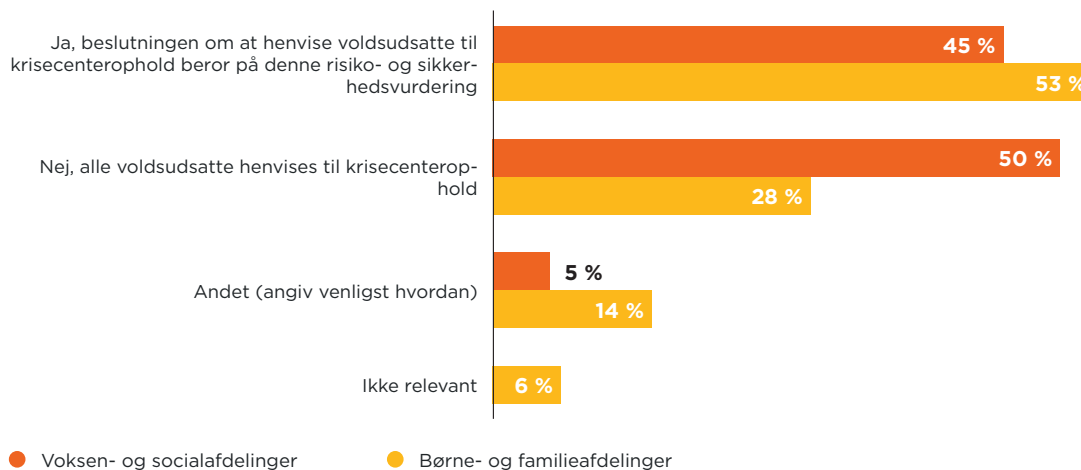
mere nært beskrevet, at der skulle foregå vold, så ville man rette henvendelse kun til mor til at starte med” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

I overensstemmelse med spørgeskemaet uddyber flere ledere og sagsbehandlere i voksen- og socialafdelingerne derimod, at de anvender risiko- og sikkerhedsvurderinger. Det gælder især i sager, hvor den voldsudsatte borger vurderes at være i fare, hvis vedkommende bliver boende i kommunen eller på det lokale krisecenter, og at det oftest er krisecentret eller andre eksterne instanser, der udfører vurderingerne.

”Hvis det er rigtig svært at få lavet en risiko-vurdering, som det kan være i nogle af de her æresrelaterede sager, så kontakter jeg VISO eller Etnisk Konsulentteam, eller hvad vi har, og sammen får lavet de her helt store risikovurderinger” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Ledere fra et par forskellige voksen- og socialafdelinger forklarer yderligere, at de risiko- og sikkerhedsvurderinger, der laves i deres kommuner, udføres i samarbejde med politiet, hvis borgeren angiver et højt trusselsniveau eller oplever at blive stalket eller digitalt chikaneret. I grove tilfælde har de oplevet, at politiet bevilger overfaldsalarmer.

Figur 6.4. Beror beslutningen om at henvise voldsudsatte til krisecenterophold på denne risiko- og sikkerhedsvurdering?

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra de 22 voksen- og socialafdelinger samt 36 børne- og familieafdelinger, som har oplyst, at medarbejderne foretager en risiko- og sikkerhedsvurdering i sager, hvori der indgår partnervold. Det har for voksen- og socialafdelingerne ikke været muligt at vælge svarmuligheden "ikke relevant".

For halvdelen af kommunerne beror beslutningen om at henvise voldsudsatte til krisecenterophold på en risiko- og sikkerhedsvurdering

Vi har i undersøgelsen ønsket at afdække, hvorvidt kommunerne anvender risiko- og sikkerhedsvurderinger til at afgøre, om en borger skal henvises til et krisecenterophold eller ej. Derfor har de 22 voksen- og socialafdelinger og 36 børne- og familieafdelinger, der har angivet, at medarbejderne foretager risiko- og sikkerhedsvurderinger i sager om partnervold, yderligere skullet besvare, om disse risiko- og sikkerhedsvurderinger anvendes til at afgøre, om voldsudsatte skal henvises til et krisecenter. Dette har vi spurgt om for at afklare, om der ligger en vurdering forud for henvisning til krisecenterophold, eller om alle voldsudsatte uanset trusselsniveau og situation henvises til et krisecenterophold.

Resultaterne viser, at lidt under halvdelen af de 22 voksen- og socialafdelinger (45 %)

samt lidt over halvdelen af de 36 børne- og familieafdelingerne (53 %) anvender risiko- og sikkerhedsvurderinger til at afgøre, om en voldsudsat borger skal henvises til et krisecenter.

Dette betyder samtidig, at for halvdelen (50 %) af voksen- og socialafdelingerne og for lidt over en fjerdedel af børne- og familieafdelingerne (28 %) beror beslutningen om at henvise voldsudsatte til et krisecenterophold ikke på risiko- og sikkerhedsvurderingen. Derimod henvises alle voldsudsatte til et krisecenterophold.

Blandt de 5 børne- og familieafdelinger, som har angivet svarmuligheden 'andet', uddyber 2 af kommunerne, at der arbejdes med en samlet vurdering af hele familiens situation, og at vurderingen derfor skal ses i relation til den samlede sagsbehandling med udgangspunkt i barnets behov.

Afrunding

I kapitel 6 har vi vist, at størstedelen af kommunerne på tværs af begge afdelinger, i udredningen af en borger, har en opmærksomhed på, hvorvidt borgeren oplever partnervold, men også, at det er de færreste kommuner, der har en systematisk tilgang til at opspore eventuel partnervold i en socialsag.

Kapitlet viser derudover, at omkring halvdelen af kommunerne på tværs af begge afdelinger er opmærksomme på at afdække volden yderligere og vurdere voldsudsattes sikkerhed i sager med en erkendt partnervoldsproblematik, mens kun et fåtal af kommunerne anvender et konkret risiko- og sikkerhedsvurderingsredskab til at foretage disse vurderinger. Blandt sagsbehandlerne fremgår denne opmærksomhed eksempelvis på vurdering af borgerens sikkerhed, når der berettes om forskellige opmærksomhedspunkter i en udredningssamtale.

Omkring halvdelen af de kommuner, der foretager risiko- og sikkerhedsvurderinger i sager om partnervold, benytter denne vurdering til at afklare, om borgeren bør henvises til et krisecenter. Dette betyder ligeledes, at omkring halvdelen af kommunerne henviser alle voldsudsatte borgere til krisecenter, uanset udfaldet af risiko- og sikkerhedsvurderingerne. Dette resultat afspejler, at kommunernes bedste mulighed for at hjælpe voldsudsatte borgere er at henvise til krisecentrene som ifølge serviceloven. Samtidigt tyder dette resultat på, at det er værd at være opmærksom på, om der blandt de voldsudsatte, som henvises til krisecenterophold, også er borgere, hvor det havde været tilstrækkeligt eller mere gavnligt med en mindre indgribende indsats. ■

Lev
~~uden~~
~~vold~~

Vignet:

Laurits, Hanne og Peter

Undersøgelsens tredje vignet præsenteres her og omhandler Laurits og hans familie, der allerede har en sag i kommunen, og hvor volden opdages i forbindelse med denne sag. Fokus har med denne vignet været at undersøge sagsbehandlerne fokus på vold i familien og se på deres handlemuligheder i forhold til de videre foranstaltninger til familien. Vignetten har givet anledning til at tale med

sagsbehandlerne om, hvordan man arbejder med en familie ud fra fokus på barnet, om familiebehandling og hjælp til udøvere samt samarbejde med eksterne tilbud.

Denne vignet om Laurits og hans familie er blevet belyst for i alt 6 sagsbehandlere i 4 forskellige børne- og familieafdelinger.

Vignet:

Laurits er 12 år og går i 6. klasse. Hans mor, Hanne, har kontaktet kommunens familierådgivning med henblik på at få hjælp til forældrenes håndtering af Laurits. Han er udadreagerende og har svært ved at koncentrere sig i skolen, kommer ofte i konflikter og op at slås. Kommunen påbegynder et forløb med Laurits, Hanne og far Peter, som giver indsigt i, at forældrenes indbyrdes forhold er konfliktfyldt, og at Peter et par gange har udøvet vold mod Hanne.

Indsatser til familien

Flere af sagsbehandlerne ville gå til en sådan sag ved at tilbyde hele familien familiebehandling. I det Laurits er 12 år, har han en alder, der gør, at sagsbehandlerne ville inkludere ham i familiebehandlingen, da det er hans adfærd, der skal reguleres ifølge casebeskrivelsen. Denne familiebehandling ville kunne bestå af forskellige foranstaltninger, blandt andet psykologsamtaler, børnesamtaler uden forældrene samt en sideløbende kontaktperson til Laurits. Desuden nævner en sagsbehandler, at børne- og familieafdelingen har et projekt med en evidensbaseret metode til familiebehandling med ældre børn, hvor man filmer familien og arbejder koncentreret med specifikke problemstillinger.

I en anden børne- og familieafdeling ville man i kommunens Ungekontakt (familiebehandling til familier med større børn) tilbyde indsatser ud fra §§ 11 og 52: ”Vi kan sætte § 11 i gang i et begrænset omfang. Altså hvis vi tænker, det her er en begrænset problematik eller problemstilling, som kan klares med 8-10 samtaler eller familiebehandlinger 8-10 gange, så er det dét, vi prøver” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling). I en tredje kommune ville man ligeledes iværksætte en børnefaglig undersøgelse efter § 50 og fokusere på Laurits’ adfærd og ikke mindst, hvordan han fortæller om situationen derhjemme:

”En 12-årig dreng er så ikke det nemmeste, kan jeg så hilse at sige (...) Det er dem, der kan blive en svær børnesamtale. Også fordi at man ikke skal overse, at det er alligevel... selvom det er noget lort, for at sige det, som det er, det, man oplever, at mor måske får en på tuden engang imellem, og det skal ikke forstås sådan, at jeg synes, det er i orden. Men så er det stadigvæk det, barnet kender til, og barnet er trygt i. Det er mor og far trods alt, og jeg ved godt, at som 12-årig, at hvis jeg åbner munden og siger et eller andet, så sker der noget. Det ved børn godt.

De er sindssygt loyale” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Flere af sagsbehandlerne nævner, at når vignetten er beskrevet således, at Laurits’ adfærd påvirkes af hans forældres dynamikker, så ville de tilbyde hele familien behandling. I en af kommunerne tilføjer de:

”Hvis Laurits nu ikke havde reageret... hvis du nu har haft en case, hvor der står, at Laurits ikke har reageret, så ville vi heller ikke have taget den ind. Så ville vi have givet råd og vejledning til forældrene i forhold til, hvordan kunne de... men ikke taget den ind ellers” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Sagsbehandleren giver udtryk for, at hun ikke ville gribe ind i familien, hvis Laurits ikke havde reageret på volden. Citatet tegner altså et billede af, at kommunens indgriben afhænger af Laurits’ adfærd og reaktioner.

Indsatser til forældrene

Adspurgt om indsatser specifikt til forældrene nævner sagsbehandlerne, at denne vignette specifikt beskriver et momentum hos forældrene for at iværksætte hjælpeforanstaltninger. I vignetten er forældrene allerede i kontakt med kommunen og beder selv om hjælp, og sagsbehandleren i en af børne- og familieafdelingerne beskriver, hvordan dette gør det lettere for hende at sætte en indsats i gang. 2 andre sagsbehandlere fremhæver ligeledes momentum og motivation, som en afgørende del af forståelsen af Laurits’ families sag:

”Det er ikke så sort/hvidt, jo. (...) Min første tanke er, hvordan er det her kommet frem? Er det mor og far, der har siddet sammen og fortalt det? For så er der måske en far, der kan arbejdes med, og som er med på, at han har nogle handlestrategier, som ikke er så sunde. Så kan man

lave et tilbud til dem, hvor man sammen får arbejdet med det” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Det fremhæves altså af flere af sagsbehandlerne, at der skal ligge en erkendelse og en motivation hos borgerne selv, for at kommunen kan bidrage med indsatser. I en anden kommune antager man en mere direkte tilgang til forældrene, da de beskriver, at de i første omgang ville italesætte problemerne, og hvad de betyder for Laurits. De ville give rådgivning og vejledning til Hanne (...) i forhold til hvad det er, det betyder, hvis man bliver slået, og også til Peter om, hvor han kan søge hjælp” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling). Der er således forskel på den tilgang, sagsbehandlerne har til forældrene i sådan en case, hvor man i den ene kommune italesætter et hensyn til at træde varsomt i forhold til afdækningen af familiens dynamikker, og i en anden kommune er meget opsat på at være direkte og ikke lægge fingre imellem, når der spørges ind.

De indsatser som sagsbehandlerne nævner at kunne tilbyde, er eksempelvis at inddrage forældrene i familiebehandlingen, hvor man nogle steder forsøger også at have et individuelt fokus på de voksne:

”Det er jo noget med at give [Peter, red.] nogle andre metoder, altså vi kunne jo også bevilge (...) sådan nogle ”anger management” kurser. Der findes jo forskellige metoder, ikke? Men det er jo noget med at give ham nogle andre handlestrategier end at slå, lidt ligesom man ville gøre det over for forældre med opdragelsesvold; ”Hvordan kan du opdrage på en anden måde end at slå?”, ikke? Give nogle alternativer til det (...) At ligesom få stoppet far eller få hjulpet far til at stoppe med at slå, ellers så hjælper det jo ikke rigtig, kan man sige” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

I en enkelt kommune forklarer sagsbehandlerne, at de ofte møder sådanne sager, hvor børnene reagerer på de voksnes adfærd. De kan godt tilbyde forældrene noget parterapi hos en familievejleder i kommunen, uden at Laurits nødvendigvis deltager, men de forklarer også, at ud fra den erfaring, de har, er der typisk andre problemer viklet ind i familien, som gør, at dynamikkerne bliver usunde.

”Hvorfor er det, den ene bliver aggressiv for eksempel? Hvad er det, der ligger til grund for det? Så man kan sige, der kan være noget psykiatrisk, der kan være noget misbrug, og så kan man selvfølgelig henvise til de steder, hvor man kan få hjælp til det. Men vi kan stadigvæk ikke sige ”tag lige, Hanne, at flyt’ hjemmefra og tag’ Laurits med”” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Lange ventetider

Sagsbehandlerne beskriver, at det kan være vanskeligt at rådgive og vejlede voksne borgere til at søge hjælp uden for kommunen, fordi der kan opstå lange ventetider, og at borgerne tit mister motivationen til at få hjælp.

”Så må hun jo på krisecenter eller flytte fra... alt efter... det er jo ikke alle, der skal på krisecenter, fordi de er blevet slået, ville jeg nødvendigvis ikke sige vel. Altså, det kan jo godt være, at han vælger at flytte selv. Jeg synes... der er kun én ting, og det er, at den der Dialog mod Vold, at den har så lang en ventetid. Den er over et år lige pt. Jeg synes godt nok, det er ærgerligt” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

De tilføjer, at kommunen kun kan tilbyde parterapi til forældre, der er blevet skilt, så de ville rådgive Hanne og Peter til selv at opsøge en privat parterapeut. Adspurgt til proceduren for henvisning til Dialog mod Vold nævner sagsbehandlerne, at de i kommunen

ikke kan bevilge tilbuddet til borgerne, men at borgerne selv skal tage kontakt. Den ene sagsbehandler nævner dog, at hun har fulgt en familie, der har været skrevet op til hjælp hos Dialog mod Vold, og at hun har bistået dem med rådgivning og vejledning, samtidig med at de har haft samtaler i kommunens familiehus, indtil familien fik en plads i Dialog mod Volds behandling.

Vignetundersøgelsen af Laurits, Hanne og Peter kan være med til at belyse, at man i børne- og familieafdelingerne har mulighed for at hjælpe både børn samt voldsudsatte voksne og voldsudøvende forældre. Den viser også, at der er få muligheder for sagsbehandlere for at gå ind og behandle dynamikkerne mellem forældrene og endnu færre muligheder, hvis ikke disse forældre er motiverede for at modtage hjælp. ■

Kapitel 7

Indsats over for borgere udsat for partnervold

Formålet med dette kapitel er at belyse, hvilke indsætter kommunerne tilbyder voldsudsatte borgere i henholdsvis voksen- og socialafdelingerne og i børne- og familieafdelingerne, samt at belyse forskelle og fællestæk på tværs af indsætterne i de to afdelinger.

Det er væsentligt for undersøgelsen at dykke ned i de indsætter, kommunerne kan iværksætte for at støtte, hjælpe og rådgive voldsudsatte borgere. Dette gør vi for at belyse de handlemuligheder, der ligger inden for serviceloven, og som kommunerne derfor kan benytte sig af for at afhjælpe partnervold. Sammenligningen mellem voksen- og socialafdelingerne og børne- og familieafdelingernes respektive indsætter kan yderligere belyse, hvilke forskelle der træder frem blandt de indsætter, som voldsudsatte modtager, alt efter hvilken del af lovgivningen der forvaltes.

Indsætter i voksen- og socialafdelingerne

I det følgende vil vi først se på, hvilke indsætter sagsbehandlere i voksen- og socialafdelingerne tilbyder voldsudsatte borgere, og dernæst dykke ned i indholdet af disse indsætter.

I spørgeskemaet har respondenterne kunnet vælge flere indsætter ud fra en række svarmuligheder. Disse svarmuligheder er baseret på de af servicelovens paragraffer, der er centreret omkring foranstaltninger til en voldsudsat kvinde eller til en voksen socialt udsat borger overordnet set, og som voksen- og socialafdelingerne derfor kan benytte i sager om voldsudsatte borgere (se kapitel 2).

Hovedparten af voksen- og socialafdelingerne tilbyder voldsudsatte borgere ophold på krisecenter

Særligt 3 forskellige indsætter er blevet tilbudt til voldsudsatte borgere inden for det seneste år i voksen- og socialafdelingerne, se figur 7.1. Disse er:

Kapitlet handler om:

- Hvilke indsætter kommunerne tilbyder voldsudsatte borgere i voksen- og socialafdelingerne samt i børne- og familieafdelingerne
- Fællestæk og forskelle i indsætterne på tværs af de to afdelinger

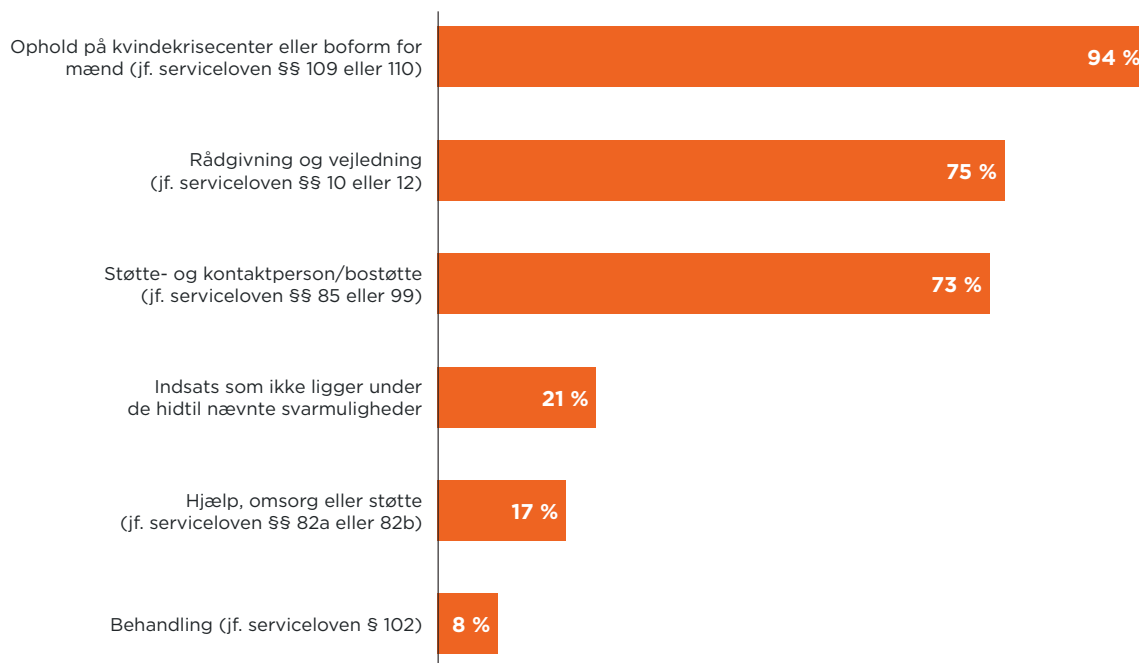
- 1) Ophold på kvindekrisecenter eller boform for mænd
- 2) Rådgivning og vejledning
- 3) Støtte- og kontaktperson/bostøtte

Tæt på alle voksen- og socialafdelinger (94 %) har inden for det seneste år henvist voldsudsatte borgere til ophold på et kvindekrisecenter eller boform for mænd. En leder fra en af disse afdelinger bemærker: "Kommunen samarbejder med Kvindekrisecentret, og det er derfor krisecentret, der tager sig af kvinder, der har været udsat for partnervold, og som søger hjælp herfor" (Leder, voksen- og socialafdeling). Bemærkningen tyder på, at den pågældende kommunes indsats udelukkende baseres på § 109 og handler om at tilbyde voldsudsatte borgere ophold på krisecenteret.

3 ud af 4 voksen- og socialafdelinger (75 %) har tilbudt voldsudsatte borgere rådgivning og vejledning (serviceloven §§ 10 eller 12), og næsten lige så mange (73 %) har tilbudt en støtte- og kontaktperson/bostøtte (serviceloven §§ 85 eller 99).

Færrest kommuner har tilbudt en indsats af behandlingsmæssig karakter til voldsudsatte borgere (serviceloven § 102). Kun 4 ud af de 48 voksen- og socialafdelinger (8 %) har inden for det seneste år tilbudt voldsudsatte

Figur 7.1. Hvilken indsats har medarbejdere i din afdeling inden for det seneste år tilbudt borgere, som er udsat for partnervold? (voksen- og socialafdelinger)

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra 48 voksen- og socialafdelinger. I alt 54 voksen- og socialafdelinger er blevet stillet spørgsmålet. Heraf har 5 kommuner svaret, at de i afdelingen ikke selv ville varetage sagen, men sende den videre til fx børne- og familieafdelingen, mens en enkelt kommune ikke har haft sager inden for det seneste år, og derfor ikke har kunnet besvare spørgsmålet. Det har været muligt at angive flere indsatser. Derfor summer søjlerne til mere end 100 %.

borgere et behandlingstilbud. Ingen af de 4 kommuner angiver, at behandlingen er specifikt målrettet partnervold. Disse 4 kommuner varetager ikke selv behandlingen, men 2 opfordrer til at opsøge egen læge for henvisning til psykolog, mens de 2 andre henviser til et krisecenter. Det er altså ikke en specialiseret behandling for vold, som disse borgere tilbydes. Det begrænsede omfang af indsatser af behandlingsmæssig karakter afspejler den del af serviceloven, som dækker over en kommunal kan-opgave. Kommunerne er således ikke forpligtede til at tilbyde indsatser af behandlingsmæssig karakter, men det står dem frit for at iværksætte en sådan foranstaltning i de tilfælde, hvor det vurderes at være muligt og nødvendigt.

Kommunerne er således ikke forpligtede til at tilbyde indsatser af behandlingsmæssig karakter, men det står dem frit for at iværksætte en sådan foranstaltning i de tilfælde, hvor det vurderes at være muligt og nødvendigt.

Endelig svarer 10 kommuner (21 %), at de har tilbudt en indsats, som ikke ligger under de hidtil nævnte svarmuligheder. Blandt disse 10 kommuner uddyber 3 kommuner, at de har tilbudt den voldsudsatte praktisk hjælp til at finde midlertidige boformer efter servicelovens § 107 internt i kommunen (§ 107 indbefatter, at kommunen kan tilbyde midlertidigt ophold i boformer til personer, som på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk

funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov for det). 2 kommuner har ligeledes anvendt interne foranstaltninger i kommunen og har henvist til en familievejleder i Familieafdelingen (jf. serviceloven § 11, stk. 3.), mens en anden tilbyder rådgivning og vejledning med udgangspunkt i børnenes/de unges tarv (jf. servicelovens kapitel 11 vedr. særlig støtte til børn og unge). Endelig har 3 kommuner henvist til eksterne organisationer, der kan tilbyde specialiseret viden på området; henholdsvis Red Rådgivning eller Mødrehjælpens indsatser.

I det følgende vil vi derfor dykke ned i indholdet af de 3 indsatser, som flest voksen- og socialafdelinger har tilbudt inden for det seneste år, nemlig:

- 1) Henvisning til krisecenterophold
- 2) Rådgivning og vejledning
- 3) Støtte- og kontaktperson/bostøtte

Krisecenterophold

I de tidligere kapitler har vi belyst, at kommunerne ofte først får kendskab til borgere udsat for partnervold, når de er indlogeret på kvindekrisecenter eller boformer for mænd under §§ 109 eller 110. I det følgende beskrives eksempler på, hvordan arbejdet fordeles mellem krisecenter og kommune. Her beskriver en leder, hvordan arbejdet i forhold til krisehåndtering og de praktiske rammer fordeles: "Vi giver ikke behandling, vi giver støtten til at kunne klare hverdagen og huske aftaler" (Leder, voksen- og socialafdeling). I en enkelt kommune beskriver sagsbehandleren, at kommunen ikke har så meget at gøre med borgeren, med mindre der er børn med på krisecentret. Når der ikke er børn med, bliver voksen- og socialafdelingen kontaktet, og sagsbehandleren beskriver, at det udelukkende handler om at finde et sted at bo til borgeren:

"Så er der ikke så store (...) krav til boplatning og... der er ikke nogen skoler, der skal holdes, der er ikke nogen børneinstitution, så det er find en bolig et sted og ud igen. Du vælger selv, om du vil gå tilbage eller ej, og jeg ved jo godt, der er mere i det end det, men der er kun dig selv, du kan ligeså godt bo på Bornholm... bare find et sted at bo (...) og begynder han at true dig, så er det politiet, der kører på. Der er ikke så meget i det for os, andet end når der er børn med" (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Kommunernes indsats ved en § 109 foranstaltning indebærer således at stå for de praktiske rammer omkring borgeren, mens krisecentrene – med deres specialiserede viden – står for omsorg og støtte til borgeren samt for at håndtere voldsproblematikken.

I forbindelse med indskrivning på boformer for mænd efter § 110, tegner der sig et billede af en mindre struktureret procedure fra kommunernes side i takt med, at der er væsentligt færre erfaringer med voldsudsatte mænd end med voldsudsatte kvinder (se kapitel 4), og som resultat af en mindre præcis beskrivelse af netop denne del af målgruppen i paragraffen (se kapitel 2). En leder fra en voksen- og socialafdeling forklarer, at proceduren for mænd indskrevet på boformer for mænd efter § 110 er den samme som for kvinder under § 109, hvor sagsbehandleren tager ud på centret og taler med borgeren og laver en handleplan. En sagsbehandler i en anden voksen- og socialafdeling fremhæver en udfordring i at navigere i paragrafferne, idet borgere indskrevet på forsorgshjem hører under samme paragraf (§ 110). Her uddybes det, at sagsbehandleren har den samme procedure for indskrivningen af voldsudsatte mænd på boformer for mænd som voldsudsatte kvinder på kvindekrisecentre, men at det kræver, at hun holder øje med disse sager i sagshistorikken:

”Jeg skal bare lige være skarp på, at det rent faktisk er et mandekrisecenter, fordi jeg jo også sidder med 110’erne, forsorgshjemene (...) det er mere så det, de skriver i historikken, når de skriver, hvad det er, vedkommende er kommet ind hos dem for. ”Nå”, så bliver man lige lidt overrasket, fordi man (...) har det der firkantede syn på: ”Det er 110, så det kan kun være herberg” (...) Altså der ville jeg helt klart foretrække, at der var en 109 stykke to (...) Så man var helt klar på, at det her (...) det handler ikke om husvildhed, men det handler om krise” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

I modsætning til disse to eksempler udtaler en sagsbehandler i endnu en voksen- og socialafdeling, at afdelingen ikke har at gøre med betalingsdelen for boformer for mænd, men at hun i den ene sag med en voldsudsat mand, hun har oplevet, alligevel tilbød det samme forløb:

”Jeg fik en orientering fra [et mandecenter, red.] om, at han var derovre, men vi har jo ikke noget med betalingsdelen at gøre med de her mandecentre, men jeg kontaktede dem faktisk og tilbød ham fuldstændigt det samme, som jeg tilbyder mine kvinder (...) fordi han fortjener det ligeså meget, som kvinderne gør” (Sagsbehandler, voksen- og familieafdeling).

Forvaltningen af henholdsvis voldsudsatte kvinder og voldsudsatte mænd kan altså beskrives som forskellig i de eksempler, vi har set, hvilket kan skyldes en langt mere præciseret og detaljeret lovgivning omkring voldsudsatte kvinder.

Gennem udarbejdelsen af denne undersøgelse har det vist sig, at flere sagsbehandlere og ledere har oplevet udfordringer ved at henvise voldsudsatte borgere til krisecentrene. Ud fra spørgeskemaundersøgelsen kan vi se, at blandt de voksen- og socialafdelinger, der har henvist

voldsudsatte borgere til ophold på et kvinde-krisecenter eller boformer for mænd inden for det seneste år, angiver over halvdelen at have oplevet udfordringer. Disse udfordringer drejer sig primært om pladsmangel på krisecentrene samt afstanden for borgeren til krisecentret.

Rådgivning og vejledning

Alle afdelinger i kommunen er forpligtet til at yde rådgivning og vejledning til borgere (serviceloven § 10), til familier (serviceloven § 11) og til voksne (serviceloven § 12). I det følgende vil vi uddybe, hvordan voksen- og socialafdelingerne varetager rådgivning og vejledning af voldsudsatte borgere. Eftersom kommunerne er forpligtet til at have tilbud om rådgivning- og vejledning, og eftersom indholdet af dette er bredt beskrevet, har vi forsøgt at undersøge, hvad rådgivningen og vejledningen egentlig indebærer, og hvordan man konkret forvalter rådgivning og vejledning i sager om voldsudsatte borgere.

Blandt de 36 voksen- og socialafdelinger, der inden for det seneste år har tilbudt rådgivning og vejledning til voldsudsatte borgere, angiver 24 (67 %), at der er tale om generel rådgivning og vejledning, der ikke har særligt fokus på partnervold. Kun én voksen- og socialafdeling (3 %) angiver, at den rådgivning og vejledning, som kommunen tilbyder voldsudsatte, er specifikt målrettet partnervold. Endelig angiver 10 af de 36 voksen- og socialafdelinger (28 %), at rådgivningen og vejledningen er et generelt tilbud, hvor medarbejderen dog har et særligt fokus på eller kendskab til partnervold (figur ikke vist). Det er ikke overraskende, at så mange kommuner yder rådgivning og vejledning, eftersom de er forpligtet hertil. Det interessante er her, at der er få kommuner, der angiver at kunne give rådgivning og vejledning, der er specifikt målrettet eller har særligt fokus på partnervold. Det tyder på, at man i disse få kommuner har tilegnet sig specifik viden eller har en særlig opmærksomhed på partnervold.

Blandt de 36 voksen- og socialafdelinger, der inden for det seneste år har tilbudt voldsudsatte rådgivning og vejledning, angiver 32 (89 %), at denne rådgivning og vejledning tilbydes som individuel rådgivning og vejledning, mens 12 (33 %) angiver, at rådgivningen og vejledningen kan tilbydes til familien som samlet enhed. Der er således primært fokus på individuel rådgivning og vejledning i voksen- og socialafdelingerne, men der er også et overlap med kommuner, der både tilbyder individuel og familieorienteret rådgivning og vejledning.

Flere af sagsbehandlerne uddyber i interviewene, at rådgivning og vejledning handler om at forklare borgeren, hvilke rettigheder og muligheder vedkommende har, og vejlede voldsudsatte til at tage på krisecenter i tilfælde, hvor der er partnervold. En leder fra en voksen- og socialafdeling fortæller, at rådgivning og vejledning kan gives i form af støttende samtaler med en medarbejder i kommunen over et længere forløb. I forbindelse med partnervold vil overskriften på disse samtaler være ”ægteskabelige problemer”, og samtalerne kan eksempelvis handle om at forklare borgeren, hvad der er normalt og acceptabelt i et parforhold, og hvornår man skal sige fra. Senere i forløbet kan man afdække, om borgeren har godt af at komme på krisecenter.

I andre kommuner nævner man hovedsageligt rådgivning og vejledning i forbindelse med partnervold som et redskab til at ”modne” borgeren til at blive klar til at komme på krisecenter eller til at forklare om muligheden for at søge væk fra voldsudøveren via andre kanaler. Dette kan for eksempel være ved at tage ophold hos netværk, opskrivning i akutboliger eller at tage på herberg. I de tilfælde, hvor en voldsudsat ikke bor sammen med udøveren, men hvor den udsatte opsøges af udøveren, er der i rådgivningen og vejledningen fokus på at anmelde udøveren til politiet med henblik på at få tilhold.

I nogle kommuner nævner man hovedsageligt rådgivning og vejledning i forbindelse med partnervold som et redskab til at ”modne” borgeren til at blive klar til at komme på krisecenter.

Støtte- og kontaktperson/bostøtte

Blandt de 35 voksen- og socialafdelinger, der inden for det seneste år har tilbudt voldsudsatte borgere en støtte- og kontaktperson/bostøtte, angiver 21 (60 %), at forløbet består af en eller flere enkeltstående møder mellem en medarbejder og voldsudsatte og ikke et planlagt forløb med flere møder.

Kommunerne anvender socialpædagogisk støtte, også kaldet bostøtte (serviceloven § 85), og støtte- og kontaktpersoner (serviceloven § 99) på forskellig vis. I forbindelse med partnervold nævner sagsbehandlere og ledere fra voksen- og socialafdelingerne, at disse hjælpeforanstaltninger kan bevilges, når borgeren fraflytter et krisecenter og skal stå på egne ben. Det er således ofte de ansatte støtte- og kontaktpersoner, som får de koordinerende rådgivnings- og vejledningsopgaver ud fra § 109 stk. 7 (se kapitel 2). I nogle tilfælde forbereder man allerede denne indsats, når der udarbejdes en handleplan og en udredning ved indflytningen på krisecenter. I en enkelt kommune nævner sagsbehandlerne dog, at man ikke ville kunne bevilge socialpædagogisk støtte i tilfælde af partnervold:

”Der skal du fysisk eller psykisk have en funktionsnedsættelse. Så hvis ikke hun har nogen problemer, udover at hendes mand slår hende, så er hun jo egentligt velfungerende kognitiv nok til at søge væk af andre kanaler” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Det er således forskelligt, hvordan kommunerne forvalter støtte- og kontaktpersoner og bostøtter, hvilket igen afspejler kommunernes

forskellige måder at organisere sig på, som vi har set i kapitel 3. Ligesom det afspejler en bred defineret servicelov, hvor disse foranstaltninger ikke er specifikt møntet på partnervoldsproblematikker.

Indsatser i børne- og familieafdelingerne

I det følgende bevæger vi os videre til at se på, hvilke indsatser sagsbehandlerne i børne- og familieafdelingerne tilbyder voldsudsatte borgere for at dykke nærmere ned i indholdet af disse indsatser.

Respondenterne i børne- og familieafdelingerne har ligeledes kunnet vælge flere indsatser ud fra en række svarmuligheder baseret på servicelovens paragraffer målrettet voldsudsatte kvinder eller socialt udsatte borgere overordnet set. Svarmulighederne for børne- og familieafdelingerne varierer dog fra voksen- og socialafdelingerne, da medarbejderne i de 2 afdelinger arbejder ud fra forskellig lovgivning, og dermed kan henvise til forskellige indsatser. Den anvendte lovgivning er i voksen- og socialafdelingerne centreret omkring foranstaltninger til en voksen borger, mens den i børne- og familieafdelingerne har barnet eller familien som det primære fokus (se kapitel 2). I spørgeskemaet til børne- og familieafdelingerne har der derfor været flere svarkategorier, hvor fokus var på barnet eller familien som samlet enhed, men afdelingerne er gjort opmærksomme på, at de skulle besvare spørgsmålene ud fra deres indsatser målrettet forældrene.

Hovedparten af børne- og familieafdelingerne tilbyder voldsudsatte borgere rådgivning og vejledning

I børne- og familieafdelingerne er der særligt 4 indsatser, som voldsudsatte borgere er blevet tilbudt inden for det seneste år, se figur 7.2. Disse er:

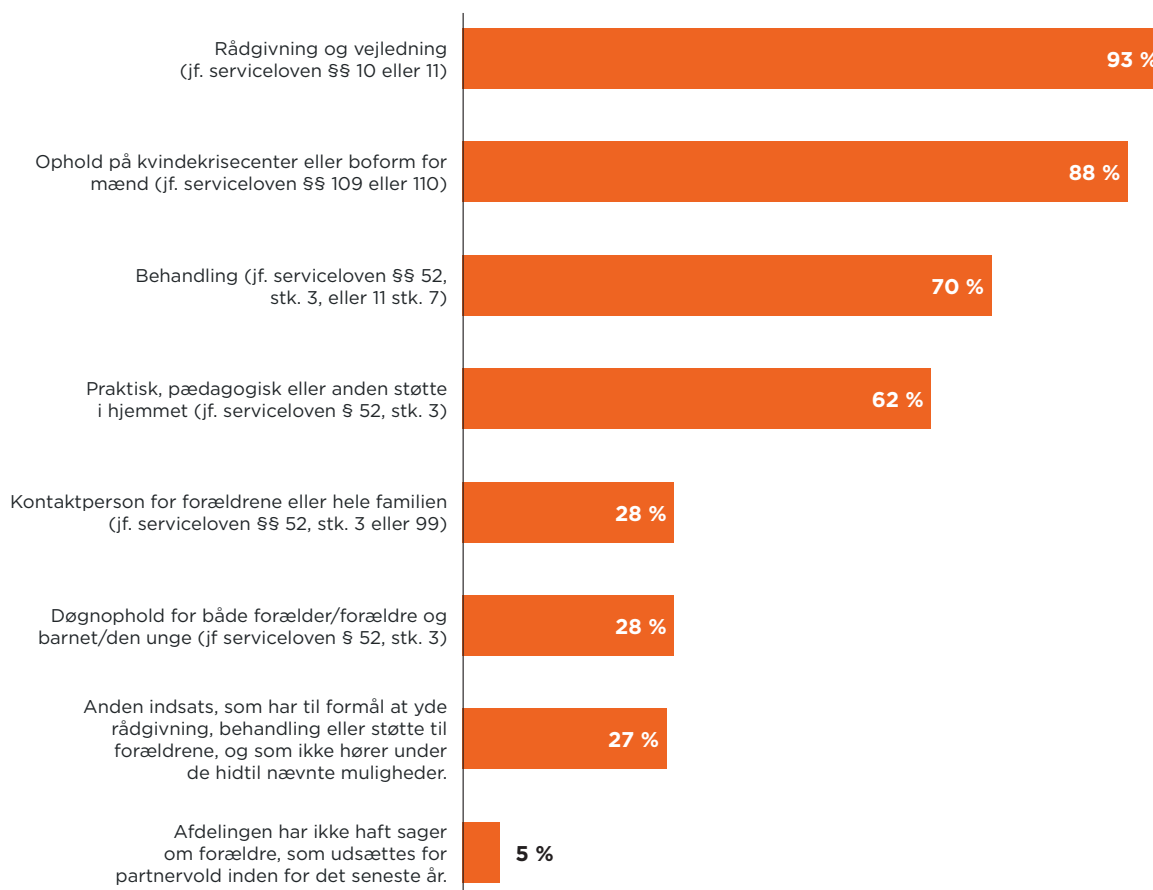
- 1) Rådgivning og vejledning
- 2) Henvielse til krisecenterophold
- 3) Behandling
- 4) Praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet

Tæt på alle børne- og familieafdelinger (93 %) har inden for det seneste år tilbudt voldsudsatte borgere rådgivning og vejledning (serviceloven §§ 10 eller 11) samt ophold på kvindekrisecenter eller boformer for mænd (serviceloven §§ 109 eller 110) (88 %). Det er således de samme 2 indsatser, voldsudsatte primært tilbydes på tværs af de to afdelinger.

Derudover tilbyder børne- og familieafdelingerne i særlig grad familiebehandling samt praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet. 42 af de 60 børne- og familieafdelinger (70 %) har tilbudt familiebehandling, mens 37 (62 %) har tilbudt praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet, og 17 (28 %) har tilbudt støtte- og kontaktpersoner eller bostøtte, se figur 7.3. De indsatser, der primært tilbydes i børne- og familieafdelingerne, afspejler således den lovgivning gennemgået i kapitel 2, hvor rådgivning og vejledning og foranstaltninger, der kan løse børns problemer (herunder familiebehandling eller praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet), er nogle af de opgaver, kommunerne er forpligtet til at kunne tilbyde.

16 af de 60 børne- og familieafdelinger (27 %) har henvist til en anden indsats end de nævnte muligheder. Blandt disse kommuner har 3 henvist til interne foranstaltninger i kommunen såsom enten forældrekompetenceundersøgelser/rådgivning og vejledning i forhold til forældreskab eller praktisk hjælp til bolig. 2 har henvist til specialiserede indsatser uden for kommunen, nemlig henholdsvis Dialog mod Vold og Mødrehjælpens indsats *Ud af voldens skygge*.

Figur 7.2. Hvilken indsats har medarbejdere i din afdeling inden for det seneste år tilbudt forældre, som er udsat for partnervold? (børne- og familieafdelinger)

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra 60 børne- og familieafdelinger. I alt 65 børne- og familieafdelinger har fået stillet spørgsmålet. Heraf har 5 kommuner svaret, at de i afdelingen ikke selv ville varetage sagen, men sende den videre til fx voksspecialenheden eller jobcentret. Det har været muligt at angive flere indsatser. Derfor summer søjlerne ikke til 100 %.

I det følgende vil vi dykke ned i de 4 indsatser, som hovedparten af børne- og familieafdelingerne har tilbudt voldsudsatte borgere inden for det seneste år: 1) Rådgivning og vejledning, 2) Henvisning til ophold på krisecenter, 3) Behandling 4) Praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet.

Rådgivning og vejledning

Alle afdelinger i kommunen er som nævnt

forpligtet til at yde rådgivning og vejledning. I det følgende vil vi uddybe, hvordan børne- og familieafdelingerne varetager rådgivning og vejledning af voldsudsatte borgere.

I lidt over halvdelen af de 56 børne- og familieafdelinger, der inden for det seneste år har henvist voldsudsatte borgere til rådgivning og vejledning (52 %), henvises voldsudsatte til generel rådgivning og vejledning,

som ikke har et særligt fokus på partnervold. Ca. 2 ud af 5 børne- og familieafdelinger (39 %) tilbyder voldsudsatte en generel rådgivning og vejledning, hvor medarbejderen dog har et særligt fokus på eller kendskab til partnervold. Kun 3 børne- og familieafdelinger (5 %) tilbyder voldsudsatte en rådgivning og vejledning, som har specifikt fokus på partnervold (figur ikke vist). Som vi også så i voksen- og socialafdelingernes indhold af rådgivning og vejledning, er der her eksempler på børne- og familieafdelinger, der formår at tilbyde specifik rådgivning og vejledning om partnervold, selvom indholdet ikke er videre defineret i serviceloven.

Der er eksempler på afdelinger, der formår at tilbyde specifik rådgivning og vejledning om partnervold, selvom indholdet ikke er videre defineret i serviceloven.

3 af børne- og familieafdelingerne uddyber i spørgeskemaet, at voldsudsatte borgere har mulighed for at få rådgivning og vejledning flere steder i kommunen, alt efter hvor den voldsudsatte henvender sig. Dette kan for eksempel være hos koordinerende rådgivere, hos familierådgivere eller på krisecentret.

82 % af børne- og familieafdelingerne angiver, at rådgivningen og vejledningen kan tilbydes til hele familien som samlet enhed.

Lederen af en børne- og familieafdeling fortæller, at rådgivningen og vejledningen til forældre i hjem med partnervold drejer sig om at motivere den voldsudsatte til at fjerne børnene fra volden: ”Nu tager du hen på krisecenter. Gør du ikke det, så får det konsekvenser for dine børn. De skal ikke leve under det her” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling). En anden sagsbehandler forklarer, at den rådgivning og vejledning, der foretages i børne- og familieafdelingen, ofte omhandler den voldsudsattes rettigheder i

forhold til børnene. Adspurgt til, hvordan rådgivningen og vejledningen gives i sager om partnervold i endnu en børne- og familieafdeling, bekræfter en sagsbehandler i det følgende citat, at rådgivningen og vejledningen ikke er specialiseret i forhold til partnervold:

”Der synes jeg faktisk også, at børne- og familiehuset er utrolig godt. Der kan de godt tage nogle samtaler. Ikke lige om volden, men altså i forhold til par. Ikke parterapi, men i forhold til børnene, hvad det gør ved dem” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Krisecenterophold

Gennem kapitel 4 og 5 om indledende kendskab til borgere med partnervoldsproblematikker har vi set, at børne- og familieafdelingerne i høj grad får kendskab til disse borgere ved, at deres afdeling orienteres gennem underretninger på borgernes børn. Det er imidlertid sjældent, at børne- og familieafdelingerne varetager selve sagerne om voldsudsatte borgere indlogeret på krisecentre, eftersom paragraffen herom oftest hører til i voksen- og socialafdelingerne. En leder fra en børne- og familieafdeling udtaler:

”Det er ikke så tit os, der henviser til krisecentrene. Vi vejleder om, hvad en kvinde ofte kan gøre, hvis hun skal væk, og så er der få eksempler på, at vi rent faktisk hjælper en kvinde med at komme af sted, men det finder mere stedovre i voksenafdelingen, hvor de også har midler til ophold” (Leder, børne- og familieafdeling).

Gennem citatet tegner der sig et billede af, at børne- og familieafdelingen kun har at gøre med krisecentrene i forhold til at henvise dertil i rådgivnings- og vejledningsojemed, eller når det kommer til at modtage underretninger på børn, der indlogeres sammen med deres mor på et krisecenter.

I spørgeskemaundersøgelsen viser resultaterne, at der også i børne- og familieafdelingerne er oplevelser af udfordringer, når det kommer til samarbejdet mellem kommunen og krisecentrene. Blandt de 53 børne- og familieafdelinger, der har henvist voldsudsatte borgere til ophold på kvindekrisecenter eller boformer for mænd inden for det seneste år, angiver 38 (72 %) at have oplevet udfordringer i den forbindelse. Disse udfordringer drejer sig, ligesom i voksen- og socialafdelingerne, om pladsmangel på og afstand til krisecentre. Herudover nævner man i børne- og familieafdelingerne også udfordringer i forhold til, at forælderen ikke ønsker ophold på et krisecenter, eller at forælderen forlader krisecentret tidligere end forventet.

Behandling

I børne- og familieafdelingerne skal kommunen iværksætte foranstaltninger af behandlingsmæssig karakter, såfremt en børnefaglig undersøgelse vurderer, at dette er nødvendigt for barnets trivsel. Indsatser af behandlingsmæssig karakter til børn og deres familier kan iværksættes efter servicelovens § 52 stk. 3 eller § 11 stk. 7 (se kapitel 2). Flere kommuner har oprettet specielle afdelinger til familiebehandling internt i kommunerne, eksempelvis familiehuse eller børne- og ungehuse.

Omkring halvdelen af de 42 børne- og familieafdelinger, der inden for det seneste år har tilbudt behandling til voldsudsatte voksne (52 %), tilbyder et generelt behandlingstilbud, men hvor medarbejderne har et særligt fokus på eller kendskab til partnervold. Derudover har 14 kommuner (33 %) angivet, at behandlingen er et generelt behandlingstilbud uden særligt fokus på partnervold. Kun 3 kommuner (7 %) angiver, at behandlingen er specifikt målrettet partnervold (figur ikke vist). Dette afspejler igen en lovgivning, der forpligter kommunerne til at iværksætte indsatser af behandlingsmæssig karakter til familier med

børn i mistrivsel, men at denne mistrivsel og behandling i øvrigt er uspecificeret og ikke specifikt møntet på partnervold.

I næsten alle børne- og familieafdelingerne (93 %) kan behandlingen tilbydes som familiebehandling. En af lederne uddyber: ”Familiecenteret varetager behandlingen. Her er familiterapeuter ansat. Fokus er på at hjælpe forældrene til at blive bedre forældre. Al behandling er med udgangspunkt i barnets behov og trivsel” (Leder, børne- og familieafdeling).

De børne- og familieafdelinger, vi har besøgt, nævner, at hvis et forældrepar har en adfærd, der kan være skadelig for barnet, tilbydes relevant støtte i kommunens familie- og ungehus. I en kommune forklares det, at støtten kan tilbydes i form af samtaler eller familieorienteret behandlingsarbejde, hvor børne- og familieafdelingens psykologer og familiebehandlere udfører behandlingen.

”Jo yngre barnet er, des mere arbejder vi i familieorienteret behandling for at styrke forældrekompetencerne, og jo ældre barnet er og selv har udviklet vanskeligheder, des mere tager vi fat i barnet selv og de problemer, der måtte være der. Hvis først barnet er 15-17 år, så begynder vi at sige, at nu har vi prøvet at arbejde med de her forældre, og de formår ikke at skabe en forandring for det her barn, så må vi lære dem at leve med de odds, som de nu har med sig. Det kan være at hjælpe med at fastholde en uddannelse eller at lære at bo selv og stå på egne ben. Der skifter vi lidt fokus efter barnets alder” (Leder, børne- og familieafdeling).

Citatet ovenfor beskriver, hvordan arbejdet centrerer omkring barnet eller børnene, og at arbejdet med forældrene træder mere i baggrunden i takt med alderen på barnet. Andre ledere og sagsbehandlere bekræfter en praksis, hvor barnet er i fokus, men hvor

forældrene også kan inddrages i familiebehandling eller familievejledning. I nogle tilfælde har sagsbehandlerne flere handlemuligheder for at hjælpe den voldsudsatte borger, hvis der er børn i hjemmet:

”Hvis vi sidder med en mor, hvor vi har en mistanke om, at der foregår noget vold mod hende, så ved vi jo også, hvilke traumer det kan give børnene, og så bliver det en: ”Du skal gøre noget ved det her, fordi vi kan ikke sidde det overhørig, når der er et barn i hjemmet, som ser det her. Hvis der ikke havde været et barn, jamen så er det op til dig selv, så kan vi ikke tvinge dig til noget.” Det kan vi på sin vis godt, når der er børn” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

I citatet forklarer sagsbehandleren, at såfremt der er børn indblandet, er der mulighed for at intervenere og insistere på at iværksætte en indsats til både den voldsudsatte borger og barnet. Familiebehandlingen er således en af de kommunale indsatser, der rummer muligheden for at hjælpe hele familier i sager om partnervold – både voldsudøver, voldsudsatte og børn.

Praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet

Blandt de 37 børne- og familieafdelinger, der inden for det seneste år har tilbudt praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet, angiver halvdelen, at det er et generelt tilbud uden særligt fokus på partnervold. Kun 2 kommuner (5 %) angiver, at tilbuddet er specifikt målrettet partnervold, mens 38 % angiver, at tilbuddet er generelt, men at medarbejderen har et særligt fokus på partnervold (figur ikke vist).

Der er forskellige eksempler på, hvordan praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet ser ud i kommunerne. En leder giver et eksempel på en generel indsats

med opmærksomhed på vold. Hun forklarer, at man i deres børne- og familieafdeling kan tilbyde et forløb med op til 8 familiesamtaler i forbindelse med § 11. Man kan blive visiteret til sådan et forløb direkte fra gaden, det eneste krav er, at borgeren skal have børn.

Ud af dem vi har talt med, er samtlige ansatte enige om, at de kan strikke indsatserne sammen, så de passer til den enkelte borgers eller families behov, i teorien også når det kommer til partnervold. Der er dog flere af de besøgte afdelinger, der ikke har så meget erfaring på netop området omkring partnervold: ”Jamen, selvfølgelig har vi interne tilbud, men lige i forhold til det med sådan vold, der har vi... Jeg har ikke haft nogle sager, og jeg har heller ikke visiteret på baggrund af det. Det kender jeg ikke så meget til” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Fællestræk og forskelle i indsatser på tværs af kommunernes afdelinger

Efter at have gennemgået de primært anvendte indsatser på tværs af kommunernes afdelinger, kan vi nu fremhæve nogle fællestræk og forskelle i kommunernes indsats over for borgere udsat for partnervold.

Voldsudsatte borgere tilbydes primært krisecenterophold samt rådgivning og vejledning

På tværs af de to afdelinger har 88-94 % af kommunerne tilbudt voldsudsatte borgere ophold på kvindekrisecenter eller boformer for mænd, mens 75-93 % af kommunerne har tilbudt rådgivning og vejledning.

Ud over disse 2 indsatser, som kommunerne er forpligtet til at have tilbud om, adskiller de to afdelingers andre primære indsatser sig fra hinanden. Der kan ses en forskel i forhold til at henvise voldsudsatte til en støtte- og kontaktperson. 73 % af voksen- og socialafdelingerne har tilbudt en støtte- og kontaktperson.

I børne- og familieafdelingerne er det kun 28 %, der har tilbudt den voldsudsatte en støtte- og kontaktperson.

Disse forskelle kan skyldes, at støtte- og kontaktpersonerne foranstaltet forskelligt i de to afdelinger. I børne- og familieafdelingerne tilbyder man i højere grad praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet, som er en lignende foranstaltning, der specifikt ligger i disse afdelinger. I voksen- og socialafdelingerne varetages den lovgivningsbestemte koordinerende rådgiverfunktion i flere kommuner af en støtte- og kontaktperson, hvorfor denne indsats dermed anvendes hyppigst i disse afdelinger.

Ydermere ligger der en forklaringsmulighed i, at de to afdelingers målgrupper kan være meget forskellige. Flere af medarbejderne i kommunernes voksen- og socialafdelinger fortæller, at de ofte har at gøre med borgere med mange og komplekse problemstillinger, der også kan rumme misbrug eller psykiatriske udfordringer. I børne- og familieafdelingerne har man større fokus på at styrke familien som helhed, især med opmærksomhed på barnet.

Ved at kigge på de forskellige indsatser på tværs af afdelingerne, tegner der sig et billede af et forløb, hvor forskellige indsatser sættes i værk på forskellige tidspunkter undervejs i en borgers partnervoldssag. Fælles for de anvendte indsatser er, at hvis borgere med partnervoldsproblematikker kontakter kommunen for hjælp, foretages der indledningsvist en rådgivende og vejledende indsats i overensstemmelse med serviceloven. Vi har set eksempler på, at denne indsats i begge afdelinger indebærer at henvise eller motivere borgeren til at tage på krisecenter. I børne- og familieafdelingerne kan familien komme i familiebehandling i stedet, men for hovedparten er krisecenteropholdet den mest anvendte indsats, hvis rådgivning og vejled-

ning ikke slår til. Efter endt ophold skal borgeren, ifølge serviceloven, tilbydes en opfølgende, koordinerende rådgivnings- og støtteforanstaltning. Flere kommuner har organiseret indsatsen således, at det ofte er støtte- og kontaktpersonerne, der varetager denne funktion.

Individuel eller familieorienteret rådgivning og vejledning

Ser vi på en af de primære indsatser, nemlig rådgivning og vejledning, er der en generel forskel på, hvordan denne indsats tilbydes og forvaltes. Dette skyldes både den lovgivningsmæssige forskel på at have fokus enten på barnet og familien eller udelukkende på de voksne, ligesom det skyldes en bred defineret indsats, som forvaltes forskelligt.

Der ligger således et potentiale i, at børne- og familieafdelingerne kan tilbyde indsatser til både udsatte og udøvere for at støtte begge forældres kompetencer og styrke familiens dynamikker.

Når børne- og familieafdelingerne i langt højere grad tilbyder hele familien rådgivning og vejledning sammenlignet med voksen- og socialafdelingerne, betyder det også, at det i langt højere grad er børne- og familieafdelingerne, der har mulighed for at hjælpe den voldsudsatte ved også at have fokus på voldsudøveren. Der ligger således et potentiale i, at børne- og familieafdelingerne kan tilbyde indsatser til både udsatte og udøvere for at støtte begge forældres kompetencer og styrke familiens dynamikker. Dog ligger der også en udfordring i at behandle en familie som en helhed, hvori der foregår vold, idet udøver kan have kontrol over den udsatte, som dermed ikke bliver set eller hørt. Det kræver derfor specialiseret viden og kompetencer om partnervoldsproblematikker at tilbyde rådgivning og vejledning til både den voldsudsatte og voldsudøvende part i en familie.

Derudover tegner der sig et billede af, at indholdet af den rådgivning og vejledning, der tilbydes til borgere udsat for partnervold, varierer meget på tværs af afdelingerne. Eftersom serviceloven forpligter børne- og familieafdelingerne til at have fokus på barnets tarv og trivsel, kan dette oftest benyttes som et incitament fra sagsbehandleres side til at motivere den voldsudsatte borger til at flytte fra udøveren. I sager uden børn, som varetages i voksen- og socialafdelingerne, er rådgivningen og vejledningen mere overordnet i forhold til at opridse de muligheder og valg, som det så er op til den voldsudsatte borger selv at træffe.

Voldsudsatte borgere tilbydes mere behandling i børne- og familieafdelinger

En anden væsentlig forskel ses i forhold til at tilbyde voldsudsatte borgere indsatser af behandlingsmæssig karakter. Denne betydelige forskel kan skyldes, at børne- og familieafdelingerne har lovhjemmel til at ”påtvinge” forældre behandling, hvis behandlingen har til formål at øge barnets trivsel. Derudover er der i børne- og familieafdelingerne etableret flere behandlingstilbud til udsatte familier i eksempelvis børne- og familiehuse, som medarbejderne kan henvise til. I voksen- og socialafdelingerne vil et tilbud om behandling derimod være valgfrit for borgeren, og der er ikke på samme måde etableret behandlingstilbud internt i voksen- og socialafdelingerne:

”Vi kan ikke intervenere i det. Ja, vi kan tilbyde dem og sige ”kunne I forestille jer at få hjælp af en af vores dygtige terapeuter?”, så vil vi gerne gøre det. Så er det jo en foranstaltning efter serviceloven. Og det kan de så sige rend og hop til, og det kan vi ikke tvinge dem til” (Sagsbehandler, begge afdelinger).

At færre voksen- og socialafdelinger derfor tilbyder voldsudsatte indsatser af behandlingsmæssig karakter, kan således dels skyldes,

at der i afdelingen ikke er lovhjemmel til at henvise til behandling, samt at medarbejderne ikke i samme grad har kendskab til behandling internt i kommunen og måske kun har begrænset kendskab eller økonomiske midler til ekstern behandling.

Ingen eller meget få specialiserede tilbud i kommunerne

Ét fællestræk, der springer i øjnene for samtlige af de mest anvendte indsatser på tværs af afdelingerne, er, at kommunerne ikke tilbyder specialiserede indsatser til borgere udsat for partnervold internt i kommunerne. Som vi har set i kapitel 2, er indsatsen over for partnervold under § 109 organiseret således, at kommunerne har ansvar for finansieringen af et specialiseret tilbud til kvinder udsat for partnervold og herudover kun varetager en myndighedsfunktion som sagsbehandler til de praktiske foranstaltninger i forbindelse med et krisecenterophold og borgerens videre forløb efter endt ophold. Den specialiserede indsats ligger derfor i mange kommuner hos krisecentret, mens det internt i kommunerne kan være vanskeligt at have specialiserede afdelinger målrettet partnervold.

Kommunerne tilbyder ikke specialiserede indsatser til borgere udsat for partnervold internt i kommunerne.

Kommunerne beskæftiger sig med borgerne på et generelt plan, hvor komplekse sociale problemer ofte følger hinanden, og hvor man ofte sætter ind mod konsekvenser og følgevirkninger, før de eventuelt bagvedliggende problematikker opdages eller udredes.

Vi kan konstatere, at der både er fællestræk, men også store forskelle i de indsatser, som voldsudsatte borgere tilbydes i henholdsvis voksen- og socialafdelingerne samt børne- og familieafdelingerne.

Afrunding

Vi har i kapitel 7 belyst, hvilke indsatser kommunerne tilbyder til voldsudsatte borgere. Vi har vist, at krisecenterophold og rådgivning og vejledning er de dominerende indsatser, som borgere udsat for partnervold tilbydes både i voksen- og socialafdelinger og i børne- og familieafdelinger. Dette afspejler i høj grad den lovgivning, som kommunerne håndhæver, hvor alle kommuner er forpligtet til at yde rådgivning og vejledning, og hvor én specifik paragraf præciserer, at netop målgruppen, voldsudsatte kvinder, kan sendes på krisecenter, hvortil kommunen skal betale for opholdet.

På tværs af afdelingerne er en iøjnefaldende forskel omfanget af indsatser af behandlingsmæssig karakter, der tilbydes, og hvor børne- og familieafdelingerne i langt højere grad tilbyder behandling til voldsudsatte borgere, sammenlignet med voksen- og socialafdelingerne. Dette tegner et billede af, at der findes flere muligheder for at tilbyde behandling i børne- og familieafdelingerne, der sætter barnets trivsel i fokus, og derfor også kan inddrage de voksne i eksempelvis familiebehandling. I voksen- og socialafdelingerne er der i højere grad en arbejdsfordeling mellem krisecentre og kommune, hvor kommunen varetager de praktiske foranstaltninger omkring en voldudsat borger, mens krisecentret står for den behandlende del.

Endelig viser resultaterne i kapitlet, at der findes få specialiserede indsatser i kommunerne, idet man i kommunerne ikke nødvendigvis har øje for partnervold isoleret set, men i stedet på følgevirkningerne af volden, som eksempelvis arbejdsløshed, psykiske konsekvenser eller udfordrede forældrekompetencer. Mange voldsudsatte bliver derfor tilbudt en indsats, som ikke er tilrettelagt til særligt at kunne håndtere partnervoldsproblematikker.

Mange voldsudsatte bliver tilbudt en indsats, som ikke er tilrettelagt til særligt at kunne håndtere partnervoldsproblematikker.

Kapitel 6 pegede på, at voldsudsatte, som har behov for mindre indgribende indsatser, henvises til krisecenterophold, da det er kommunernes bedste mulighed for at hjælpe voldsudsatte borgere. Kapitel 7 peger derudover på, at nogle af de borgere, som ikke henvises til krisecenterophold, ikke modtager en indsats, som er udviklet til specifikt at kunne håndtere partnervoldsproblematikker, og som i flere tilfælde ikke vil være af behandlingsmæssig karakter. ■

Kapitel 8

Indsats over for borgere, som udøver partnervold

Formålet med dette kapitel er at belyse, om voksen- og socialafdelingerne og børne- og familieafdelingerne iværksætter indsatser over for voldsøvende borgere samt indholdet af disse indsatser. Derudover belyses forskelle og fællestræk på tværs af indsatserne i de to afdelinger.

Kommunerne er som nævnt ikke lovgivningsmæssigt forpligtet til at iværksætte indsatser specifikt målrettet voldsudøvende borgere (se kapitel 2). Dette vil i høj grad afhænge af, hvorvidt man i kommunen anser voldsudøvere som socialt udsatte borgere og dermed som borgere, der kan modtage foranstaltninger under servicelovens paragraffer, eller om voldsudøvere ansues som kriminelle og dermed som en sag for politiet. Derfor er det særligt relevant at undersøge, om kommunerne har prioriteret at iværksætte indsatser over for voldsudøvere. Dette kan fortælle os noget om kommunernes opfattelse af voldsudøvere samt give et billede af sagsbehandlernes handlerum i forhold til denne målgruppe. Sammenligningen mellem voksen- og socialafdelingerne og børne- og familieafdelingernes respektive indsatser kan yderligere fortælle noget om, hvordan de møder og hjælper voldsudsatte borgere i afdelingerne, og om der er forskel på indsatser, alt efter hvilken del af lovgivningen der forvaltes.

Det kvantitative grundlag for kapitlet

Den kvantitative del af dette kapitel er baseret på færre besvarelser end de foregående kapitler. Det skyldes, at indeværende kapitel udelukkende er baseret på besvarelser fra de kommuner, som i spørgeskemaet har angivet, at medarbejdere i afdelingen varetager sager om borgere, der udøver partnervold. Kapitlet er derfor baseret på besvarelser fra 24 ud af 53 voksen- og socialafdelinger (45 %) og 51 ud af 65 børne- og familieafdelinger (78 %), der varetager sager om borgere, der udøver partnervold.

Kapitlet handler om:

- Hvilke indsatser kommunerne tilbyder voldsudøvende borgere i voksen- og socialafdelingerne samt i børne- og familieafdelingerne
- Fællestræk og forskelle i indsatserne på tværs af de to afdelinger

Det er væsentligt at understrege, at resultaterne for dette kapitel ikke viser omfanget af voldsudøvere, som kommunen har mødt og iværksat indsatser over for inden for det seneste år. Vi ved fra kapitel 4 og 5 (jf. figur 4.1. og 5.1.), at langt færre kommuner overordnet set har haft sager om voldsudøvere inden for det seneste år sammenlignet med antal kommuner, der har haft sager om voldsudsatte. Vi kan ud fra dette formode, at de kommuner, der har haft sager om voldsudøvere, ligeledes modtager færre sager om denne målgruppe end om voldsudsatte.

Formålet med dette afsnit er derfor at belyse, hvilke indsatser kommunerne inden for det seneste år har tilbudt voldsudøvere, med det forbehold at vi ikke ved, hvor mange sager der ligger bag tallene.

Overblik over anvendte indsatser i voksen- og socialafdelingerne

I det følgende vil vi først se på, hvilke indsatser sagsbehandlerne i voksen- og socialafdelingerne tilbyder voldsudøvende borgere, og dernæst dykke ned i indholdet af disse indsatser. I spørgeskemaet har respondenterne kunnet vælge flere indsatser ud fra en række svarmuligheder. Disse svarmuligheder er baseret på de af servicelovens paragraffer, der er centreret omkring foranstaltninger til en voksen socialt udsat borger, og som voksen-

og socialafdelingerne derfor kan læne sig op ad i sager om voldsudøvende borger, såfremt kommunen anskuer den voldsudøvende borger som en socialt udsat borger (se kapitel 2).

Voksen- og socialafdelinger tilbyder primært voldsudøvende borgere rådgivning og vejledning samt en støtte- og kontaktperson/bostøtte

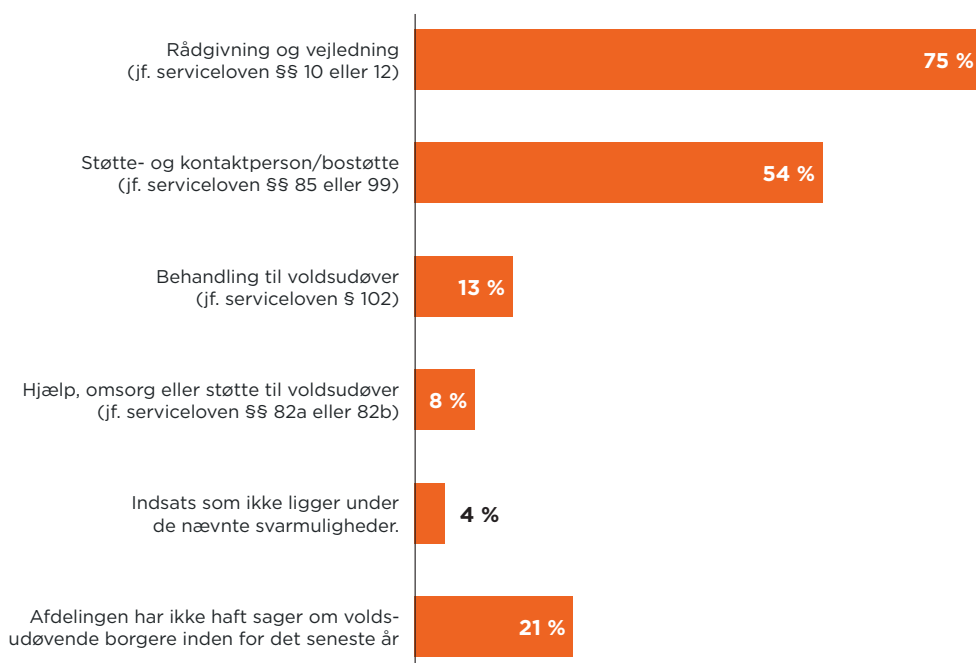
Der er særligt 2 indsatser, som voksen- og socialafdelinger har tilbudt voldsudøvende borgere inden for det seneste år, se figur 8.1. Disse er:

- 1) Rådgivning og vejledning
- 2) Støtte- og kontaktperson/bostøtte

3 ud af 4 voksen- og socialafdelinger (75 %) har inden for det seneste år tilbudt voldsudøvende borgere rådgivning og vejledning. Derudover har lidt over halvdelen (54 %) tilbudt en støtte- og kontaktperson/bostøtte. Der er således en overvægt af voksen- og socialafdelinger, der har tilbudt voldsudøvende borgere en foranstaltning efter servicelovens paragraffer inden for det seneste år. Dette indikerer, at en overvægt af voksen- og socialafdelingerne anskuer voldsudøvere som socialt udsatte borgere.

Kun 3 ud af de 24 voksen- og socialafdelinger (13 %) har inden for det seneste år tilbudt behandling til voldsudøvere. I spørgeskemaet

Figur 8.1. Hvilke indsatser har medarbejdere i din afdeling inden for det seneste år tilbudt borgere, som udøver partnervold? (voksen- og socialafdelinger)

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra de 24 voksen- og socialafdelinger, som har angivet, at medarbejdere i afdelingen varetager sager om borgere, som udøver partnervold. Kommunerne har kunnet angive mere end én svarmulighed. Derfor summer søjlerne til mere end 100 %.

efterspørger flere ledere en mulighed for, at voldsudøvere ved lov kan blive dømt til at følge et behandlingstilbud. De indsatser, som voksen- og socialafdelingerne tilbyder voldsudøvere, ligner i høj grad de indsatser, som voksen- og socialafdelingerne tilbyder voldsudsatte.

Idet rådgivning og vejledning samt støtte- og kontaktperson/bostøtte er de dominerende indsatser, voldsudøvere er blevet tilbudt i voksen- og socialafdelingerne, vil vi i det følgende uddybe indholdet af disse 2 indsatser.

Rådgivning og vejledning

Alle borgere, inklusive borgere der har udøvet partnervold, skal kunne modtage rådgivning og vejledning i kommunen efter § 10, mens kun nogle kan få rådgivning og vejledning i henhold til §12, hvis kommunen vurderer dem til at have særlige sociale problemer. Det er derfor op til den enkelte sagsbehandler eller leder at vurdere, hvorvidt man vurderer voldsudøvere som havende særlige sociale problemer. I det følgende vil vi beskrive, hvad kommunernes rådgivning over for voldsudøvere indebærer, samt hvilke udfordringer voksen- og socialafdelingerne oplever i forbindelse med at rådgive voldsudøvende borgere.

18 ud af 24 voksen- og socialafdelinger (75 %) har inden for det seneste år tilbudt rådgivning og vejledning efter servicelovens §§ 10 eller 12 til voldsudøvende borgere. Hovedvægten af kommunerne har således placeret voldsudøvere under servicelovens bestemmelser ved at tilbyde dem rådgivning og vejledning som foranstaltning.

Ingen af disse 18 voksen- og socialafdelinger tilbyder rådgivning og vejledning specifikt målrettet partnervold. Derimod angiver 11 af de 18 voksen- og socialafdelinger (61 %), at rådgivningen og vejledningen er et generelt

tilbud uden særligt fokus på partnervold, mens 6 kommuner (33 %) angiver, at rådgivningen og vejledningen er et generelt tilbud, men at medarbejderen har et særligt fokus på eller kendskab til partnervold (figur ikke vist). De fleste voksen- og socialafdelinger tilbyder således generel rådgivning og vejledning uden særligt fokus på partnervold til voldsudøvere.

At ingen voksen- og socialafdelinger tilbyder rådgivning specifikt målrettet partnervold, afspejler højst sandsynligt de lovgivningsmæssige rammer, som kommunerne er underlagt i serviceloven, idet serviceloven ikke definerer voldsudsatte borgere eller voldsudøvere som en særlig målgruppe under paragrafferne for rådgivning og vejledning. Det er dog interessant, at 33 % af kommunerne alligevel tilbyder en generel rådgivning, hvor medarbejderne har et særligt fokus på eller kendskab til partnervold.

De fleste voksen- og socialafdelinger tilbyder generel rådgivning og vejledning uden særligt fokus på partnervold til voldsudøvere.

I 14 af de 18 voksen- og socialafdelinger (78 %) kan rådgivningen og vejledningen til voldsudøvere både tilbydes individuelt og til familien som samlet enhed afhængig af den enkelte situation.

Flere sagsbehandlere i voksen- og socialafdelingerne nævner et forbehold imod at give rådgivning og vejledning til både den voldsudsatte og den voldsudøvende part af en partnervoldskonflikt. Dette, fordi der let kan opstå en interessekonflikt ved at gå ind i sager med den voldsudøvende partner, som de oftest har fået kendskab til gennem den voldsudsatte borger. Der nævnes, at det ville være uhensigtsmæssigt, at kommunen både varetager interesserne for den udsatte i sagen og den udøvende part. Flere sagsbehandlere

udbyder derfor, at man som minimum ville skulle koble en kollega på sagen, således at én sagsbehandler varetager rådgivning og vejledning i forhold til den voldsudsatte borger og den anden sagsbehandler i forhold til den voldsudøvende borger.

”Men jeg vil forsøge at lægge den hos en kollega, fordi jeg vil ikke synes, at jeg kunne være sagsbehandler for begge to. Jeg vil ikke have noget imod et samarbejde med en kollega, som havde modparten, hvor vi kunne have en dialog og... fagligt sammen finde ud af, hvad gør vi. Men der er også bare hele aspektet omkring sikkerhed, når man arbejder med de her kvinder, at man skal virkelig passe på, at man ikke får brudt noget” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Andre sagsbehandlere benytter netop denne interessekonflikt til at understrege, at der udelukkende er tale om at yde rådgivning og vejledning til den voldsudsatte borger, og at man slet ikke går ind i sager om de voldsudøvende borgere. For disse kommuner er det således den voldsudsatte borger, der primært anskues som socialt udsat eller en borger i risiko for at få sociale problemer og dermed som en borger, som kan modtage rådgivning og vejledning i kommunalt regi. Omvendt opfattes den voldsudøvende borger ikke som en, der kan modtage rådgivning og vejledning under servicelovens paragraffer.

Det understreges i disse afdelinger, at der skal være et ønske fra den voldsudsatte borger om at inddrage den voldsudøvende partner i rådgivningen og vejledningen, førend det kan lade sig gøre. I sådanne tilfælde ville en sagsbehandler kunne yde rådgivning og vejledning ved at mægle mellem partnerne:

”Det vil være nogle samtaler om, hvordan man agerer hensigtsmæssigt. Hun føler sig overvåget og kontrolleret, kan han gøre

noget andet for det? Vurderer han, at han kontrollerer og overvåger hende, eller synes han bare, det er fordi, at hun faktisk har hoppet ved siden af fire gange, så derfor er han lidt mere på?” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Der uddybes yderligere, at hvis sådanne samtaler i kommunen ikke hjælper, så ville man vejlede parret til selv at opsøge en privatpraktiserende parterapeut. Det er imidlertid væsentligt at påpege, at det kan være problematisk at afklare forhold med partnervold, når begge parter er samlet. Dette skyldes, at dynamikkerne internt i forholdet kan betyde, at den voldsudsatte borger indordner sig voldsudøveren og ikke har mulighed for at være ærlig omkring, hvad der egentlig foregår derhjemme, mens voldsudøveren er til stede, da det kan risikere at udløse mere vold efterfølgende. En afklaring af partnervold med begge parter til stede kræver specialiseret viden og kompetencer, idet man ellers kan risikere at udløse mere vold i hjemmet.

Flere andre ledere og sagsbehandlere ville også i en rådgivnings- og vejledningssamtale viderehenvise den udøvende borger. En sagsbehandler og en leder nævner muligheden for at opsøge en privatpraktiserende psykolog, psykiater eller egen læge. Mere specifikt ville de også råde den udøvende borger til at søge hjælp hos de specialiserede indsatser som Alternativ Til Vold i Roskilde eller Dialog mod Vold. Der er dog ingen af sagsbehandlerne, der direkte nævner at kunne bevilge tilskud til disse indsatser:

”Det er Dialog mod Vold, jeg tænker på. (...) Og det må man jo så kigge på, om man kan bevilge, kan man sige. Men min første anbefaling ville være, at har du et problem med, at du virkelig føler dig aggressiv og ikke kan styre det, så ville jeg i første omgang anbefale, I gik til egen læge.

Og måske få en henvisning til psykolog, så man kunne få talt om, hvad det er” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Der er således eksempler på, at de ansatte i kommunerne yder rådgivning og vejledning i forhold til at guide den voldsudøvende borger i den rigtige retning mod eksterne indsatser, der ligger uden for kommunen enten i det almene område eller i private organisationer.

Støtte- og kontaktperson/bostøtte

Kommunerne skal have tilbud om hjælp, omsorg eller støtte/bostøtte efter servicelovens § 85 til borgere med ”nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer” samt et tilbud om en støtte- og kontaktperson efter servicelovens § 99 til personer ”med sindslidelser, til personer med et stof- eller alkoholmisbrug og til personer med særlige sociale problemer”. Idet hverken voldsudsatte eller voldsudøvere er specifikt nævnt i disse paragraffer, vil tilbuddet afhænge af, hvorvidt borgeren kategoriseres som en borger med en af de nævnte problematikker.

13 voksen- og socialafdelinger (54 %) har inden for det seneste år tilbudt voldsudøvere en støtte- og kontaktperson/bostøtte efter servicelovens §§ 85 eller 99. Lidt over halvdelen af kommunerne opfatter således voldsudøveren som en borger med særlige sociale problematikker, der er berettiget til at blive tilbudt en støtte- og kontaktperson. Blandt disse 13 afdelinger angiver 9 (64 %), at forløbet består af en eller flere enkeltstående møder mellem en medarbejder og voldsudøveren og ikke et planlagt forløb med flere møder.

I en voksen- og socialafdeling forklarer sagsbehandleren, at man ofte møder sager om partnervold i forbindelse med, at borgere har en anden indsats i kommunen. Der kan eksempelvis være tale om en støtte- og kontaktperson, der allerede er tilknyttet borgeren,

som også tager nogle svære samtaler med borgeren om ”hvad kan man ellers vælge at gøre i de her situationer, og kan man få noget hjælp” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

I en enkelt voksen- og socialafdeling fortæller lederen, at de har et udkørende team af støtte- og kontaktpersoner, som tilbydes til voldsudøvere. Til dette team har kommunen valgt at ansætte to mænd, som tager ud for at tale med borgerne og motivere dem til at opsøge hjælp. Lederen forklarer, at det fungerer godt at have mænd ansat i denne funktion, fordi de har erfaringer med, at det oftest er mænd, der udøver partnervold.

Der er altså eksempler på sporadisk brug af støtte- og kontaktpersonerne i kommunerne, der i nogle sager bliver inddraget eller tilbudt som indsats til borgere, der har udøvet partnervold. Dog tyder det i forklaringerne af indsatserne på, at indholdet i disse indsatser i høj grad handler om at give den samme rådgivning og vejledning som gennemgået tidligere i kapitlet.

Det er således forskelligt, hvordan kommunerne forvalter tilbuddet om støtte- og kontaktpersoner og bostøtter over for både voldsudsatte og over for voldsudøvere, hvilket som nævnt afspejler kommunernes forskellige måder at organisere sig på samt en bredt defineret servicelov, hvor borgere med partnervoldsproblematikker ikke nævnes som en specifik målgruppe under disse foranstaltninger.

Overblik over anvendte indsatser i børne- og familieafdelingerne

I det følgende bevæger vi os videre til at se på, hvilke indsatser sagsbehandlerne i børne- og familieafdelingerne tilbyder voldsudøvende borgere, og vi vil dernæst dykke ned i indholdet af disse indsatser.

Respondenterne i børne- og familieafdelingerne har ligeledes kunnet vælge flere indsatser ud fra en række svarmuligheder baseret på servicelovens paragraffer målrettet voksne socialt udsatte borgere, og som børne- og familieafdelingerne kan læne sig op ad, såfremt voldsudøveren anskues som en socialt udsat borger (se kapitel 2). Ligesom i kapitel 7 varierer svarmulighederne for børne- og familieafdelingerne dog fra voksen- og socialafdelingerne, da medarbejderne i de to afdelinger arbejder ud fra forskellig lovgivning, og dermed kan henvise til forskellige indsatser. I spørgeskemaet til børne- og familieafdelingerne har der derfor været flere svarkategorier, hvor fokus var på barnet eller

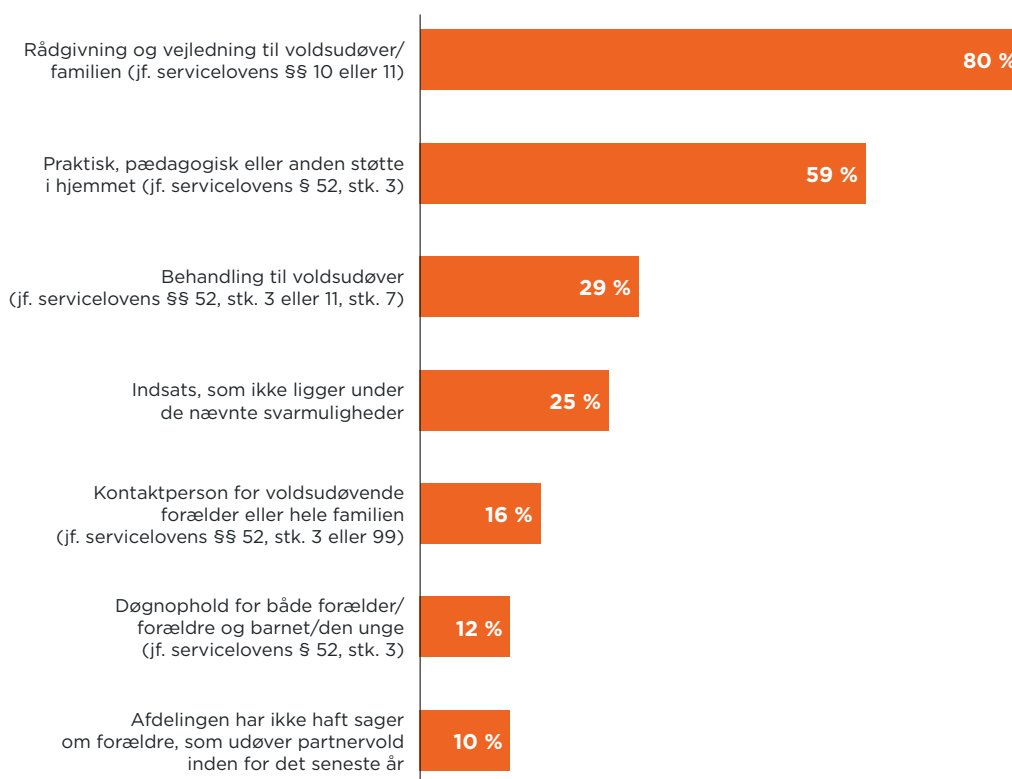
familien som samlet enhed, men afdelingerne er gjort opmærksomme på, at de skulle besvare spørgsmålene ud fra deres indsatser målrettet forældrene.

Børne- og familieafdelingerne henviser primært til rådgivning og vejledning samt praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet

Der er særligt 2 indsatser, som børne- og familieafdelingerne har tilbudt voldsudøvende borgere inden for det seneste år, se figur 8.2. Disse er:

- 1) Rådgivning og vejledning til voldsudøver/familien

Figur 8.2. Hvilke indsatser har medarbejdere i din afdeling inden for det seneste år tilbudt borgere, som udøver partnervold? (børne- og familieafdelinger)

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra de 51 børne- og familieafdelinger, der har angivet, at medarbejdere i afdelingen varetager sager om borgere, som udøver partnervold. Kommunerne har kunnet angive mere end én svarmulighed. Derfor summer søjlerne til mere end 100 %.

2) Praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet

4 ud af 5 børne- og familieafdelinger (80 %) har inden for det seneste år tilbudt rådgivning og vejledning til voldsudøvende borgere, mens 3 ud af 5 (59 %) har tilbudt praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet. I børne- og familieafdelingerne er der således et overlap mellem nogle af de indsatser, som flest afdelinger har tilbudt voldsudsatte og voldsudøvere. Dog har kun 15 ud af de 51 børne- og familieafdelinger (29 %) inden for det seneste år tilbudt behandling til voldsudøvere. Hovedparten af børne- og familieafdelingerne vurderer altså ligesom voksen- og socialafdelingerne, at voldsudøvere er berettiget til at modtage foranstaltninger under servicelovens paragraffer, og de tilbyder således indsatser ud over de definerede forpligtelser.

13 af de 51 børne- og familieafdelinger (25 %) har angivet en indsats, som ikke ligger under de nævnte svarmuligheder. Blandt disse kommuner nævner 7 kommuner, at de har henvist til Dialog mod Vold. 2 kommuner har henvist til voksen- og socialafdelingen, og en har henvist til Mandecentret.

I det følgende vil vi dykke ned i indholdet af de 3 indsatser, voldsudøvere primært er blevet tilbudt i børne- og familieafdelingerne, nemlig rådgivning og vejledning samt praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet samt behandling.

Rådgivning og vejledning

Som tidligere påpeget skal alle borgere, herunder også voldsudøvere, kunne modtage rådgivning og vejledning i kommunen efter § 10, mens voldsudøvere kun kan modtage rådgivning og vejledning efter § 12, hvis kommunen vurderer dem til at have særlige sociale problemer. I det følgende beskrives indholdet af den rådgivning og vejledning,

som 80 % af børne- og familieafdelingerne har tilbudt voldsudøvere inden for det seneste år. Ligesom voksen- og socialafdelingerne, lever hovedparten af børne- og familieafdelingerne op til deres forpligtelse til at tilbyde rådgivning og vejledning til enhver borger eller til borgere med særlige sociale problemer.

Den rådgivning og vejledning, som børne- og familieafdelingerne tilbyder voldsudøvere, har kun i få tilfælde været specifikt målrettet partnervold (7 %). Hovedparten af børne- og familieafdelingerne har tilbudt generel rådgivning og vejledning uden et særligt fokus på partnervold (39 %) eller generel rådgivning og vejledning, hvor medarbejderne dog har haft et særligt fokus på partnervold (41 %) (figur ikke vist). Det er ikke overraskende, at hovedvægten af børne- og familieafdelingerne tilbyder en generel rådgivning og vejledning, da partnervold og i særdeleshed voldsudøvere ikke er nævnt som en særlig målgruppe i servicelovens paragraffer om rådgivning og vejledning. Derfor er det særligt interessant, at ca. halvdelen af børne- og familieafdelingerne formår at tilbyde en rådgivning og vejledning, der enten er specifikt målrettet partnervold, eller en generel rådgivning og vejledning, hvor medarbejderen dog har et særligt fokus på partnervold.

Den rådgivning og vejledning, som børne- og familieafdelingerne tilbyder voldsudøvere, har kun i få tilfælde været specifikt målrettet partnervold.

I langt de fleste børne- og familieafdelinger tilbydes rådgivning og vejledning både individuelt til voldsudøveren og til familien som samlet enhed.

Når vi har talt med de ansatte i kommunerne, består meget af den rådgivning og vejledning,

der i praksis gives til voldsudøvende borgere, i at sende dem i den rigtige retning i forhold til specialiserede tilbud. Der er flere kommuner, der nævner at vejlede om at tage kontakt til Dialog mod Vold. En leder forklarer, at de tidligere i kommunens børne- og familieafdeling har haft gode erfaringer med at henvise til Dialog mod Vold, men at der de seneste år har været for lang ventetid.

”(...) hvilket betyder, at vi bliver nødt til at gøre noget andet i stedet for. Og der kommer vi nogle gange lidt til kort. Især hvis forældrene siger nej eller ikke vil have et forløb af den store stygge kommune (...) Det handler dog ikke om, at vi er henvisende som myndighed, og der er ikke noget betaling til DMV fra kommunens side, men det er mere i forhold til, at når vi er i dialog med de her forældre, hvor der er vold, at kunne sige, at vi kender til det her tilbud, og så kan vi hjælpe med at skabe kontakten for at hjælpe med at sikre, at de får handlet på det” (Leder, børne- og familieafdeling).

Sagsbehandlerne i en anden børne- og familieafdeling har gode erfaringer med flere forløb, hvor familier har været i behandling hos Dialog mod Vold, men har også erfaret den lange ventetid og forklarer derfor, at de tilbyder rådgivning og vejledning, der blandt andet baseres på en direkte tilgang, hvor de taler om problemerne i stedet for at pakke dem ind. Blandt andet nævnes, at de taler direkte til voldsudøveren om, hvilke konsekvenser det kan have for borgerens familie at leve med volden (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling). I en tredje børne- og familieafdeling, hvor man ligeledes er stødt på de lange ventetider hos Dialog mod Vold, har de opgivet at henvise voldsudøvere borgere dertil (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Flere andre ansatte i børne- og familieafdelingerne nævner at rådgive og vejlede udøvende borgere til ’anger management’ forløb (Sagsbehandler, børne- og familievejledning). En leder fortæller, at de bevilger eksterne behandlere i forskellige sammenhænge, og at de tidligere har haft sager med meget voldelige mænd, hvor de har bevilget individuelle forløb med en ekstern psykolog: ”Han er gammel rocker og virkelig god til at tale med de her mænd. Det har været i sager, hvor familierne har været i volden i mange år, og hvor intet andet har hjulpet” (Leder, børne- og familieafdeling).

Praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet

30 ud af 51 børne- og familieafdelinger (59 %) har inden for det seneste år tilbudt voldsudøvere praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet efter serviceloven § 52, stk.3. Ingen af disse 30 børne- og familieafdelinger har et tilbud specifikt målrettet partnervold, mens halvdelen (50 %) angiver, at det er et generelt tilbud, men at medarbejderen har et særligt fokus på partnervold. I 12 børne- og familieafdelinger (40 %) er tilbuddet et generelt tilbud uden særligt fokus på partnervold (figur ikke vist). Igen er det interessant, at halvdelen af børne- og familieafdelingerne har mulighed for at tilbyde praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet, hvor medarbejderen har et særligt fokus på partnervold, selvom partnervoldsproblematikker og voldsudøvere ikke er en særlig defineret målgruppe under denne paragraf.

I 28 af de 30 børne- og familieafdelinger (93 %) tilbydes praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet til familien som samlet enhed.

Behandling

I børne- og familieafdelingerne skal kommunen iværksætte foranstaltninger af behand-

lingsmæssig karakter efter servicelovens §§ 52, stk. 3 eller 11, stk. 7, såfremt en børnefaglig undersøgelse vurderer, at dette er nødvendigt for barnets trivsel.

15 af de 51 børne- og familieafdelinger (29 %) har inden for det seneste år tilbudt behandling til voldsudøvere. Kun en enkelt af de 15 børne- og familieafdelinger (7 %) tilbyder en behandling specifikt målrettet partnervold. For hovedparten af børne- og familieafdelingerne (87 %) er der tale om et generelt behandlingstilbud, men hvor medarbejderen har et særligt fokus på eller kendskab til partnervold (figur ikke vist). Dette afspejler igen de lovgivningsmæssige rammer, der forpligter kommunerne til at have tilbud om indsatser af behandlingsmæssig karakter til familier med børn i mistvivsel, men at partnervoldsproblematikker ikke fremgår som et særligt fokusområde i disse paragraffer. Alligevel har hovedparten af børne- og familieafdelingerne et særligt fokus på partnervold i de behandlingstilbud, som voldsudøvere tilbydes.

I stort set alle børne- og familieafdelingerne tilbydes behandlingen både som individuel behandling til voldsudøveren og som familiebehandling.

I overensstemmelse med ovenstående resultater nævner flere ledere og sagsbehandlere i kommunernes børne- og familieafdelinger, at der er mulighed for at sammensætte behandling, alt efter hvad den enkelte familie eller borger har behov for. En af lederne fortæller, at de i kommunens børne- og familieafdeling har ansat 11 familiebehandlere med 11 forskellige fagligheder og efteruddannelser, som de kan tilpasse i deres familiebehandlingsindsats til blandt andet sager med partnervold. I denne kommune har lederen altså formået at tilrettelægge indsatsen, så den rækker ud over de definerede forpligtelser i serviceloven, således at volds-

udøvere også kan modtage en indsats med særlige kompetencer inden for partnervoldsproblematikker.

En sagsbehandler nævner, at personalet i kommunens familiebehandlingstilbud har de rette psykologfaglige kompetencer til at give voldsudøvere nogle andre handlestrategier end at udøve vold. Disse kompetencer benyttes også i sager om partnervold.

Der er således forskellige måder at yde behandling på i kommunerne, men flere af sagsbehandlerne nævner også, at det kan være vanskeligt at vide, hvad de skal stille op med de voldsudøvende borgere, især når der er lange ventetider på de eksterne, specialiserede tilbud.

Fleere af sagsbehandlerne nævner, at det kan være vanskeligt at vide, hvad de skal stille op med de voldsudøvende borgere, især når der er lange ventetider på de eksterne, specialiserede tilbud.

Forskelle og fællestræk mellem de to afdelingers indsatser

Både hovedparten af voksen- og socialafdelingerne samt børne- og familieafdelingerne har tilbudt forskellige indsatser under servicelovens paragraffer til voldsudøvere inden for det seneste år. Dette vidner om, at kommunerne vurderer, at voldsudøvere kan karakteriseres som en borgergruppe med særlige sociale problematikker, der derfor er berettiget til at modtage hjælp fra kommunen efter servicelovens paragraffer. De indsatser, som voldsudøvere er blevet tilbudt, hører både under kommunale kan- og skal-opgaver, såfremt voldsudøveren anskues som en borger med sociale problematikker.

Både voksen- og socialafdelingerne samt børne- og familieafdelingerne tilbyder

primært rådgivning og vejledning som indsats til voldsudøvere.

Ud over kommunens forpligtelser til at tilbyde rådgivning og vejledning, tilbyder voksen- og socialafdelingerne en støtte- og kontaktperson/bostøtte, mens børne- og familieafdelingerne tilbyder praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet samt behandling.

På tværs af begge afdelinger er det et fåtal eller ingen, der tilbyder rådgivning og vejledning specifikt målrettet partnervold, hvilket afspejler, at partnervoldsproblematikker ikke er defineret som et særskilt fokusområde i kommunerne, samt at der er en meget forskelligartet kommunal organisering af området. For hovedparten af voksen- og socialafdelingerne er der tale om et generelt rådgivnings- og vejledningstilbud uden særligt fokus på partnervold, mens der blandt børne- og familieafdelingerne ses en lige fordeling af kommuner, der tilbyder generel rådgivning og vejledning uden særligt fokus på partnervold, og rådgivning og vejledning, hvor medarbejderne har et særligt fokus på eller kendskab til partnervold. Især i børne- og familieafdelingerne har man nogle steder således formået at sammensætte en rådgivning og vejledning med et specifikt fokus på partnervoldsproblematikker på trods af, at dette ikke er en særskilt forpligtelse jf. serviceloven.

For begge afdelinger kan rådgivningen og vejledningen både tilbydes individuelt og til familien som samlet enhed afhængig af den enkelte situation.

Efter at have uddybet indholdet af de længerevarende indsatser som eksempelvis bevillingen af støtte- og kontaktpersoner eller familiebehandling, der gives på tværs af afdelingerne, er det påfaldende, at samtlige af sagsbehandlerne nævner at ville sende den voldsudøvende borger videre til et specialiseret tilbud, der

ligger uden for kommunen, såsom Dialog mod Vold eller forskellige anger managementkurser. Selvom medarbejderne i børne- og familieafdelingerne kan tilbyde familievejledning med faglig behandlingskompetence, er der altså fortsat både sagsbehandlere og ledere, der nævner, at de kommer til kort, når de møder voldsudøvende borgere.

Udfordringer i forhold til afgrænsning af målgruppen

Kommunerne oplever udfordringer med at afgrænse målgruppen og afklare, hvornår voldsudøvere er berettiget til at modtage indsatser efter servicelovens paragraffer.

Kommunerne kan støde på voldsudøvere i børne- og familieafdelingerne, hvor der gives indsatser til de udøvende borgere, der har børn, for at styrke forældrekompetencerne. I voksen- og socialafdelingerne er det snarere i forbindelse med sagsbehandling af den udsatte partner eller i tilfælde af, at den udøvende borger har andre sociale problematikker. For at voksen- og socialafdelingerne kan iværksætte indsatser til voldsudøverne, skal de således være i kontakt med kommunen af andre grunde end "bare" at have udøvet vold mod deres partnere. Når voldsudøveren ikke har børn, er der således ikke entydighed omkring, hvilke foranstaltninger man som kommunal medarbejder kan iværksætte.

En sagsbehandler beskriver nedenfor, at det ikke ligger inden for kommunens arbejdsområde at varetage voldsudøvers sag:

"Jeg ved ikke lige, hvordan vi skulle håndtere dem. Hvis jeg har håndteret noget af den stil, så er jeg bange for, at jeg går udover nogle beføjelser, men det har jeg gjort nogle gange, fordi jeg synes: "Nu er det bare for meget". Men det er svært at have kontakten med dem begge to" (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

En leder i en voksen- og socialafdeling italesætter, at der ligger en stor udfordring i, at der ikke er en særlig paragraf at støtte sig op ad i forhold til at tilbyde voldsudøvere en kommunal indsats:

”Hvad er det for et tilbud, man skal give mænd? § 110 i serviceloven ville ikke være tilstrækkelig, fordi når han ”bare” har været voldelig mod sin kone og børn, har han så sociale problematikker? Eller er det noget psykiatri? Der er det svært at finde en lov i serviceloven, som vi kan give nogle ydelser efter. Det er der, vi kommer til kort. Eller er det bare, fordi han ikke har taget hovedet? Det forpligter jo heller ikke kommunen til at gøre noget. Altså man kan fjerne ham, men hvorhen? (...) Men vi skal jo have ham ind i et system, hvor vi kan hjælpe ham med de problemstillinger, der måtte være. Og det er der ikke” (Leder, voksen- og socialafdeling).

Udfordringen kan ligeledes forekomme i de sager, hvor kommunen opnår kendskab til voldsudøveren gennem den udsatte, hvor indsatserne fortsat afhænger af, hvorvidt den voldsudøvende borgers andre problemstillinger kan give anledning til at iværksætte foranstaltninger:

”Men hvis problemstillingen bare er, at han er én, der godt kan lide at give en lige højre, så er det jo ikke noget, vi kan løse i vores regi. Men hvis det er, fordi han drikker eller noget andet, så kan vi måske hjælpe. Og så vil jeg da selvfølgelig også sige til støtte- og kontaktpersonen, der kommer ud, at de skal være opmærksomme på, at han har den her problematik, og at han også kan søge hjælp, hvis han har behov for hjælp til noget” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

En anden leder uddyber, at man ligeledes kan tilbyde en støtte- og kontaktperson i de tilfælde, hvor den voldsudøvende borger har

en misbrugssag, og at man også i kommunens misbrugsbehandling yder vredeshåndteringsforløb, som kan tilbydes, såfremt borgeren altså har et misbrugsproblem (Leder, voksen- og socialafdeling).

Mens børne- og familieafdelingerne har nogle klart definerede forpligtelser og målgrupper efter servicelovens paragraffer, oplever voksen- og socialafdelinger således en udfordring ved at placere voldsudøveren under foranstaltninger efter servicelovens paragraffer. Dette skyldes dels, at voldsudøvere ikke nævnes som en særskilt målgruppe i disse paragraffer, og at det derudover er en fortolkningssag, hvorvidt man anskuer voldsudøvere som borgere med sociale problematikker, hvis ikke de har andre udfordringer såsom et misbrug.

Resultaterne viser, at hovedparten af kommunerne har tilbudt forskellige indsatser til voldsudøvere inden for det seneste år, og således i visse tilfælde anskuer voldsudøvere som borgere med en social problematik.

Afrunding

Vi har i kapitel 8 belyst, hvilke indsatser kommunerne særligt tilbyder voldsudøvende borgere. Det er igen vigtigt at understrege, at kapitlet er baseret på færre besvarelser end de foregående analysekapitler, samt at resultaterne ikke viser omfanget af voldsudøvere, som kommunerne har mødt og iværksat indsatser over for, men udelukkende andelen af kommuner, der har varetager sager om voldsudøvere.

Resultaterne viser, at hovedparten af kommunerne inden for begge afdelinger har tilbudt forskellige indsatser under servicelovens paragraffer til voldsudøvere inden for det seneste år, og således i visse tilfælde anskuer voldsudøvere som borgere med en social problematik.

Begge afdelinger tilbyder primært rådgivning og vejledning til voldsudøvende borgere, hvilket afspejler den lovgivning, som kommunerne læner sig op ad, hvor de netop er forpligtet til at yde rådgivning og vejledning til borgerne. Den rådgivning og vejledning, som voldsudøveren modtager, er dog kun i et fåtal af kommunerne specifikt målrettet partnervold, hvilket formodes at hænge sammen med, at partnervoldsproblematikker og voldsudøvere ikke er defineret som særskilte fokusområder under servicelovens paragraffer.

Derudover har vi i kapitlet set, at kun få kommuner tilbyder behandling til voldsudøvere, og denne behandling er for hovedvægten af kommunerne ligeledes ikke specifikt målrettet partnervold. Der er ligeledes vist eksempler på tilfælde, hvor indsatsen varetages af eksterne aktører.

Den manglende specialiserede indsats over for voldsudøvende borgere kan hænge sammen med, at flere voksen- og socialafdelinger oplever udfordringer med at afgrænse målgruppen og finde konkrete paragraffer i serviceloven at støtte sig op ad, når de skal finde hjælp til voldsudøvere. Dette må uundgåeligt betyde, at den indsats voldsudøvere modtager i kommunen er afhængig af den enkelte sagsbehandlers kendskab til partnervoldsproblematikker, samt hvorvidt den enkelte sagsbehandler anskuer voldsudøvere som borgere med sociale problematikker og heraf muligheden for at tilpasse indsatsen til den voldsudøvende borgers behov. ■

Lev
~~uden~~
~~vold~~

Vignet: Ida og Klaus

Undersøgelsens sidste vignette handler om Ida, der udsættes for vold derhjemme, og som ikke ønsker at tage på krisecenter. Vignetten er udarbejdet for at sætte fokus på, hvilke handlemuligheder sagsbehandlere har for at hjælpe Ida. Enten med at overbevise hende om at tage på krisecenter eller til at finde alternative løsninger.

Vignetten bruges ligeledes til at undersøge sagsbehandlernes handlemuligheder, når der ikke er børn involveret.

Vignetten her er blevet belyst for i alt 6 sagsbehandlere i 4 forskellige voksen- og socialafdelinger samt 1 enkelt børne- og familieafdeling.

Vignet:

46-årige Ida ringer til kommunen. Hun er nervøs og fortæller, at hendes mand, Klaus, er gået ud og købe ind, og hun skal skynde sig at snakke, inden han kommer hjem. Derefter speed-snakker hun og fortæller om flere års ægteskab, hvor hun er blevet kontrolleret af Klaus, som bestemmer, hvem hun må se, hvornår hun må snakke i telefon, og hvor hun må købe ind. Hun fortæller, at han det seneste år har slået hende, når han er kommet fuld hjem, og at hun er begyndt at frygte for sit liv, fordi han truer med at kaste hende ned ad trappen. Ida ønsker råd til, hvad hun skal gøre, men siger samtidig, at hun ikke ønsker at tage på krisecenter, fordi hun er bange for at komme væk fra sin mor og søster, som er det eneste netværk, hun har tilbage.

Selvom det fremgår af vignetten, at Ida ikke ønsker ophold på et krisecenter, ville samtlige sagsbehandlere i voksen- og familieafdelingerne rådgive og vejlede hende til at tage på krisecenter, idet hun nævner at frygte for sit liv. En af dem forklarer indledningsvist, at Ida ville blive inviteret til et møde på kommunen for at modtage rådgivning og vejledning med henblik på at motivere Ida til at tage ophold på et krisecenter:

”For de skal jo også modnes i at tage den her beslutning. Det er jo en stor beslutning at tage. Vi taler lidt om, om der er nogen, hun kan... om hun kan pakke en kuffert i nattens mulm og mørke nærmest, og om hun har noget netværk, hun kan flytte over til, hvor hun kan få lidt ro på, så vi kan snakke sammen lidt bedre. Så jeg prøver meget sådan at motivere hende til at for det første at få hende herop, og nogle gange skal der flere telefonsamtaler til, inden de kommer” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Sagsbehandleren uddyber, at det ofte er en meget stor omvæltning at tage en beslutning om at forlade et voldeligt forhold, og at der nogle gange skal tages mange og lange tilløb. Hun fortæller, at hun bistår i disse situationer med rådgivning og vejledning og ved også at tilbyde hjælp til at komme på sygehuset, hvis volden har efterladt synlige spor. I en anden voksen- og socialafdeling uddybes den samme tilgang til sagen med at invitere Ida ind til en snak om, at man måske kan finde et krisecenter tæt på hendes netværk. Ifølge denne sagsbehandler har kvinderne ofte fordomme over for krisecentre, som gør, at kvinderne ikke tænker et ophold som en mulighed, enten fordi krisecentret er for langt væk, eller fordi kvinderne slet ikke ved, hvad det er.

”Og det tror jeg tit... at misforståelsen er, at hvis man tager på krisecenter, så har man

ikke noget netværk (...) at så er man helt spærret inde. Det er jo ikke det, der er virkeligheden. (...) Så hvis man kunne få talt med hende (...)” kunne du stadigvæk tage på krisecenter og have dit netværk med din mor og din søster,” eller tale med hende om, om det var muligt at bo hos enten mor eller søster i en periode, så det ikke var nødvendigt, at hun frygtede for sit liv, når hun var sammen med ham” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Denne sagsbehandler taler ligeledes om at skulle tage tilløb til at komme af sted, og at man godt kan bruge flere rådgivnings- og vejledningssamtaler på at tale med kvinder som Ida om, hvad det indebærer at flytte på krisecenter. En af sagsbehandlerne i endnu en voksen- og socialafdeling forklarer, at de kvinder, der henvender sig med tvivl om ophold på krisecentre, er vigtige at få hjulpet med at gøre de mange overvejelser og modne dem til at tage ophold, fordi der også er mange kvinder, der tager ophold på et krisecenter og derefter flytter hurtigt ud igen. Adspurgt om, hvad praksis er i disse tilfælde, og hvorvidt der opfølges på denne slags sager, lyder svaret:

”Det kan jeg jo ikke rigtig. Ja så skal det være decideret aftaler, men det er jo sjældent, at man får sådan en aftale, når ikke man når at få en samtale med dem i det hele taget. Så det er noget med at konstatere, jamen at enten så har han lovet bod og bedring og opfører sig rent faktisk ordentligt, eller også så gør han ikke, og så ender de her igen. Så der er nogen, der skal frem og tilbage nogle gange, før de rent faktisk får lavet om på deres tilværelse” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Med vignetten gives således eksempler på sagsbehandlerens erfaringer med at vurdere risiko- eller sikkerhedsniveau ud fra samtaler med Ida og yderligere erfaringer med at

hjælpe Ida med at erkende volden og behovet for at komme i sikkerhed på et krisecenter. Adspurgt om alternativer, foreslås herudover ophold hos eget netværk, kontakt til egen læge for henvisning til psykolog, at opsøge specialiserede organisationer såsom Mødrehjælpen, at tage ophold på herberg, at blive boligindstillet eller at ansøge politiet om tilhold af Klaus (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

”Vi har ikke noget her på kommunen, vi kan hjælpe dem med. Hvis man er ude i psykolog, så skal vi jo bede om at gå til læge, for det er dem, der henviser til det. Men vi har ikke noget i kommunen. Vi har kun det, vi kender til, der findes af forskellige organisationer, som de kan prøve at tage kontakten til” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

En anden kommunal indsats fremhæves i en af voksen- og socialafdelingerne, som et alternativ til krisecenter. Man ville kunne sende en udkørende medarbejder hjem til Ida, med hendes tilladelse, for at give hende rådgivning og vejledning i hjemmet og for at se ”hvad det rent faktisk handler om” og ”er der bare røget en finke af panden?” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling). Dog ville samtalen igen omhandle at rådgive og vejlede Ida til at tage ophold på et krisecenter.

”Jeg har da tit tænkt på, at de der kvinder, som vi ligesom taber, fordi de ikke får gjort det rigtigt, så kunne det i hvert fald være en mulighed, at man kunne gøre noget. (...) [De kvinder, red.] som ikke får taget handling på volden. (...) Som ikke får handlet, så det er til hendes eget bedste. Men vi kan jo ikke... altså, de skal jo ville det” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

En bostøtteindsats nævnes også som et konkret alternativ til Ida, hvis hun altså ikke vælger at tage på krisecenter. Dog kræver det

”(...) at der er lidt andre ting end bare...

”bare” at hun oplever, hun bliver slået. Så umiddelbart vil jeg ikke kunne gøre ret meget i den her sag” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling). Adspurgt til, hvad der skulle til, og hvordan Ida ville kunne blive hjulpet af en eventuel bostøtteindsats, forklarer sagsbehandleren:

”Det fungerer sådan, at jeg sætter nogle mål for den her bostøtte. For eksempel at støtte Ida i at komme ud af det her ægteskab, hvis det er det, hun vil, eller at få sin mand i noget behandling, de samtaler der skal til for det. Men fordi der heller ikke er nogen børn i det, så sidder jeg ikke og ryster sådan helt... altså det er i min butik en meget light sag” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Ud fra ovenstående citat åbnes der en mulighed for, at sagsbehandleren i den givne voksen- og socialafdeling også har mulighed for og fokus på at iværksætte en foranstaltning i forhold til udøveren, i dette tilfælde, Klaus. Dog uddyber sagsbehandleren således:

”Det ville være i forhold til, at man kunne gå ind og lave en samlet pakke. Men hvis hun bare siger sådan her, som er oplyst her, så må Klaus slå alle dem, han vil, var jeg lige ved at sige. Jeg kunne tage kontakt til ham, men så kunne jeg også konfliktoptrappe hjemme, så det ville jeg ikke gøre. Det vil skulle være hendes vurdering af, hvad kan han, og hvad vil han” (Sagsbehandler, voksen- og socialafdeling).

Hvis det alligevel ender med, at Ida og Klaus ønsker at komme i behandling for at forbedre deres parforhold og dynamikkerne i hjemmet, forklarer sagsbehandleren, at hun ville kunne tage nogle samtaler med dem, og ellers ville hun råde dem til at opsøge en privat praktiserende parterapeut.

Vignetten om Ida og Klaus er også blevet diskuteret med 2 sagsbehandlere i en børne- og familieafdeling. I overensstemmelse med praksis fra de andre sagsbehandlere forklarer de, at de ville tilbyde rådgivning og vejledning, henvise til krisecentret, der også kan give rådgivning og vejledning, eller henvise til, at hun kan tage ophold hos sit netværk.

”Men ellers så tænker jeg at i sådan et tilfælde der, for Familieafdelingen er der ikke meget at gøre, fordi der er ingen børn, og hvis hun ikke vil tage imod de råd og den vejledning, vi giver, jamen så er det en politisag. Så er hun nødt til at ringe til politiet, hvis vi kan få hende til at flytte hen til mor eller søster eller et andet sted... en veninde, og så er det jo en politisag at få et tilhold på ham” (Sagsbehandler, børne- og familieafdeling).

Vignetundersøgelsen om Ida og Klaus kan således give et billede af, at der er få indsatser udover krisecentrene, som kommunerne kan trække på for at hjælpe Ida. I stedet er der meget viden og erfaring blandt sagsbehandlerne i forhold til at tackle borgere med forbehold mod krisecentre, hvilket vidner om, at de er bevidste om, at de borgere, der er udsat for partnervold, lever med komplekse følelser, der gør det svært at tage en beslutning om at forlade partneren og flytte fra hus og hjem. ■

Kapitel 9

Tværgående opsamling

Arbejdet med at nedbringe vold i nære relationer er historisk set, også i Danmark, udsprunget af kvindekrisecenterbevægelsen, og det er stadig et arbejdsfelt, der i vidt omfang varetages på krisecentrene. Dog har der siden 2002 været et politisk og fagligt fokus på at arbejde systematisk med forebyggelse, vidensudvikling og bekæmpelse af vold i nære relationer uden for krisecentrene. Blandt andet ved at ruste kommunerne til opgaven.

Denne undersøgelse har belyst, hvordan kommunernes arbejde på området er organiseret i forhold til beredskab, indledende kendskab til partnervoldsproblematikker, opmærksomhed på partnervold i sagsbehandlingen af en borger samt indsatser til både voldsudsatte og voldsudøvere.

Dette er gjort med fokus på to afdelinger i kommunerne, henholdsvis voksen- og socialafdelingerne samt børne- og familieafdelingerne. På baggrund af undersøgelsens resultater har vi præsenteret en række anbefalinger til det kommunale arbejde med partnervold, som er blevet kvalificeret af praktikere og eksperter på området.

Organisering og beredskab

Overordnet viser undersøgelsen, at kommunernes organisering af området omkring partnervold varierer fra kommune til kommune. Det samlede billede viser, at der ikke findes et tydeligt beredskab på området, idet hovedparten af kommunerne hverken har strategiske handlingsplaner, fokus på at registrere sager eller på at uddanne medarbejdere til specifikt at kunne varetage sager om partnervold.

Hovedparten af kommunerne har hverken strategiske handlingsplaner, fokus på at registrere sager eller på at uddanne medarbejdere til specifikt at kunne varetage sager om partnervold.

Indledende kendskab til voldsudsatte og voldsudøvende borgere

At der ikke findes en tydelig organisering eller et beredskab på området, viser sig yderligere i den måde, hvorpå kommunerne opnår kendskab til disse sager. Kun en lille del af kommunerne informerer om tilbud til at afhjælpe partnervoldsproblematikker, og få kommuner har fokus på at yde opsøgende rådgivning eller på anden måde aktivt opsøge voksne, der lever med partnervold.

Voldsudsatte borgere

Blandt de kommuner, der har haft sager om voldsudsatte borgere inden for det seneste år, har størstedelen af kommunerne på tværs af begge afdelinger udelukkende haft sager om voldsudsatte kvinder, mens kommunerne i begrænset omfang har erfaringer med voldsudsatte mænd.

Kommunerne angiver, at de oftest først får kendskab til voldsudsatte borgere ved, at borgeren selv har taget en beslutning om at tage på krisecenter eller kontakte kommunen for hjælp, hvis borgeren har en sag i kommunen i forvejen, eller hvis der indsendes en underretning vedrørende et barn, der lever i et hjem med vold. Undersøgelsen viser dermed, at sager om partnervold sjældent opdages tidligt, men først når der er behov for en krisecenterindsats eller en social indsats over for børnene. Dette kan skyldes, at serviceloven ikke rummer bestemmelser, som specifikt regulerer indsatser til voldsudsatte borgere, før kommunen enten modtager en underretning på et barn, der lever i et hjem med vold, eller underrettes om en borger, der tager ophold på et krisecenter. Voldsudsatte borgere, der er i beskæftigelse og i øvrigt ikke viser tegn på sociale problemer, bliver derfor ikke nødvendigvis spottet i kommunerne.

Undersøgelsen viser dermed, at sager om partnervold sjældent opdages tidligt, men først når der er behov for en krisecenterindsats eller en social indsats over for børnene.

Voldsudøvende borgere

Væsentligt færre voksen- og socialafdelinger har haft sager om voldsudøvende borgere sammenlignet med børne- og familieafdelingerne. Dette kan skyldes, at børne- og familieafdelingerne har lovhjemmel til at inddrage hele familien i sager om et barn i mistriksel, for eksempel i forbindelse med vold i hjemmet. I serviceloven ligger der ikke en forpligtelse til at opsøge eller hjælpe voldsudøvere, der ikke har mindreårige børn. Kun en lille del af kommunerne på tværs af begge afdelinger oplever, at voldsudøvere selv henvender sig til kommunen for hjælp eller rådgivning. Kommunerne får kendskab til voldsudøvende borgere gennem underretninger vedrørende voldsudsattes barn, gennem sagsbehandling af voldsudøvers partner, eller ved at voldsudøver eller voldsudøvers familie har en eksisterende sag i kommunen. Undersøgelsen viser således, at voldsudøvere i vidt omfang ikke får hjælp, med mindre de selv, deres partner eller deres barn har en eksisterende sag i kommunen. Man kan derfor risikere, at voldsudøvere fortsætter voldsmønstret, såfremt de ikke modtager den rette hjælp.

Opmærksomhed på vold og risiko- og sikkerhedsvurdering i sagsbehandling af borger

Når kommunerne har kontakt til voksne borgere, viser undersøgelsen yderligere, at der ikke er en systematisk opmærksomhed på at udrede, hvorvidt borgeren oplever partnervold. Selvom størstedelen af kommunerne angiver at have en opmærksomhed på partnervold i udredningen af en borger, er det de færreste, der angiver at have en systematisk tilgang til at vurdere, om borgeren oplever

partnervold. Flere sagsbehandlere angiver i øvrigt, at det er svært at få borgere til at erkende volden, med mindre man har en kontinuerlig kontakt og tid til at opbygge et tillidsfuldt forhold.

Undersøgelsen viser ligeledes, at halvdelen af kommunerne er opmærksomme på at afdække volden yderligere og vurdere voldsudsattes sikkerhed i sager med en erkendt partnervoldsproblematik. Dog er det de færreste kommuner, der angiver at have konkrete vurderingsredskaber. Omkring halvdelen af de kommuner, der vurderer voldsudsatte borgeres sikkerhed, henviser alle voldsudsatte til krisecenter uanset udfaldet af risiko- og sikkerhedsvurderingerne. Dette betyder, at kommunerne ikke vurderer volden for efterfølgende at vurdere, hvilken indsats der er mest hensigtsmæssig for borgeren. Dette resultat afspejler, at kommunernes bedste mulighed for at hjælpe voldsudsatte borgere lovgivningsmæssigt er at henvise til krisecenterophold, hvilket også kan være en god måde at få stoppet volden på, idet parterne skilles for en tid. Dog må det uundgåeligt også betyde, at der blandt de voldsudsatte, som henvises til krisecenterophold, også er borgere, hvor det havde været tilstrækkeligt eller mere gavnligt med en mindre indgribende indsats.

Blandt de voldsudsatte, som henvises til krisecenterophold, er der borgere, hvor det havde været tilstrækkeligt eller mere gavnligt med en mindre indgribende indsats.

Indsatser over for borgere, der er udsat for eller udøver partnervold

Krisecentrene er fortsat en central medspiller på partnervoldsområdet, idet krisecenterophold og rådgivning og vejledning er de indsatser, som flest kommuner på tværs af de to afdelinger tilbyder voldsudsatte borgere.

Disse 2 indsatser afspejler i høj grad lovgivningen, som forpligter kommunerne til at tilbyde rådgivning og vejledning til alle borgere og henvise voldsudsatte kvinder til krisecenterophold. Flere kommuner angiver dog at opleve udfordringer i forhold til at henvise borgere til krisecentrene. Både på grund af pladsmangel, afstand fra kommunen og i forhold til uenighed mellem kommunerne og krisecentrene omkring længden på borgerens ophold. Dette kan tyde på, at der er kvinder, der har behov for krisecenterophold, som ikke kan henvises til krisecenterophold, eller som må vente.

Ud over henvisning til krisecenter er rådgivning og vejledning den indsats, som flest kommuner tilbyder både voldsudsatte og voldsudøvende borgere. Denne rådgivning og vejledning indeholder dog sjældent specialiseret viden om partnervold, hvilket ikke er overraskende, da partnervoldsproblematikker ikke er nævnt som et særskilt fokusområde i servicelovens paragraffer om rådgivning og vejledning. Vi har set eksempler på, at den rådgivning og vejledning, der finder sted i kommunerne, i høj grad indeholder henvisninger eller opfordringer til, at den voldsudsatte borger skal opsøge et krisecenter eller andre indsatser uden for kommunernes regi. Dog formår ca. en tredjedel af kommunerne at tilbyde rådgivning og vejledning, der har et fokus på partnervold, selvom indholdet ikke er defineret i serviceloven.

Foruden rådgivning og vejledning tilbyder kommunerne både voldsudsatte og voldsudøvende borgere indsatser som støtte- og kontaktpersoner, praktisk støtte, pædagogisk støtte eller anden støtte i hjemmet samt behandling i varierende og begrænset omfang. Indsatserne er sjældent specialiseret i forhold til partnervoldsproblematikker, og der er stor forskel på, hvilke kommuner der tilbyder hvilken indsats og til hvem. Igen er der dog flere kommuner, der tilbyder indsat-

ser, som har et særligt fokus på partnervoldsproblematikker på trods af, at hverken voldsudsatte eller voldsudøvere er en defineret målgruppe under disse indsatser i serviceloven.

Langt flere børne- og familieafdelinger end voksen- og socialafdelinger tilbyder indsatser af behandlingsmæssig karakter til borgere med partnervoldsproblematikker, særligt voldsudsatte. Der er således størst sandsynlighed for at modtage tilbud om behandling, hvis man som voldsudsat borger har børn, og derfor er i kontakt med børne- og familieafdelingen. Forskellen mellem de to afdelinger afspejler som nævnt de lovgivningsmæssige rammer, der forpligter børne- og familieafdelingerne til at gribe ind og iværksætte indsatser for hele familien omkring et barn i mistrivsel. Mens der ikke på samme måde ligger en forpligtelse i serviceloven til at iværksætte rådgivende eller ambulante indsatser over for en voldsudsat eller voldsudøvende borger uden børn.

Overordnet kan vi se, at både voldsudsatte og voldsudøvere har mulighed for at modtage en række indsatser i kommunerne. Dog tyder undersøgelsen på, at de voldsudsatte borgere, der ikke tager på krisecenter, ikke modtager en indsats, som er udviklet til specifikt at kunne håndtere partnervoldsproblematikker, og som i de fleste tilfælde ikke vil være af behandlingsmæssig karakter.

Når det gælder indsatser til voldsudøvere, har denne målgruppe ligeledes mulighed for at modtage en række indsatser i kommunerne, dog i mindre omfang end voldsudsatte. Flere sagsbehandlere i voksen- og socialafdelingerne giver udtryk for, at det er svært at placere voldsudøvende borgere inden for konkrete paragraffer i serviceloven, idet voldsudøvere ikke nødvendigvis betragtes som borgere med særlige sociale problemer, og dermed falder voldsudøvere uden for de foranstaltninger,

der ligger i servicelovens paragraffer. Dog kan vi se, at flere kommuner alligevel iværksætter indsatser for voldsudøvere, hvilket indikerer, at nogle kommuner opfatter voldsudøvere som borgere med særlige sociale problematikker, der er berettiget til at modtage foranstaltninger under servicelovens bestemmelser.

Overordnet kan vi se, at både voldsudsatte og voldsudøvere har mulighed for at modtage en række indsatser i kommunerne.

Perspektivering

Undersøgelsen har vist, at der blandt de kommunale ledere og sagsbehandlere er eksempler på ønsker om opkvalificering og om at kunne arbejde mere formaliseret med området. Dette fremgår ligeledes af nogle af de anbefalinger, der gennemgås i begyndelsen af rapporten, og som blandt andet tager afsæt i kommunernes egne udtalelser og ønsker.

Som det ser ud nu, har vi vist, at de kommunale indsatser, der tilbydes borgere med partnervoldsproblematikker (primært voldsudsatte kvinder), sjældent er tilrettelagt omkring partnervold og er udført af medarbejdere uden særlig viden eller specialiserede forudsætninger for at håndtere disse problematikker. De indsatser, som borgere med partnervoldsproblematikker modtager i kommunen, er derfor afhængige af den enkelte sagsbehandlers kendskab til og fokus på partnervoldsproblematikker. Man kan derfor opstille en bekymring for, at nogle borgere ikke modtager den målrettede indsats, som kunne hjælpe dem til at bryde med volden. Undersøgelsens resultater peger derfor på, at et overordnet lovgivningsmæssigt tiltag i serviceloven ville kunne skabe bedre rammer for at bekæmpe partnervold. ■

Lev
~~uden~~
~~vold~~

Anvendt litteratur

- Ankestyrelsen. (2015). *Evaluering af Overgrebspakken*. København.
- Børne- og Socialministeriet. (2018). *Socialpolitisk Redegørelse*.
- Council of Europe. (2011). *Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet*. Istanbul.
- Deen, L., Bindsbøl Holm Johansen, K., Pagh Møller, S., & Laursen, B. (2018). *Vold og seksuelle krænkelse*. København.
- Devaney, J., & Lazenbatt, A. (2016). *Domestic Violence Perpetrators. Evidence-informed responses*. New York, NY.
- EIGE. (2018). *Indicators on Intimate Partner Violence and Rape for the Police*. <https://doi.org/10.2839/252486>
- Ejrnæs, M. (2004). *Faglighed og tværfaglighed*. København: Akademisk Forlag.
- Ejrnæs, M., & Monrad, M. (2012). *Vignetmetoden : sociologisk metode og redskab til faglig udvikling*. Kbh.: Akademisk Forlag.
- Hagensen, P. (2016). Den specialiserede sociale indsats. In *Udsatte voksne og socialt arbejde* (1. udgave, pp. 15–29). Hans Reitzel Forlag.
- Hamby, S., & Grych, J. (2013). *The Web of Violence. Exploring Connections Among Different Forms of Interpersonal Violence and Abuse*. Springer.
- Heide Ottesen, M., & Østergaard, S. V. (2018). *Psykisk partnervold. En kvantitativ kortlægning*. København.
- Helweg-Larsen, K., & Frederiksen, M. L. (2007). *Mænds vold mod kvinder. Omfang, karakter og indsats mod vold - 2007*. København.
- Helweg-Larsen, Karen; Kruse, Marie; Sørensen, Jan; Brønnum-Hansen, Henrik (2010) *Voldens pris. Samfundsmæssige omkostninger ved vold mod kvinder*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet og Rockwool Fonden. København K.
- Hugo Stranz, Maria A. Vogel, S. W. R. nr 147. (2015). *Utvärdering av FREDA-bedömningsmetoder i arbetet med våldsutsatta*.
- Hydén, M., Överlien, C., Ericson, C., Wiman, M., & Eskel, M. G. (2016). *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer*. Stockholm.
- Institut for Menneskerettigheder. (2016). *Beskyttelse af børn. Overgrebspakkens implementering i kommunerne*.
- Lev Uden Vold. (2019). *Voldsudsatte og voldsudøvere – omfang og kapacitet*. København.
- Lyk-jensen, S. V., Bøg, M., & Lindberg, M. R. (2017). *Børn, der oplever vold i familien. Omfang og konsekvenser*. København.

- Messing, J. T. (2015). Intimate Partner Violence Risk Assessment Tools: A primer..., (January 2014), 26.
Retrieved from http://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/cj-jp/fv-vf/rr12_8/rr12_8.pdf
- Miller-Perrin, C. L., Perrin, R. D., & Renzetti, C. M. (2018). *Violence and Maltreatment in Intimate Relationships*.
Thousands Oaks, California: SAGE Publications.
- Moen, L. H., Bergman, S., & Øverlien, C. (2018). *Forebyggende tiltak mot vold i nære relasjoner. Kartlegging av kunnskap for veien videre*. Oslo.
- Oldrup, H., Andersen, S., Kjær, S., Nielsen, N., & Birk von Rosen, C. (2018). *Psykiske, fysiske og sociale konsekvenser af psykisk vold i parforhold*. København.
- Oldrup, H., Kjær, S., & Nielsen, N. (2018). *Efterværn for voldsudsatte kvinder*. København.
- Rambøll. (2005). *Ligestillingsafdelingen. Evaluering af handlings- planen til bekæmpelse af vold mod kvinder*. København.
- Rambøll. (2008). *Evaluering af Handlingsplan til bekæmpelse af mænds vold mod kvinder og børn i familien 2005-2008*. Aarhus.
- Rambøll. (2013a). *Evaluering af national strategi til bekæmpelse af vold i nære relationer, 2010-2012*.
Rambøll. (2013b). *Kortlægning af erfaringer med efterværn og behov for nye støttemuligheder*. Aarhus.
- Regeringen. (2002). *Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder*. København.
- Regeringen. (2010). *National Strategi til Bekæmpelse af Vold i Nære Relationer*. København.
- Regeringen. (2014). *Indsats mod vold i familien og i nære relationer. National handlingsplan*.
- Sareen, M. (2014). *Redegørelse / Perspektiv- og handlingsplan 2014*. København.
- Servicestyrelsen. (2008). *Kommunernes beredskab i forhold til vold. En spørgeskemaundersøgelse om kommunernes beredskab i forhold til henholdsvis partnervold og æresrelateret vold*. Odense.
- Socialstyrelsen. (2018). *Frågor om våld. En kartläggning av hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården frågar om våldsutsatthet och våldsutövande samt användning av bedömningsmetoder*. Stockholm.
- Stenager, K., & Stevenson, G. (2013). *Voksne, som lever med vold i nære relationer. Sociale indsatser, der virker*. Odense.

Strandby, M. W., Hauge, A. M., Christensen, E. T., Nøhr, K. og Rostgaard, T. (2017).

Kortlægning af lovende praksisser på området for overgreb mod børn og unge.
København.

Udenrigsministeriet. (2019).

Handlingsplan til bekæmpelse af psykisk og fysisk vold i nære relationer.

Volsing, M., & Knudsen, K. L. (2018).

Kortlægning af vejledninger og redskaber til opsporing og vurdering af vold i nære relationer.

Walby, S., Towers, J., & Francis, B. (2014).

Mainstreaming domestic and gender-based violence into sociology and the criminology of violence.

Sociological Review, 62(S2), 187–214.

<https://doi.org/10.1111/1467-954X.12198>

Internet:

Børne- og Socialministeriets hjemmeside, hentet d. 17. januar, 2019
<https://socialministeriet.dk/arbejdsomraader/udsatte-boern-og-unge/>

Børne- og Socialministeriets hjemmeside, hentet d. 13. december, 2018
<https://socialministeriet.dk/arbejdsomraader/udsatte-voksne/>

Danmarks Statistiks hjemmeside, hentet d. 7. februar, 2019
<http://www.statistikbanken.dk/10046>

Dialog mod Vold 2016: "Dialog mod Vold certificeres i risikovurdering", Aktuelt:
<https://dialogmodvold.dk/dialog-vold-certificeres-risikovurdering/>
(hentet d. 28. februar 2019).

Socialstyrelsens hjemmeside, hentet d. 26. oktober, 2018
<https://socialstyrelsen.dk/filer/voksne/vold-i-naere-relationer/lovgivning-om-vold-i-naere-relationer/lovgivning-voksne-23-08-2018.pdf>

Socialstyrelsen 2018b: "Værktøjskasse", Vold i nære relationer, Voksne:
<https://socialstyrelsen.dk/voksne/vold-i-naere-relationer/vaerktojskasse>
(hentet d. 28. februar 2019).

Metodebilag

Undersøgelsen er baseret på en kvalitativ forundersøgelse samt en kvantitativ kortlægning blandt landets kommuner. Den kvalitative forundersøgelse bestod af interviews med medarbejdere og ledere i 9 forskellige kommuner, mens den kvantitative del bestod af en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse. I det følgende beskrives først formål og tilgang til den kvalitative data, hvorefter formål og tilgang til den kvantitative data beskrives.

Den kvalitative del: Interviews med kommunale ledere og medarbejdere

Det kvalitative datagrundlag for rapporten er baseret på semi-strukturerede kvalitative interviews med i alt 21 personer. Her følger en præsentation af den kvalitative empiriindsamling med indføring i udvælgelse, målgruppe, spørgeguide, vignette metode og databearbejdning.

Informanter

Vi har valgt at foretage interviews med både ledere og sagsbehandlere i voksen- og socialafdelinger samt børne- og familieafdelinger. Lederne har primært titler som afdelings- eller sektionsledere og centerchefer for de forskellige kommunale afdelinger og centre, og de repræsenterer derfor lidt forskellige niveauer. Sagsbehandlerne repræsenterer de to afdelinger og centre på et praksis- og borgernært niveau. Vi har undersøgt begge niveauer for at belyse det kommunale arbejde med partnervold fra både ledelsesmæssige og praksisnære perspektiver i de to afdelinger.

I alt har vi interviewet 12 sagsbehandlere og 9 ledere fra 9 kommuner.

Tabel 9.1. Oversigt over interviews

Kommune	Voksen- og socialafdeling	Voksen- og socialafdeling
1	1 leder, 2 sagsbehandlere	1 leder
2	1 sagsbehandler	
3		1 sagsbehandler
4	1 sagsbehandler	
5	1 leder	1 leder, 2 sagsbehandlere
6	1 leder	
7	1 leder, 1 sagsbehandler	2 sagsbehandlere
8	1 leder, 1 sagsbehandler	1 leder, 1 sagsbehandler
9	1 leder	

Gennemførelse af interviews

Nogle interviews er gennemført som individuelle interviews, andre som gruppeinterviews. Vi har været to til at udføre samtlige lederinterviews, én til at være tovholder på spørgsmålene og én til at sikre interview-noter. Til interviews med sagsbehandlerne har vi stillet med en person til at gennemføre samt en lydoptager med henblik på senere transskription. Informanterne har deltaget på forskellig vis. Nogle har ønsket at samle medarbejdere fra afdelingerne i det samlede interview, andre har været delt op. Nogle kommuner har haft mulighed for at stille med to sagsbehandlere og andre en enkelt medarbejder. I et enkelt tilfælde er lederen

og sagsbehandlerne fra den samme afdeling interviewet sammen.

Spørgeguide

Informanterne er opdelt i henholdsvis ledere og sagsbehandlere, og vi har derfor også gået til disse to informantgrupper på forskellig vis. Til lederne har vi benyttet en semi-struktureret interviewmetode med en dertilhørende spørgeguide. Denne spørgeguide er udarbejdet i overensstemmelse med de overordnede analysetemaer fra det kvantitative survey for at sikre, at undersøgelsens kvalitative empiri kan understøtte det kvantitative data. Temaerne kan ses i den følgende tabel:

Tabel 9.2. Oversigt over temaer i interviews

Introduktion til området	Viden om vold
Indledende kendskab og opsporing	Kontakt Målgruppe Registrering Samarbejde
Beredskab/Organisering	Organisering Handlingsplaner og arbejdsgangsbeskrivelser Lovrammer Ressourcer
Indsatser til udsatte og udøvere	Udredning Hvilke indsatser Intern/ekstern varetagelse Indhold Registrering/omfang
Barrierer/udfordringer	

Til sagsbehandlerne har vi ligeledes anvendt denne spørgeguide, men vi har herudover også anvendt vignetmetoden som en måde at spore interviewet og informanterne ind på undersøgelsesfeltet.

Vignetmetode

Vignetter betegner en samling af cases, der beskriver samfundsmæssige problemstillinger. Helt konkret beskriver vignetter en række situationer, som giver sagsbehandlerne mulighed for at forestille sig casen i eget regi og derved tage stilling til den (Ejrnæs & Monrad, 2012). Vignetterne er således blevet brugt til at skabe et indblik i sagsbehandlerens handlingsforslag, vidensgrundlag og forståelser for de fremlagte forhold. Vi har på den baggrund fået belyst de handlemuligheder, der ligger i de forskellige kommunale praksisser, samt hvilke forhold der gør sig gældende for udfaldet af sagsbehandlingen. Vignetterne er anvendt i enkelt- eller fokus-gruppeinterviews med sagsbehandlerne.

Vi har fokuseret på, at beskrivelserne af de forhold, der danner ramme om problemstillingerne, er blevet beskrevet så nøjagtigt og relevant, så informanterne har kunnet tage stilling ud fra de samme forhold, som hvis situationen var reel (Ejrnæs & Monrad, 2012). For at kunne give en nøjagtig beskrivelse af kontekst og forhold, har vi indhentet inspiration fra andre vignetundersøgelser (Ejrnæs, 2004) samt konsulteret praktikere på området i et forsøg på at gøre vignetterne så realistiske som muligt.

Eftersom undersøgelsens informanter repræsenterer to forskellige afdelinger i kommunerne, har det været væsentligt at udarbejde vignetter med forskellige kontekster tilpasset til de forskellige afdelinger. Der er således blevet udarbejdet tre vignetter med fokus på voksne i kontakt med voksen- og socialafdelingen i en fiktiv kommune samt to vignetter, hvor fokus ligger på kontakten til en børne-

og familieafdeling i en fiktiv kommune. Derudover er der blevet lagt vægt på forskellige målgrupper, indgange til kommunen og typer af vold for at kunne opnå en indsigt i informanternes forståelser af forskellige problemstillinger på feltet. Vignetterne og tilhørende analyse er præsenteret undervejs i rapporten.

Databearbejdning

Alle interviews er blevet optaget og gennemlyttet efterfølgende. Vignetinterviews med sagsbehandlerne er blevet transskriberet, mens der er skrevet resume af lederinterviews – dog med transskription af vigtige pointer og citater. Alle interviewnoter og transskriptioner er efterfølgende blevet kodet ud fra et kodesystem, der har svaret til temaopbygningen på både den kvalitative spørgeguide og det kvantitative survey.

Alle informanter og kommuner er blevet anonymiseret.

Den kvantitative del: Spørgeskemaundersøgelse

I dette afsnit beskrives formålet med spørgeskemaundersøgelsen, planlægning og udførelse af spørgeskemaundersøgelsen samt den efterfølgende bearbejdning af data.

Formålet med spørgeskemaundersøgelsen og afgrænsning

Spørgeskemaundersøgelsen har haft til formål at få et generelt indblik i kommunernes praksis og indsats i sager om partnervold, herunder gode erfaringer og udfordringer i håndteringen af sager om partnervold. Spørgeskemaet omfatter følgende tema-tikker:

- Grundoplysninger om respondenterne
- Organisering og beredskab
- Indledende kendskab til voldsudsatte borgere

- Indledende kendskab til voldsudøvere
- Systematisk opmærksomhed på partnervold i sagsbehandlingen
- Indsats over for borgere udsat for partnervold
- Indsats over for borgere, som udøver partnervold

Spørgeskemaet er afgrænset til at omhandle partnervold begået mellem voksne nuværende eller tidligere partnere. Idet indsatserne i børne- og familieafdelingerne primært er målrettet børnene, er disse afdelinger særligt orienteret om, at de har skullet svare på, om de som led i indsatsen over for et barn i mistrivsel har iværksat en indsats over for forældre, som udsættes for eller udøver partnervold. Således er børne- og familieafdelingerne gjort opmærksomme på, at indsatser, der udelukkende er målrettet barnet/børnene, ikke skal indgå i besvarelsen. På denne måde har vi sikret, at besvarelsener omkring indsatser i henholdsvis voksen- og socialafdelingerne samt børne- og familieafdelingerne er sammenlignelige.

Udvælgelse af kommuner og respondenter

Spørgeskemaet er blevet sendt til afdelingsledere i voksen- og socialafdelinger samt børne- og familieafdelinger i alle landets 98 kommuner. Alle kommuner har således modtaget to spørgeskemaer. Afdelingslederne er fundet ved en søgning på samtlige kommuners hjemmeside samt ved opkald til de kommuner, hvor det ikke har været muligt at finde kontaktinformationer på kommunens hjemmeside. Ved udsendelse af spørgeskemaet er kommunerne derudover blevet opfordret til at videresende spørgeskemaet, hvis de vurderede, at en kollega var mere relevant for besvarelsen.

Udarbejdelse af spørgeskema og identifikation af tematikker

Spørgeskemaet er udarbejdet af Lev Uden Vold. Med afsæt i de valgte tematikker er

spørgsmål blevet udviklet gennem fire trin:

- 1) Desk research
- 2) Inputs fra projektets følgegruppe
- 3) Indledende interviews med ledere og medarbejdere i 9 forskellige kommuner
- 4) Pilottestning i kommuner

Indledningsvist har vi foretaget en desk research på danske og andre nordiske studier på området med henblik på at identificere relevante spørgsmål for spørgeskemaundersøgelsen (og interviewguiden) (Moen, Bergman, & Øverlien, 2018; Rambøll, 2005, 2008, 2013b, 2013a; Servicestyrelsen, 2008). De valgte spørgsmål blev herefter kvalificeret og kommenteret af en følgegruppe bestående af repræsentanter fra Socialstyrelsen, KL, Københavns Kommune, Dialog mod Vold samt Mødrehjælpen. Herefter er spørgeskemaet blevet tilpasset på baggrund af erfaringer fra de sideløbende kvalitative interviews med kommunale medarbejdere og ledere (se næste del af bilaget). I interviewene blev vi klogere på kommunernes praksis, og spørgeskemaet blev tilpasset herefter. I denne proces er temaet omkring kommunernes indsats desuden blevet inddelt efter den lovgivning, der anvendes på området, for at tilpasse spørgsmålene til den hverdag og praksis, der gør sig gældende i kommunerne.

Endelig er spørgeskemaet blevet pilotafprøvet af kommunale ledere og koordinerende rådgivere i 4 kommuner. Pilotafprøvningen havde tre mål:

- 1) at sikre, at spørgsmålene gav mening i en kommunal kontekst
- 2) at sikre, at spørgsmål ikke kunne misforstås
- 3) at sikre, at der ikke var tekniske udfordringer ved at besvare spørgeskemaet

Spørgeskemaet henvendt voksen- og socialafdelingerne består af i alt 126 spørgsmål, mens spørgeskemaet henvendt børne- og familieafdelingerne består af i alt 130 spørgsmål. Dog er mange af disse spørgsmål kun blevet vist for respondenter i de tilfælde, hvor respondenterne har svaret ”ja” til et foregående spørgsmål. Spørgeskemaet består derfor af 19 hovedspørgsmål, som alle respondenter er blevet stillet. Disse 19 spørgsmål har kunnet aktivere en række underspørgsmål alt afhængigt af respondentens svar. Der er derfor ingen respondenter, som i praksis har besvaret alle henholdsvis 126 eller 130 spørgsmål.

Spørgeskemaet indeholder hovedsageligt lukkede eller delvist lukkede spørgsmål for at sikre et sammenligneligt datagrundlag. Ved spørgsmål, hvor det er relevant, er svarmuligheden ”andet” tilføjet, hvor respondenterne selv har kunnet udfylde sit svar. Derudover indeholder hvert tema enkelte åbne spørgsmål, herunder et afsluttende åbent spørgsmål for hvert tema, hvor respondenterne selv har kunnet beskrive og udfolde særlige aspekter eller bidrage med andre relevante aspekter, som ikke er belyst i spørgeskemaundersøgelsen. På denne måde har vi sikret ikke at låse respondenterne fast i svarkategorier, som ikke passer til deres praksis.

I forsøget på at sikre så høj svarprocent som muligt, er spørgeskemaet udarbejdet til at tage maksimalt 20-25 minutter at besvare.

Endelig udsendelse af spørgeskema

Spørgeskemaet er udviklet i og udsendt gennem Survey Monkey til voksen- og socialafdelinger samt børne- og familieafdelinger i alle landets 98 kommuner. Det blev udsendt pr. mail til voksen- og socialafdelinger i alle landets 98 kommuner i starten af november 2018 og til børne- og familieafdelinger i slutningen af november 2018. Begge med svarfrist 14 dage efter. Mailen indeholdt information om under-

søgelsen samt link til besvarelse. De kommuner, som ikke havde besvaret spørgeskemaet, blev pr. mail påmindet om svarfristen. Endelig blev de kommuner, som ikke havde besvaret spørgeskemaet inden svarfristen, kontaktet telefonisk med påmindelse om besvarelse og senere udskudt deadline. Denne tilgang har sikret en høj samlet svarprocent (82 %).

Antal besvarelser

I alt 53 voksen- og socialafdelinger og 66 børne- og familieafdelinger har besvaret hele spørgeskemaundersøgelsen. På tværs af de to afdelinger har 80 forskellige kommuner besvaret hele spørgeskemaundersøgelsen, hvilket giver en samlet svarprocent på 82 %. I tabel 9.3 ses det samlede antal besvarelser for henholdsvis voksen- og socialafdelinger og børne- og familieafdelinger samt det samlede antal besvarelser på tværs af de to afdelinger.

I afrapporteringen af det kvantitative data har vi valgt at medregne kommuner, der delvist har besvaret spørgeskemaet. Det betyder, at resultaterne er baseret på et varierende antal besvarelser.

Årsager til manglende besvarelser

Den primære årsag, til at nogle kommuner ikke har besvaret spørgeskemaet, er, at hverken ledere eller medarbejdere har haft tiden til det. Herunder har flere kommunale ledere fortalt, at ledere og medarbejders tid hovedsageligt skal gå til kerneopgaverne, hvorfor de er nødt til at prioritere, hvilke spørgeskemaer de kan allokere tid til at besvare.

Derudover har flere kommuner angivet som årsag, at de ikke beskæftiger sig specifikt med partnervold, fordi der enten ikke er procedurer på området, fordi de voldsudsatte borgere slet ikke opsøger kommunen, eller fordi området ikke prioriteres i kommunen. Dette kan for eksempel skyldes, at kommunen kun modtager

Tabel 9.3. Antal besvarelser af spørgeskemaundersøgelsen

	Antal fulde besvarelser	Antal delvise besvarelser	Manglende besvarelser	Samlet antal fulde eller delvise besvarelser
Voksen- og socialafdelinger	53 (54 %)	4 (4 %)	41 (42 %)	57 (58 %)
Børne- og familieafdelinger	66 (67 %)	5 (5 %)	27 (28 %)	71 (72 %)
På tværs af de to afdelinger	80 forskellige kommuner har besvaret hele spørgeskemaet på tværs af de to afdelinger. Dette giver samlet en svarprocent på 82 %.			

få sager, da det er en lille kommune, eller at de voldsudsatte borgere opsøger krisecentrene frem for kommunerne. I disse tilfælde kan manglende besvarelse ses som kommunens vurdering af, at det ikke er en problemstilling, der fylder i kommunen.

Om de deltagende kommuner/udvælgelse af population til spørgeskemaundersøgelsen

Respondentgruppen består af både ledere og medarbejdere i kommunernes voksen- og socialafdelinger samt børne- og familieafdelinger. Spørgeskemaet var oprindeligt tiltænkt at blive besvaret af ledere, da de ligger inde med det strategiske overblik og samtidigt kan fortælle overordnet om indsats og fokusområder for hele afdelingen. Det har dog været op til kommunerne selv at vurdere, hvem der var relevant for besvarelse af under-

søgelsen, og gennem 'snow-balling' metoden er spørgeskemaet endt med at blive besvaret af forskellige niveauer i kommunerne. Disse besvarelser er medtaget, når vi har vurderet, at der har været tale om medarbejdere, som har arbejdet indgående med området og haft et vist kendskab til og overblik over kommunens praksis og indsats.

Analyse af data

Data fra spørgeskemaundersøgelsen er blevet behandlet i Excel. Før analysen er data blevet rensset for ugyldige besvarelser såsom respondenter, der lå uden for målgruppen (fx krisecentermedarbejdere), samt for kommuner, som havde angivet flere besvarelser pr. afdeling. Endelig er data blevet præsenteret i tabeller og figurer i form af deskriptiv statistik. ■

Andre undersøgelser fra Lev Uden Vold

Socialfaglig definition af psykisk vold i nære relationer

<https://levudenvold.dk/for-fagfolk/socialfaglig-definition-af-psykisk-vold/>

Psykiske, fysiske og sociale konsekvenser af psykisk vold i parforhold – kortlægning af forskning

<https://levudenvold.dk/wp-content/uploads/2018/08/rapport-konsekvenser-af-psykisk-vold-web.pdf>

Kortlægning af vejledninger og redskaber til opsporing af vold i nære relationer

<https://levudenvold.dk/wp-content/uploads/2018/08/rapport-kortlaegning-af-vejledninger-og-redskaber-web.pdf>

Kortlægning af definitioner og begreber om psykisk vold

<https://levudenvold.dk/wp-content/uploads/2018/07/kortlaegning-af-definitioner-og-begreber-om-psykisk-vold-0718-1.pdf>

Kortlægning af efterværn for voldsudsatte

<https://levudenvold.dk/wp-content/uploads/2018/09/rapport-eftervaern-levudenvold.pdf>

Lev ~~uden~~ ~~vold~~

Har du yderligere
spørgsmål, så gå ind på
www.levudenvold.dk

eller kontakt os på:

Lev Uden Vold
Prinsesse Maries Alle 17, 5.
1908 Frederiksberg
kontakt@levudenvold.dk
Tlf. 3151 4441
CVR: 38677519

Lev
~~uden~~
~~vold~~
